

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**SINIFTA İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA KARŞI
ÖĞRETMENLERİN DİSİPLİN UYGULAMALARIYLA
İLGİLİ İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Başak İNCE

İstanbul (2011)

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**SINIFTA İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA KARŞI
ÖĞRETMENLERİN DİSİPLİN UYGULAMALARIYLA
İLGİLİ İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Başak İNCE

Danışman: Prof. Dr. Sefer ADA

İstanbul (2011)

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Ana Bilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Başak İNCE tarafından hazırlanan 'Sınıfta İstenmeyen Davranışlara Karşı Öğretmenlerin Disiplin Uygulamalarıyla İlgili İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi' başlıklı bu çalışma, 14.04.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmzalar

Danışman : Prof. Dr. Sefer ADA

Üye : Yrd. Doç. Dr. Z. Nurdan BAYSAL

Üye : Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

ÖNSÖZ

‘Sınıfta İstenmeyen Davranışlara Karşı Öğretmenlerin Disiplin Uygulamalarıyla İlgili İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi’ adlı araştırmanın gerçekleşmesinde, görüş ve önerileriyle çalışmama rehberlik eden, sorularımı yanıtlayan, hatalarımı düzelten saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Sefer ADA’ya, anket maddelerini geliştirirken benden fikirlerini esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Oktay AYDIN’a, çalışmalarımı değerlendirip bana fikirlerini sunan değerli hocam Dr. Süleyman TIRAŞ’a, anket sorularımı yanıtlayan ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine, anketleri uyguladığım ilköğretim okullarının öğretmenlerine ve yöneticilerine, her zaman olduğu gibi bu süreçte de bana en büyük desteği ve cesareti veren aileme sonsuz teşekkür ediyorum.

Başak İNCE
İstanbul, 2011

ÖZET

SINIFTA İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA KARŞI ÖĞRETMENLERİN DİSİPLİN UYGULAMALARIYLA İLGİLİ İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmada sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri incelenmiştir.

Araştırma mevcut durumu tespit etmeyi amaçladığından, tarama modeli olarak düzenlenmiştir. Nicel bir araştırmadır.

Araştırmanın uygulaması İstanbul ili, Bağcılar ilçesindeki İstiklal İlköğretim Okulu, Çekmeköy ilçesindeki Öğretmen Melahat Hüdayi Gürbüz İlköğretim Okulu, Kadıköy ilçesindeki Özel Çevre Koleji, Sultanbeyli ilçesindeki Anafartalar İlköğretim Okulu, Ümraniye ilçesindeki T.E.V. Zahide Zehra Garring İlköğretim Okulu, Üsküdar ilçesindeki Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu ve Özel Biltek Koleji olmak üzere 6 ilçedeki toplam beş devlet, iki özel okuldaki öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 902 öğrenci katılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Kişisel Bilgiler Formu’ ve ‘Öğrenci Görüşleri Formu’ kullanılmıştır.

Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin gelir durumu, sınıf mevcudu, akademik başarı, anne mesleği, baba mesleği, okul türü, okulun bulunduğu ilçe değişkenlerine göre incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

_ Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, cinsiyete göre belirgin farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

_ Anne ve babaların eğitim seviyesi yükseldikçe, sınıf disiplini ile ilgili öğrencilerin, çağdaş disiplin uygulamalarını benimseme oranlarının yükseldiği tespit edilmiştir.

_ Ailelerin gelir düzeyi yükseldikçe, sınıf disiplini ile ilgili öğrencilerin, çağdaş disiplin uygulamalarını benimseme oranlarının yükseldiği tespit edilmiştir.

_ Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, sınıf mevcuduna göre değişiklikler gösterdiği tespit edilmiştir.

_ Akademik başarı yükseldikçe, sınıf disiplini ile ilgili öğrencilerin, çağdaş disiplin uygulamalarını benimseme oranlarının yükseldiği tespit edilmiştir.

_ Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, anne ve baba mesleklerine göre değişiklikler gösterdiği tespit edilmiştir.

_ Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin devlet okulunda öğrenim gören öğrencilere göre, çağdaş disiplin uygulamalarını benimseme oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

_ Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, okulun bulunduğu ilçeye göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Disiplin, eğitimde disiplin, sınıf yönetimi

ABSTRACT

INVESTIGATION OF PRIMARY 5 CLASS STUDENTS' VIEWS ABOUT THE DISCIPLINE IMPLEMENTATION OF TEACHERS AGAINST BEHAVIORS IN THE CLASSROOM

This research is the investigation of primary 5 class students' views, about the discipline implementation of teachers, against undesired behaviors in the classroom. Research is designed as a screening model, because of intending to determine the current situation. Research is quantitative.

Research is applied on students at five states and two private schools. These schools are İstiklal Primary School in Bağcılar District, Öğretmen Melahat Hüdai Gürbüz Primary School in Çekmeköy District, Private Çevre College in Kadıköy District, Anafartalar Primary School in Sultanbeyli District, TEV Zahide Zehra Garring Primary School in Ümraniye District, Yıldırım Beyazıt Primary School in Üsküdar District and Private Biltek College. 902 students are joined in this research.

'Personal Information Form' and 'Student Feedback Form' was used in this research and data collection tool developed by the researcher.

Primary 5 class students' opinions, about the discipline implementation of teachers, against unwanted behaviors in the classroom is examined gender, mother education level, father education level, family income, class size (number of students in class), academic achievement, parents occupation, types of school and the school district. As a result of this examination the following experimental evidence obtained:

_ It is determined that there is no significant difference according to sex on students views about the discipline implementation of teachers against undesired behaviors in the classroom.

_ It is identified that rates of adaptation of modern disciplinary practices increases, when the educational level of parents get higher.

_ It is identified that rates of adaptation of modern disciplinary practices increases, when the family income level gets higher.

_ It is determined that there is some changes according to size of class (number of students in the class) on students views about the discipline implementation of teachers against unwanted behaviors in the classroom.

_ It is identified that rates of adaption of modern disciplinary practices increases when the academic achievement gets higher.

_ It is determined that there is some changes according to parents occupation on students views about the discipline implementation of teachers against undesired behaviors in the classroom.

_ It is identified that students attending to private school has more adaption rates of modern disciplinary practices comparing to students studying in the public schools.

_ It is determined that there is some changes according to location of the schools on students views about the discipline implementation of teachers against unwanted behaviors in the classroom.

Keywords: Discipline, discipline in the education, classroom management.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM.....	1
1.2. AMAÇ	5
1.3. ÖNEM.....	6
1.4. VARSAYIMLAR.....	6
1.5. SINIRLILIKLAR	6
1.6. TANIMLAR.....	7
BÖLÜM II	8
İLGİLİ ALANYAZIN	8
2.1. SINIF YÖNETİMİ	8
2.1.1. Sınıf Yönetiminin Tanımı	8
2.1.2. Sınıf Yönetim Modelleri	9
2.1.2.1. Tepkisel Model	9
2.1.2.2. Önlemsel Model	10
2.1.2.3. Gelişimsel Model.....	10
2.1.2.4. Bütünsel Model	10
2.1.2.5. Toplam Kalite Yönetim Modeli	11
2.1.3. Sınıf Yönetiminin Boyutları.....	11
2.1.3.1. Fiziksel Düzen.....	11
2.1.3.2. Plan Program Etkinlikleri	11
2.1.3.3. Zamanı Etkili Kullanma.....	12
2.1.3.4.Öğretmen Öğrenci İlişkisi.....	13
2.1.3.5. Davranış Düzenlemeleri	13

2.1.4. Sınıf Yönetiminde Öğretmen	13
2.1.4.1. Tanımı	13
2.1.4.2. Sınıf Yönetiminde Öğretmenin Yeri	14
2.1.4.3. Öğrenciye Karşı Tutum	14
2.1.4.3.1. Otoriter Tutum	15
2.1.4.3.2. İlgisiz (Boşvermiş) Tutum.....	16
2.1.4.3.3. Demokratik Tutum.....	16
2.1.4.4. Öğretmen Beklentileri	17
2.1.5. Sınıf Ortamı	18
2.1.5.1. Sınıf Ortamının Fiziksel Özellikleri	18
2.1.5.2. Sınıf Ortamının Sosyal Özellikleri	20
2.1.6. Sınıf İçi İletişim	21
2.1.6.1. Sözlü İletişim	22
2.1.6.2. Sözsüz İletişim	23
2.2. DİSİPLİN	23
2.2.1. Tanımı	24
2.2.2. Disiplin Modelleri.....	24
2.2.2.1. Canter Modeli (Güvengen Davranış Modeli)	25
2.2.2.2. Glasser Modeli (Gerçeklik Terapisi)	27
2.2.2.3. Kounin Modeli (Dalga Etkisi).....	28
2.2.2.4. Davranış Değişikliği Modeli.....	29
2.2.2.5. Dreikurs Modeli (Ussal Sonuçlar Modeli).....	30
2.2.2.6. Ginott Modeli	31
2.2.2.7. Öğretmen Etkililiği Eğitimi Modeli	31
2.2.3. Disiplin Çeşitleri	32
2.2.3.1. Yapıcı Disiplin	32
2.2.3.2. Koruyucu Disiplin	33
2.2.3.3. Engelleyici Disiplin	33
2.2.3.4. Düzeltici Disiplin.....	34
2.2.4. Disiplin Kuramları	34
2.2.4.1. İntikamcı Disiplin Kuramı	34
2.2.4.2. Cezalandırıcı Disiplin Kuramı	34
2.2.4.3. Korku Yoluyla Engelleyici Disiplin Kuramı	35
2.2.4.4. İyileştirici Disiplin Kuramı	35

	<u>Sayfa No</u>
2.2.4.5. Önleyici Disiplin Kuramı.....	35
2.2.5. Disiplin Stilleri	36
2.2.5.1. Zorlayıcı Disiplin Stili	36
2.2.5.2. Boşverici Disiplin Stili	36
2.2.5.3. Uzlaşmacı Disiplin Stili	36
2.2.5.4. Destekleyici Disiplin Stili	37
2.2.5.5. Görüşmeci Disiplin Stili	37
2.2.6. Sınıf İçi Disiplin	37
2.2.7. Disiplin Yöntemleri	39
2.2.7.1. Geleneksel Disiplin Yöntemleri	39
2.2.7.1.1. İtaat.....	39
2.2.7.1.2. Ödül.....	40
2.2.7.1.3. Ceza.....	41
2.2.7.2. Çağdaş Disiplin Yöntemleri.....	42
2.2.7.2.1. Sorun Olan Davranıştan Önce Uygulanan Çağdaş Disiplin Yöntemleri	43
2.2.7.2.2. Sorun Olan Davranış Sırasında Uygulanan Çağdaş Disiplin Yöntemleri	46
2.2.7.2.3. Sorun Olan Davranıştan Sonra Uygulanan Çağdaş Disiplin Yöntemleri	47
2.2.7.3. Geleneksel ve Çağdaş Disiplin Yöntemlerinin Karşılaştırılması.....	50
2.2.8. Sınıf Disiplinini Etkileyen Faktörler.....	50
2.2.8.1. Sınıf Disiplinini Etkileyen Öğrenci Kaynaklı Faktörler	51
2.2.7.2. Sınıf Disiplinini Etkileyen Öğretmen Kaynaklı Faktörler	53
2.2.8. Disiplin Sorunları Karşısında Öğretmenlere Öneriler	55
2.3. ÖĞRENCİLERİN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ	57
2.3.1. 7–11 Yaş Arası Öğrencilerin Gelişim Dönemi Özellikleri	57
2.3.2. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Gelişim Dönemi Özellikleri.....	59
BÖLÜM III	60
YÖNTEM	60
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	60
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	60
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	64
3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu.....	64

	<u>Sayfa No</u>
3.3.2. Öğretmenlerin Disiplin Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Formu	64
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	64
3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	65
BÖLÜM IV	66
BULGULAR VE YORUM	66
BÖLÜM V	95
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	95
5.1. SONUÇ	95
5.2. TARTIŞMA	100
5.3. ÖNERİLER	102
5.3.1. İlköğretim Okulu Öğretmenlerine (Özellikle 5. Sınıf Öğretmenlerine) Öneriler	102
5.3.2. İlköğretim Okulu Yöneticilerine Öneriler	103
5.3.3. MEB Yöneticilerine Öneriler	103
5.3.4. Konu İle İlgili Araştırma Yapmayı Düşünenlere Öneriler	104
KAYNAKÇA.....	106
EKLER.....	112
EK-1: ANKET	112
EK-2: ANKETİ UYGULADIĞIM OKULLAR	114

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 3.1: Öğrencilerin cinsiyet dağılımı	60
Tablo 3.2: Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumu	61
Tablo 3.3: Öğrencilerin ailelerinin gelir durumu.....	61
Tablo 3.4: Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfların mevcutları	62
Tablo 3.5: Öğrencilerin bir önceki dönemdeki karne notları	62
Tablo 3.6: Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının meslek dağılımı	62
Tablo 3.7: Okul türü ve okulun bulunduğu ilçe	63
Tablo 4.1: Öğrencilerin, öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri.....	66
Tablo 4.2: Cinsiyete göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	68
Tablo 4.3: Anne eğitim durumuna göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri.....	70
Tablo 4.4: Baba eğitim durumuna göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri.....	73
Tablo 4.5: Gelire göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	75
Tablo 4.6: Sınıf mevcuduna göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	78
Tablo 4.7: Geçme notuna göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	81
Tablo 4.8: Anne mesleğine göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	84
Tablo 4.9: Baba mesleğine göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	86
Tablo 4.10: Okula göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	88
Tablo 4.11: Okulun bulunduğu ilçeye göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri.....	90

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Eğitim öğretim ortamında başarı ve istikrarın devamı adına disiplin uygulamaları geçmişten günümüze süregelmektedir. Öğrenci, okul öncesi dönemde aile ve sosyal çevreden disiplin kurallarını edinirken; eğitim öğretim ortamına girdiği andan itibaren bu kazanımlar planlı, programlı bir şekilde bireye hem öğrenci hem de sosyal ortamdan bir kişi olarak kazandırılmaya çalışılmaktadır. Disiplinin olmadığı herhangi bir alanda istenilen verimin alınması çok güçtür.

Günümüzde okullarda yaşanan en büyük sıkıntılardan bir tanesi de disiplin ve kuralsızlık sorunudur. Disiplin hayatın her alanında olduğu gibi, eğitim kurumlarının bünyesinde de mevcuttur. Eğitim kurumlarında disiplinin sağlanamaması, okul uyumunun bozulması, öğrencinin kendine veya çevresine zarar vermesi vb. durumlara yol açarken öğrenci başarılarının düşmesine ve eğitimde kalitenin azalmasına yol açabilmektedir.

Disiplinin çeşitli tanımları yapılmakla beraber, ülkemizde disiplin ile ilgili olarak birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Genel olarak disiplin şu şekilde tanımlanabilmektedir:

Disiplin, bir amaçla bir araya gelmiş insan grubunun düzen içinde yaşamasını sağlamak için seçilip konulmuş kuralları, hükümleri ve bunlara uyulması için alınan önlemleri ifade eder (Sarıtaş, 2000).

Disiplin, insana içten denetim kazandırmak için yapılan eğitimidir.(Başaran, 1998).

İnsanlar sosyal yapıları nedeniyle topluluklar halinde yaşamaktadır. Bundan dolayı farklı görüşler, farklı yaşantılar oluşmaktadır. İnsanların farklı yaşantıları sonucunda

da farklı deneyimleri oluşur. Bu deneyimlerin neticesinde birey karar verir; ya disiplin kurallarına uyarak kazanacaktır ya da disiplin kurallarını önemsemeyen kuralların dışına çıkıp kendini ve çevresindekileri zor duruma düşürüp kazanmaya çalışacaktır. Bu da toplumda huzur ve güvenin azalmasına yol açacaktır. Disiplin, bir insan topluluğunun düzen içinde yaşamasını sağlamak amacıyla konulan kurallar, yargılar ve bunların yerine alınan tedbirlerdir (Tosun, 2002).

Disiplin genel olarak sorunlara karşı bezdirici, yıldırıcı önlemlerin alınması, disiplinsiz ortamda bireyin cezalandırılması olarak algılansa da gerçekte, yasalara, konan kurallara uygun davranış, kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak için alınan önlemlerin tümü, öğrenim dalı gibi anlamlar ifade etmektedir (Demiray, 1980).

Disipline belli bir amaca ulaşabilmek için ihtiyaç duyulur ve bu açıdan disiplin belli bir önem arz etmektedir. Disiplinin amacı ve önemi şu şekilde değerlendirilebilir:

Disiplinin amacı bireyi tek düze yapmak, aynı düşüncelere yönlendirmek veya zincirlerle hapsedmek değildir. Disiplin bireye ceza verip onu kaybetmekten çok, hatalı olan durumu en uygun bir biçimde düzelterek bireyi kazanmayı amaçlamalıdır. Disiplini, ceza olarak algılamayıp bireyin bir ortamda sergilediği davranışın yanlış veya istenmeyen olduğunu kendinin sorgulaması olarak gerçekleştirebilmek önemlidir. Eğer böyle olursa disiplin tam anlamıyla olumlu katkı sağlayacaktır.

Eğitim öğretim ortamlarında da disiplin okula girmeden itibaren kendini göstermeye başlar. Öğretmenler tarafından sınıflarda disiplin farklı farklı modellerle bazen bilinçli olarak bazen de farkına varmadan uygulanmaya çalışılmaktadır.

Disiplinde bireyin kazanılması esas olmalıdır. Disiplin uygulamalarının farklılık göstermesi açısından; farklı uygulamalar farklı neticelere yol açabilmektedir. Birey daha çok olumsuz ifadelerle (Oraya oturma! Elleme! vb.) disipline edilmeye çalışılırsa istenilen davranışın aksi durumlar meydana gelebilir. Benzer durumlarda

bireyin özelliklerine göre hangi disiplin çeşidiyle bireye yaklaşmak gerektiğini iyi bilmek gerekir.

Farklı disiplin şekillerini şu şekillerde gruplamak mümkündür:

- a) Yapıcı (Onarıcı) Disiplin
- b) Koruyucu Disiplin
- c) Engelleyici Disiplin
- d) Düzeltici Disiplin

Disiplin ortamını oluşturmada geç kalmaktan korkulmalı ve istenmeyen davranış meydana gelmeden tedbirler alınmalıdır. Eğitim öğretim ortamında genelde öğretmenler yapıcı, koruyucu ve düzeltici disiplin anlayışıyla hareket etmelidirler.

Eğitimde disiplin, "eğitim süreci içinde çocuğa kazandırılması gereken kurallar ve yetişkinlerin bu konudaki yaklaşımlarını" içerir (Tosun, 2002).

Sınıf yönetimi, düzenli ve güvenli bir öğrenme ortamını oluşturan öğretme davranışları ve sınıf düzeni organizasyonu ile ilgili tüm etkenlerin örgütlenmesi biçiminde de düşünülebilir. Disiplin ise ortamın düzen ve güvenliğini ya da öğrenmeyi olumsuz etkileyen, engelleyen öğrenci davranışlarına öğretmenin gösterdiği tepki ve eylemleri içerir (Karip, 2003).

Sınıfta uygulanan disiplin yöntemleri neticesinde bireyde istenen davranış gerçekleşebilir. Sınıf içi uygulanan disiplin yöntemleri şunlardır:

Geleneksel Disiplin Yöntemleri:

- İtaat
- Ödül
- Ceza

Çağdaş Disiplin Yöntemleri:

- Kuralları Belirlemek
- Örnek Olmak

- Öğrencilerin İyi Alışkanlıklar Kazanmalarına Yardımcı Olmak
- Takdir Etmek
- Teşvik Etmek
- Vücut Dili ve Gözardı
- Nedeni Düşünmek
- Ben Dili
- Etkin Dinleme
- Davranışın Sonucunu Açıklamak ve Zararlarını Fark Etmesini Sağlamak
- Derste ve Ortamda Değişiklik Yapma
- Sorun Çözme Becerisini Öğretmek
- Öğrencinin Yaptığı Kötü Davranışın Sonuçlarını Düzeltmesini Sağlamak
- Aile-Öğretmen-Öğrenci Toplantıları
- Davranışının Sonucunu Yaşatmak (Kızılkaya, 2006)

Okullarda disiplinin tam olarak sağlanıp, istenilen düzeyde bir eğitim öğretim ortamının oluşturulması için okul ortamında bulunan elemanların tamamına iş düşmektedir. Eğitim öğretimde başarı için okul ortamında belli başlı roller disiplin adına belirlenmiştir.

Disiplinin sağlanmasında rol alan elemanlar şunlardır:

- Öğretmenler
- Öğrenciler
- Yöneticiler

Öğretmenler sınıf içi disiplini sağlamada 1. derecede görevlidirler. Farklı disiplin yöntemleri öğrenciler üzerinde farklı etkiler bırakmaktadır. Bu araştırmada disiplinin sağlanmasında rol oynayan etmenlerden öğretmen ve öğrenciler üzerinde durulmuştur. Öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Tüm bu bilgiler ışığında ‘‘Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri nelerdir?’’ bu araştırmanın temel problemidir.

1.2. AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi; bunların çeşitli değişkenlere göre farklılaşma durumlarını tespit etmek ve aralarındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri annenin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
3. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
4. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri ailenin gelir durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
5. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri sınıf mevcuduna göre farklılaşmakta mıdır?
6. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri öğrencilerin akademik başarısına göre farklılaşmakta mıdır?
7. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri annenin mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?

8. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri babanın mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?

9. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri okul türüne (özel okul – devlet okulu) göre farklılaşmakta mıdır?

10. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri öğrenim gördükleri ilçeye göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. ÖNEM

Bu araştırmadan elde edilen bulguların;

1. İlköğretim okulu öğretmenlerine (özellikle ilköğretim 5. sınıf öğretmenlerine) katkı sağlayacağı,
2. İlköğretim okulu yöneticilerine katkı sağlayacağı,
3. MEB yöneticilerine katkı sağlayacağı,
4. Konu ile ilgili yapılacak diğer araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. VARSAYIMLAR

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

1. Seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.
2. Araştırma kapsamına alınan öğrenciler kendilerine verilen anketi ve kişisel bilgiler formunu gerçek durumlarını yansıtacak şekilde ve samimi olarak doldurmuşlardır.

1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. Araştırma zaman açısından, 2009-2010 öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma örneklem açısından, İstanbul ili, Bağcılar, Kadıköy, Üsküdar, Ümraniye, Sultanbeyli, Çekmeköy ilçelerinde 5 devlet okulunda ve 2 özel okulda olmak üzere toplam 7 okulda öğrenim gören 902 tane 5. sınıf öğrencisi ile sınırlıdır.

3. Araştırma uygulama açısından, uygulanan anket formu ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Disiplin: Bir amaçla bir araya gelmiş insan grubunun düzen içinde yaşamasını sağlamak için seçilip konulmuş kuralları, hükümleri ve bunlara uyulması için alınan önlemleri ifade eder (Sarıtaş, 2000).

Eğitimde disiplin: “Eğitim süreci içinde çocuğa kazandırılması gereken kurallar ve yetişkinlerin bu konudaki yaklaşımlarını” içerir (Tosun, 2002).

Sınıf Yönetimi: Düzenli ve güvenli bir öğrenme ortamını oluşturan öğretme davranışları ve sınıf düzeni organizasyonu ile ilgili tüm etkenlerin örgütlenmesi biçiminde de düşünülebilir (Karip,2003).

BÖLÜM II

İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. SINIF YÖNETİMİ

2.1.1. Sınıf Yönetiminin Tanımı

Sınıf yönetiminin farklı kaynaklarda, çeşitli tanımlarını bulmak mümkündür. Kavramın içselleştirilmesi adına aşağıda belirtilen tanımlar üzerinde durulabilir:

Sınıf yönetimi, eğitim öğretim programı ve planı, eğitim etkinliği, öğretim yöntemi, zaman, mekân, teknoloji, öğretmen ve öğrenci arasında etkili bir eş güdümlene gerçekleştirerek, öğrenmeye elverişli bir ortam ve düzenin sağlanması ve sürdürülmesidir (Sarıtış, 2000).

Sınıf yönetimi, sınıf kurallarının belirlenmesi, uygun bir sınıf düzeninin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkili bir şekilde yönetilmesi ve öğrenci davranışlarının denetlenerek bir öğrenme ikliminin geliştirilmesi sürecidir (Çelik, 2005).

Sınıf yönetimi; öğretmenin öğrencilerde istenen davranış değişikliğini oluşturma, uygun olmayan davranışları düzeltme, iyi bir iletişim ağı kurma ve geliştirme, sınıfta olumlu bir psiko-sosyal iletişim ortamı yaratma, etkili ve verimli bir organizasyon oluşturma ve zamanı etkili kullanma etkinliklerinin toplamı olarak tanımlanabilir (Ünal ve Ada, 2000).

Sınıf yönetimi genel olarak, eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesi için planlama, örgütlenme, uyulama ve değerlendirme işlevlerine ilişkin ilke, kavram, kuram, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli bir biçimde uygulanması ile ilgili etkinliklerin tümüdür (Kaya, 2002).

Sınıf, eğitim-öğretimin gerçekleştiği alanların en önemlisidir. Eğitimin asıl hedefi olan davranış kazandırma sınıfta gerçekleşmektedir. Öğretmen, öğrenci, program ve kaynaklar sınıfın içinde yer almaktadır. Bu yüzden eğitim yönetiminin kalitesi, sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır (Ök, Göde ve Alkan, 2005).

Sınıf yönetimi bir yöntem olarak, öğretmenlerin sınıf içi kadar dışını da kapsayan yönetim becerileri üzerine yoğunlaşmaktadır (Terzi, 2002).

Tanımlarda farklılaşan noktalar olmakla birlikte, tanımların planlama, eğitim-öğretim ortamını düzenleme, etkili iletişim noktalarında birleştikleri görülür.

2.1.2. Sınıf Yönetim Modelleri

Sınıf yönetimi etkinliklerinin, amaca, konuya, öğrencilerin düzeylerine ve ortamın özelliklerine göre farklı modellerle yürütülmesi gerekebilir. Sınıf yönetim modelleri, öğretmen merkezlienden öğrenci merkezliye, baskıcıdan demokratikliğe doğru yönlendirilen bir çeşitlik gösterir (Ünal ve Ada, 2000).

Öğretmen, öğretim yılının bütünü içerisinde bir ders saatinden bir döneme kadar süren çeşitli etkinlikleri planlamak, uygulamak ve değerlendirmek durumundadır. Her bir etkinliğin amaca uygun yürütülebilmesi, farklı sınıf yönetimi modelleri gerektirir (Küçükahmet, 2000).

Sınıf yönetim modellerini Tepkisel Model, Önlemsel Model, Gelişimsel Model, Bütünsel Model ve Toplam Kalite Yönetimi Modeli Olmak Üzere 5 model üzerinde inceleyebiliriz.

2.1.2.1. Tepkisel Model

Model davranışa karşı tepki şeklinde uygulanmaktadır. Bu modelin amacı istenmeyen durum ve davranışın değiştirilmesidir. Sınıf yönetiminde uygulanan klasik model olarak tanımlanabilir (Demirtaş, 2005). Tepkisel sınıf yönetiminde önce bir olay olur, ardından öğretmen tepki gösterir. Yani olayları önleyici olduğu

söylenemez. Bu anlamda sınıf yönetim becerisi düşük öğretmenlerin kullandığı bir model olduğu söylenebilir.

2.1.2.2. Önlemsel Model

Gelecekte meydana gelecek bir davranışın kestirilmesi ve olmadan önce önlemeye yönelik tedbirlerin alınması anlayışına dayalıdır. Amacı, sınıfta sorunların ortaya çıkmasına engel olan bir düzenleyiş ve işleyiş oluşturarak, tepkisel modele gereksinimi azaltmaktır (Başar, 1999). Bunun için ortam ve işleyişten kaynaklanabilecek olası sorunlar ve ortaya çıkabilecek sonuçlar hakkında önceden hazırlıklar, önleyici düzenlemeler yapılır. Ortam, plan ve programlar, kurallar bu anlayışla ele alınır (Sarıtaş, 2000). Sınıf oturma düzenini yaparken, öğrencilerin boylarının, tahtayı görüp görememelerinin, dikkat düzeylerinin vb. göz önünde bulundurulması, bu modele örnek öğretmen davranışlarıdır.

2.1.2.3. Gelişimsel Model

Sınıf yönetimi uygulamalarının öğrencilerin gelişim özelliklerine göre belirlenmesi gerektiği anlayışına dayanır. Öğrencilerin ilköğretimin birinci ve ikinci devresinde ve ortaöğretim döneminde gelişim özellikleri farklılık göstereceğinden öğretmenlerin sınıf yönetimi uygulamaları da farklılık göstermelidir (Demirtaş, 2005). İlköğretim 1. Sınıfta öğrencilerin defterine yıldız atmak, öğrenci motivasyonu adına etkili bir yöntem olarak görülürken, bunun etkisinin ilerleyen yıllarda azaldığı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla sınıf yönetiminde gelişim döneminin göz önünde bulundurulması gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir.

2.1.2.4. Bütünsel Model

Sınıf yönetiminin tek bir modelle değil, tüm modellerin sentezi şeklinde yapılması gerektiğini öngören bir modeldir. Bu model, önlemsel sınıf yönetimine ağırlık verme, gruba olduğu kadar bireye de yönelme, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını kolaylaştıran nedenleri ortadan kaldırmak için sınıf ortamında gerekli düzenlemeleri

yapma, öğrencilerin gelişimsel özelliklerini dikkate alma ve gerektiğinde tepkisel modeli kullanma anlayışına dayanır (Demirtaş, 2005).

2.1.2.5. Toplam Kalite Yönetim Modeli

Toplam kalite yönetim modeli, günümüzde okullarda uygulanan eğitim programına uygun bir modeldir. Toplam kalite yönetiminin uygulanmasıyla, öğrenci ile öğretmen arasında resmi ilişki yerine, öğrencisi ile diyalog kurabilen, öğrenci üzerine odaklanabilen, ona rehberlik eden, eleştiren değil yol gösteren, öğrenci ile koordineli, bilgi vermekten çok bilgiyi paylaşan, bilgiyi sınıf içinde değil dış ortamlarda da arayan, bilim ve teknolojiye değişimleri takip eden, öğrencileri araştırmaya iten, öğrencinin her türlü ihtiyacını bilen, başarısızlığı yargılayan değil, nedenini araştırmacı bir öğretmen profili çizilir (Çetinkaya, 1999).

2.1.3. Sınıf Yönetiminin Boyutları

Sınıf yönetimi, sınıf yaşamının öğrenme amaçları doğrultusunda bir orkestra uyumu içerisinde yönetilmesidir. Öğrenme için uygun bir çevrenin oluşturulabilmesinin gerektirdiği olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeninin ve ortamının, kurallarının sağlanması ve sürdürülmesidir (Gündüz, 2004). Sınıf yönetimi etkinlikleri beş boyutta ele alınmaktadır (Başar,1999):

2.1.3.1. Fiziksel Düzen

Sınıf veya dersliğin fiziksel ortamının uygun şekilde düzenlenmesi çocuğun sosyal, duygusal, fiziksel ve akademik gelişimine olumlu yönde etki etmektedir (Akyol, 2004).

2.1.3.2. Plan Program Etkinlikleri

Bir öğretmenin derse planlı girmesi yasal bir gerekliliktir. Günümüzde ilköğretim okullarında kılavuz kitapları olan dersler için ünitelendirilmiş yıllık planların

yapılması, kılavuz kitapları bulunmayan dersler için buna ek olarak ders planlarının yapılması zorunludur. Plan program etkinlikleri, öğretmenin etkin bir öğretim lideri olarak sınıfta eğitim öğretim çalışmalarını sürdürebilmesine olanak tanır (Ağaoğlu, 2002; Demirtaş, 2005).

Eğitimde planlama, önceden belirlenmiş amaçlara ulaşmak için, eğitim yaşantıları oluşturma, öğretim yöntem ve tekniklerini saptama, uygulama ve değerlendirme ölçütleri geliştirme, etkinliklerini kapsar (Aydın, 2000).

İyi bir plan şu sorulara yanıt verir nitelikte olmalıdır (Bilen, 1996):

- Bu dersin sonunda öğrenciler neler öğrenmeli? Hangi davranışları göstermeli?
- Davranış değişikliğini hangi içerikle (konu) kazandırılmalıdır? Konular neler olmalıdır?
- Planlanan davranış değişikliği nasıl bir yöntem ve araç-gereç kaynaklarla öğrenciye ulaştırılmalıdır?
- Başarılı olduk mu? Değerlendirme yani niçin, ne ile nasıl, ne kadar?

Plan yapmak derste öğretmenin işini kolaylaştırır. Dersi etkin olarak kullanmasına yardımcı olur. Öğretmeni ‘Şimdi ne öğresem acaba?’ kaygısını yaşamaktan kurtarır.

2.1.3.3. Zamanı Etkili Kullanma

Hedef davranışları her bir öğrenciye kazandırmak için eğitim ortamında harcanan zaman, önemli bir değişkendir (Sönmez, 1994). Sınıf ortamında geçirilecek zamanın tamamı, eğitsel amaçlara yönelik etkinlikler için kullanılmalıdır. Bunu sağlamanın bir yolu, sınıf süreçlerinin dikkatle planlanması, zamana bağlanmasıdır (Başar, 1999).

Yönetimin en önemli kaynaklarından biri zamandır. En kötü şekilde harcanan bir

kaynaktır. Zamanı, depolayamayız, bekletip durduramayız. O nedenle onu etkili olarak kullanmalıyız (Efil, 2002). Zaman kavramı her geçen gün önemini artırmaktadır.

2.1.3.4.Öğretmen Öğrenci İlişkisi

Sınıf kurallarının öğrencilerle beraber benimsenerek uygulanması, sınıfta öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen iletişim ve ilişkilerinin yönetimi bu boyutta yer alır (Gündüz, 2004).

2.1.3.5. Davranış Düzenlemeleri

Sınıf ortamının istenen davranışı sağlayabilir ve sınıf ikliminin olumlu hale getirilmesi, sorunların ortaya çıkmadan önce tahmin edilip önlem alınması, kurallara uyumun sağlanması, istenmeyen davranışların değiştirilmesi bu boyuta ilişkin etkinliklerdir (Demirtaş, 2005).

2.1.4. Sınıf Yönetiminde Öğretmen

2.1.4.1. Tanımı

Öğretmen kelimesi toplumun tamamında kulak aşinalığı oluşturmuştur. Toplumumuzda 6 yaşına gelmiş hemen hemen tüm bireyler öğretmen ile karşılaşır. Öyleyse hayatımızda bu derece yer kaplayan öğretmenin doğru tanımlanması önemlidir. Öğretmenin kavram olarak tanımının yapılması görev tanımı yapılırken işimizi kolaylaştırır.

Eğitim iş göreni denildiğinde ilk anda akla gelen öğretmendir. Çünkü eğitim hizmetlerini üreten öğretmendir. Okulun varlığının nedeni, eğitim hizmetlerini üretmektir. Okulun eğitim hizmetlerini üreten öğretmen, eğitim sisteminin vazgeçilmez iş görenidir (Başaran, 1998).

Öğretmen sınıfın nabzını elinde tutan bir doktor, yaşamın kurallara uygun gerçekleşmesine özen gösteren bir hekim, sınıf içi uyum ve ahengi sağlayan bir orkestra şefidir (Jones ve Jones, 1982; Aydın, 1998).

2.1.4.2. Sınıf Yönetiminde Öğretmenin Yeri

Öğretmenin, öğretmenlik becerileri arasında sınıf yönetimi önemli bir yer tutar. Sınıf yönetiminde başarılı olan öğretmenler, eğitim-öğretim faaliyetlerinde de kolaylık yaşarlar.

Öğretmenin temel görevi öğrencilerde hedefler doğrultusunda istendik davranış değişikliği meydana getirmektir. Ancak öğretmen bu temel görevini yerine getirirken, öğrencilere yeni bilgiler sunmanın yanı sıra derslere devam etmeyen öğrencileri belirleme, öğrencilerin sınıf içi etkinliklerini ve ödevlerini kontrol etme, öğretim materyallerini düzenleme, sınıftaki çalışma koşullarını geliştirme, öğretimi engelleyici etmenleri ortadan kaldırma gibi görevleri de üstlenir. Tüm bu görevlerin belli bir düzen içinde yapılması sınıf yönetim becerisini gerektirir (Erden, 2003).

Öğretmenler öğrencilerini iyi tanımalıdır. Ders içi ve ders dışı etkinliklerde çocuklar fazla zorlanmamalı ve öğrencinin durumuna göre öğretmen beklenti içinde olmalıdır. Sınıf ortamında veya dışarıda öğrencilerin yapısal farklılıkları öğretmen tarafından iyi gözlenip, gerektiğinde kişiye uygun yaklaşım tarzı sergilenebilmelidir (Boz, 2003).

2.1.4.3. Öğrenciye Karşı Tutum

Sınıf içi denetimde en önemli etken, sınıfın yönetimini sağlayan kişi olan öğretmendir. Öğretmenlerin tutumları öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu kadar psikolojileri üzerinde de önemli etkiye sahiptir.

Öğretmenlerin öğrencilerini etkileyen en önemli kişilik özelliklerinden biri "tutum"larıdır. Öğretmenlerin bir duruma, eşyaya ya da insana karşı tepki

göstermeye hazır olmaları öğrencilerini etkilemektedir. Özellikle öğretmenlerin, öğrencilere ve okul çalışmalarına karşı tutumları, öğrencilerin öğrenmesine ve kişiliğine geniş ölçüde tesir etmektedir. Öğretmenlerin bu tutumları sınıf atmosferinde öğretmen-öğrenci ilişkileri ile anlamlı bir şekilde bağlantılıdır ve öğrencilerin gelişimi geniş ölçüde bu tutumlardan etkilenmektedir (Küçükahmet, 1976).

Öğretmenin değerleri, tutumları, deneyimleri, kısaca davranışları bütünüyle öğrencilerini, toplumu, kendi mesleki geleceğini ve meslektaşlarını etkiler ve doğal olarak onlardan da etkilenerek kişisel ve mesleki varlığını biçimlendirir (Bilen, 1996).

Öğretmenin bireysel farklılıklarının, öğretmenlerin eğitim öğretime ilişkin duygu, düşünce ve uygulamaları arasında farklılığa yol açtığı bilinen bir gerçektir. Bir başka deyişle öğretmenin öğrencilere karşı olumlu ya da olumsuz tutumlarının temelinde sahip olduğu kişilik özellikleri ve aldığı eğitim etkinlikleri gelmektedir. Nitekim bireylerin sahip oldukları tutumların kendi hayatlarını etkilemesinin yanında kendileri dışındakilerin hayatını etkilemesi bakımından da önem taşıdığı bilinmektedir (Fındıkçı, 1991).

Öğretmenlerin tutumları otoriter tutum, ilgisiz tutum ve demokratik tutum olmak üzere 3 grupta incelenebilir (Aydın, 1993):

2.1.4.3.1. Otoriter Tutum

Otoriter öğretmen, tek doğru, tek düşünüş ve tek yetkiyi temsil eder. Öğrenciler için en iyisine o karar verir. Sınıfın tek hâkimi ve dersin tek yöneticisi durumundadır. Katı bir disiplin sürdürür. Ders sırasında izinsiz hiçbir şey yaptırmaz ve sınıftaki öğrencilerin davranışlarını sürekli olarak kontrol altında tutar. Kayıtsız şartsız itaat ister. Ceza sistemine sık sık başvurur. Övgüye çok az yer verir. Notu bir silah olarak kullanır. Öğrencilerle ilişkilerde mesafeli, bazen de serttir. Dersi kendisi hazırlar ve kendisi yürütür. Öğrenci davranışlarında, belli kuralların mutlaka uygulanmasını ister

ve bunlardan kesinlikle taviz vermez. Başarının böyle geleceğine inanır (Yapıcı, 2007).

Otoriter tutum ve davranışların öğrenci üzerindeki etkilerini şöyle sıralayabiliriz (Tezcan, 1988):

- Öğretmenin dersteki zorlaması kalkınca öğrenci kendisini bir disiplinsizlik içersinde bulur.
- Öğrenci düşündüğü gibi davranmadığı için bir kişilik çatışması içine düşer.
- Dersin hazırlanmasında ve yürütülmesinde aktif bir rol almayan öğrencide sorumluluk duygusu gelişemez.
- Öğretmenin bireysel olarak övme ve yerme yapması yüzünden öğrenciler arasında kıskançlık ve çatışma ilişkileri ortaya çıkar.
- Öğrencide bağımsız düşünme, araştırma, karar verme özellikleri gelişemez.
- Ders zorlamayla yürütüldüğü için anlamaktan çok ezber hâkim olur.
- Öğrencide derse soğukluk gelişir, bir an önce bitmesini ister.

2.1.4.3.2. İlgisiz (Boşvermiş) Tutum

İlgisiz tutum içindeki öğretmenler pasiftirler. Pasif öğretmenler öğrencileriyle yakından ilgilenmez, rehberlik etmezler. Onlara yardım için yeterli çabayı göstermezler (Oğuzkan, 1985).

İlgisiz öğretmenler de otoriter öğretmenler kadar çocuklarda olumsuz izler meydana getirebilmektedirler. Bunlar (Ertuğrul, 2000):

- Motive kaybolduğu için, disiplin problemi yaşanabilir.
- Öğrenci derste başarısız olabilir.
- Sınıfta çalışma atmosferi zayıfladığı için, amaçlara ulaşmada güçlük çekilebilir.

Öğrenci belli bir amaca yönlendirilmediğinden, hayatı anlamsız görebilir.

2.1.4.3.3. Demokratik Tutum

Demokratik öğretmenler öğrencilerine güven duyarlar ve onların duygularına, düşüncelerine önem verirler. Başarı veya başarısızlıklarının sınıfta birlikte değerlendirilmesi gereğine inanırlar. Eleştirilere açık bir ortam sağlar, eleştiriyi teşvik eder ve zaman zaman kendilerine yöneltilen eleştirileri anlayışla karşılarlar. Sınıfın bir üyesi gibi davranır ve öğrencilere bunu hissettirirler. Öğrencileri değerlendirmede objektif olmaya gayret sarf ederler (Oğuzkan, 1985).

Demokratik öğretmenlerin öğrencilere yönelik tutum ve davranışlarının öğrenci davranışlarına etkileri şunlardır (Tezcan, 1985):

- Öğrenci kendi başına araştırma ve karar verme alışkanlığı kazanır.
- Anlayarak öğrenir ve öğrenilenler kalıcı olur.
- Eğitim öğretim etkinliklerinin her aşamasında yer alan öğrenci, sınıf içerisindeki disiplin anlayışına gönüllü olarak uyarak gerçek disiplin yetisini kazanır.
- Öğrenciler arasındaki ilişkiler, kıskanmaktan çok yardımlaşma biçimindedir.

Demokratik öğretmenlerin tutum ve davranışları sayesinde oluşacak ortamda öğrenciler, daha bağımsız, kişilikli, gelişmeye açık, araştırmacı, kendini ifade edebilen, sorumluluk sahibi, anlayışlı, sosyal ilişkilerinde başarılı insanlar olarak yetişebilirler (Aydın, 1993).

2.1.4.4. Öğretmen Beklentileri

Sınıf yönetiminde, öğretmenler beklentilerini oluşturmadan önce öğrencilerinin hazır bulunuşluklarını göz önünde bulundurmalıdır. Örneğin kuralların ne olduğundan haberi olmayan öğrencilerden kurallara uymaları beklenemez.

Öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinden ve öğrencilerinden bazı beklentileri vardır. Bu beklentiler oluşan ortama göre değişiklik gösterir. Bu beklentilerin olurlulukları da davranışlara yansır. Bu davranışlar da öğrencileri etkilemektedir. Öğrenciler öğretmenlerinin beklentilerine ya da davranışlarına göre tutum göstermektedirler.

Öğretmenlerin beklentilerini öğrencilerin durumlarına göre ayarlamaları gerekir (Ongan, 2006).

Öğretmenlerin yüksek beklenti içinde olmaları, hedeflerine ulaşamadıklarında hayal kırıklığına uğramalarına sebep olabilir. Bu hayal kırıklığı öğrencilere de yansıtacaktır ve öğrenci üzerinde de olumsuz etkiler yaratacaktır. Bunu önlemek için öğretmenin sınıfın durumu ile ilgili doğru tespitlerde bulunup, buna göre hedefler belirlemeleri gerekir.

2.1.5. Sınıf Ortamı

Eğitim-öğretim etkinliklerinin büyük oranda gerçekleştiği yer sınıftır. Sınıf ortamının mümkün olduğunca eğitimin amaçlarına ulaşmayı kolaylaştırıcı şekilde düzenlenmesi gerekir. Sınıf ortamını düzenlemek bazı durumlarda mümkün olurken, bazı durumlarda ise çevresel faktörler bu düzenlemeleri engeller. Durumu daha iyi açıklayabilmek için sınıf ortamının fiziksel ve toplumsal özelliklerini ayrı ayrı incelemek daha doğru olacaktır.

2.1.5.1. Sınıf Ortamının Fiziksel Özellikleri

Sınıfın fiziksel özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

Öğrenci Sayısı: Öğrenci sayısı sınıf yönetiminde önemli bir unsurdur. Öğrenci sayısını çok olduğu sınıflarda sınıf yönetimi zorlaşırken, az olduğu sınıflarda sıkıcı bir atmosfer oluşabilir. İdeal öğrenci sayısı farklı niteliklere göre belirlenebilir. İdeal öğrenci sayısı sınıf düzeyine, dersin konusuna, kullanılan öğretim yöntemlerine, öğretmenin öğretmenlik beceri ve yeteneklerine göre değişebilir diyebiliriz (Aydın, 1998)

Yerleşim Düzeni: Yerleşim düzeni, sınıf yönetimi açısından önemli bir unsurdur. Öğrencilerin fiziksel özellikleri ve davranışları göz önünde bulundurularak yerleşim planı yapılmalıdır.

Isı, Işık, Renk: Isı, öğrencilerin derse yönelik konsantrasyonda etkiliyken ışık insan psikolojisi üzerinde etkili olan önemli bir fiziksel değişkendir. Sınıfta iyi renk uyumunun sağlanması da göz estetiği ve zihinsel etkinlikler açısından uyarıcı etkiler yaratabilir (Aydın, 1998).

Gürültü: Dersin verimli işlenmesi önündeki önemli bir engel de gürültüdür. Gürültülü sınıflarda öğrencilerin derse yoğunlaşması mümkün olmaz.

Temizlik: Öğretmen ve öğrencilerin sağlığı sınıf temizliği ile orantılıdır. Temiz olmayan sınıflarda hastalıkların ortaya çıkması olasıdır.

Görünüm: Sınıftaki eşyaların uyumlu ve amaca uygun yerleştirilmesi gereklidir (Aydın, 1998). Sıraların düzensiz olduğu, çanta, beslenme gibi sınıf eşyalarının rastgele yerlere konduğu sınıflarda, öğrenciler de bu dağınıklıktan etkilenirler. Derse odaklanmaları zorlaşır.

Sınıfın fiziksel düzeninde okul yönetiminin ve öğretmenin rolü vardır. Öğretmen mümkün olduğunca sınıfı olumlu atmosfer oluşturacak şekilde düzenlemelidir.

Sınıfın fiziksel düzeninin nasıl olacağı konusunda karar vermek için 4 hususa dikkat etmek gerekir (Evertson, Emer, Clements, Worsham, 1997; Celep, 2004):

1. Çok fazla hareketin olacağı alanları belirlemek: Sınıfta öğrencilerin bir araya geldiği ve çok fazla kullanılan alanları belirlemek gerekir. Bu alanlar, hareketliliğin yoğun olacağı alanlar ile grup çalışma alanları, öğrencilerin kendi masalarına, öğretmen masalarına ve bilgisayar masalarına gitmek için kullanacağı alanlar (koridor), ile kitaplığa gitmek için kullanacağı alanlardır. Bu alanlar, belirgin bir biçimde diğerinden ayrılmalı, yeteri genişlikte ve rahatlıkta ulaşılabilir olmalıdır. Öğrenci aynı zamanda bir ders boyunca bir alandan diğer bir alana rahatlıkla geçebilmelidir.
2. Öğrencinin öğretmeni kolayca görebildiğinden emin olmak: Öğretmenin sınıf içinde öğrenciye etkili bir biçimde rehberlik etmesi, sınıf içi yönetim becerisi ile

ilintilidir. Öğretmenin sınıfı yönetme başarısı aynı anda bütün öğrencilerini görme yeterliliğine bağlıdır. Bunun için, öğretimsel alanlar, öğretmen masası ile öğrenci masaları ve bütün öğrencilerin çalıştıkları alanlar arasında açık görme hattı olmalıdır.

3. Öğretim araç-gerecinin kullanımı ve öğrenci gereçlerinin hemen ulaşılabilir olmasını sağlamak: Öğretim araç-gereçlerine yalnızca zaman kaybetmeden ulaşmak değil, aynı zamanda ve sınıfın düzenini bozmadan ve dikkati dağıtmadan ulaşmak önemlidir.

4. Öğrencilerin sınıfın bütün sunumlarını ve oyunlarını kolaylıkla görebildiğinden emin olmak.

2.1.5.2. Sınıf Ortamının Sosyal Özellikleri

Sınıf, öğrenciler açısından zamanlarının önemli bir kısmını geçirdikleri sosyal bir ortamdır. Sınıf ortamının sosyal yapısı zaman içinde şekillenir.

Sınıf ortamının toplumsal özellikleri Erden (1998)'e göre şunlardır:

- Her grubun ortak amaçları ve özellikleri vardır. Yeni bilgiler öğrenmek, sınıflarını geçmek, derslerinde başarılı olmak, sınıftaki öğrencilerin ortak amaçlarıdır.
- Bireylerin grup içindeki davranışları, tek başlarına gösterdikleri davranışlardan farklıdır.
- Grubun birey üzerinde toplumsal baskı kurma etkisi vardır.
- Her grubun kendine özgü norm ve değerleri vardır.
- Grubun bireyin verimliliği üzerinde etkisi vardır.
- Birey grup içinde daha fazla risk alma eğilimindedir.
- Her grup kendi içinde zamanla bir lider çıkarır. Her sınıfın 'sınıf başkanı' olarak nitelendirilen öğretmen tarafından atanan ya da öğrenciler tarafından seçilen bir lideri vardır.

Sınıfın sosyal yapısının oluşmasını etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörler bir araya gelerek sınıfın kişiliğini oluştururlar.

2.1.6. Sınıf İçi İletişim

İletişim, insan hayatında önemli bir yer tutar. Sosyal hayatımız gereği sürekli iletişim kurarız. İletişim esnasında kendimizi doğru anlatabilmek ve karşımızdakini doğru anlayabilmek önemli bir yaşam becerisidir.

Sınıf içinde en yoğun iletişim öğretmen ile öğrenci arasında yaşanmaktadır. Bu iletişimdeki nitelik, hem sınıf yönetimi hem de öğrenme bakımından olumlu sonuçlar doğurur. Öğretmenin sınıfta olumlu bir hava yaratması ve öğrencileri ile iyi bir iletişim sağlaması, öğrencilerin derse etkin katılımına katkıda bulunur. Öğretmeni ile olumlu iletişim kurabilen, beklediği ileti ve dönütleri alabilen öğrenciler olumlu davranışlarını geliştirirler (Hoşgörür, 2006).

Öğretmen mesajı (iletiyi) gönderirken, mesajın içeriğine ve üsluba dikkat etmelidir. Mesaj öğrenci düzeyine uygun olmalıdır. Öğretmen, mesajını öğrenci düzeyini göz önünde bulundurarak göndermezse, sınıfta sağlıklı bir iletişim süreci oluşturamayabilir. Bu nedenle öğretmen, sınıfta olumlu bir ortam oluşturmak için öncelikle kendi beklentileri ile öğrenci beklentilerini ortak bir noktada uyumlu hale getirmelidir (Celep, 2004). Öğretmen genelde öğrencilerin kendisini anlamasını ve buna göre davranmasını bekler. Oysa öğrenci de aynı beklenti içindedir. Öğrencinin bu beklentisinin karşılanması, sınıf içi iletişimde önemlidir. Öğrencilerin kendi varoluşsal gerçekliği içinde algılanabilmesi ve öğrencinin bireysel varoluşunun gereklerini yaşayabilmesi için sınıfta empatik bir iletişim örüntüsü oluşturulması gerekir (Büyükalın, 2004).

Öğretmenlerin öğrencilerine anlayışlı yaklaşması gerekir. Bir öğretmen iletişimin iki yönlü olduğunu göz ardı etmemelidir. Öğrenci rolünün sadece sınıfta sessiz olarak oturma ve öğretmeni dikkatle dinleme olarak belirlendiği ve öğrencilerin bir iletişim ögesi olarak alınmadığı ve tek yönlü iletişimin esas alındığı sınıflarda, öğrencinin dikkat süresi ve motivasyonu düşer, sıkılganlık artar, kendine güven zayıflar ve bunun sonucu olarak da istenmeyen davranışların görülme sıklığı artar (Öztürk, 2005).

Öğretmen iletişim kurarken şunlara dikkat etmelidir:

1-Sıcakkanlı ve arkadaşça bir davranış sergilemeli ve öğrencilerle olan ilişkilerinden zevk duymalıdır.

2-Öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarını sınıf ortamında açıklamalarına yardımcı olmalıdır.

3-Öğrencileri anlamalı ve kabul etmelidir ve öğrencilerin daha çok olumlu duygular yaşamalarına olanak sağlamalıdır.

4-Öğrenci duygularını anlamalı ve öğrencilerle ilgilenme konusunda uygun ortamlar oluşturmalıdır. Öğrencilere daha olumlu cevaplar vermeye çalışmalıdır (Çelik, 2003).

İletişim, çok farklı dallara ayırarak incelenebilecek bir konudur. Sınıf kişilerarası iletişimin kurulduğu bir ortam olarak değerlendirilirse, iletişimin bu boyutu dikkate alınarak iletişimi, sözlü ve sözsüz iletişim olarak ele almak mümkün olabilir.

2.1.6.1. Sözlü İletişim

Sözlü iletişim, dil ile kurduğumuz iletişimdir. Kişi dili ne kadar iyi kullanırsa kendisini o derece rahat ifade edebilir. Dile yeterince hâkim olamayan kişiler, kendilerini düzgün ifade edemezler.

Birbirimize fikirlerimizi aktarmak, istediklerimizi açıklamak için dili araç olarak kullanırız. Bireysel ve toplumsal ilişkilerimizde sürekli konuşan ve dinleyen konumunda bulunuruz (Ongan, 2006).

İletişim ne kadar düzgün olursa kişiler arası ilişkiler de o kadar etkili olur. Bazen iletişim sorunları yüzünden kişiler arası ilişkilerde problemler yaşandığını görürüz. Bu durum öğretmen-öğrencileri ilişkileri için de geçerlidir. Öğretmen ve öğrencileri gözlemlediğimizde aşağıdaki durumlardan sık sık yakındıklarını duyarız:

Öğretmenlerin kendi aralarındaki konuşmalara baktığımızda,

- Bu öğrenciler dinlemesini bilmiyor

- Söylediklerimi hiç anlamıyorlar
- Anlamak istemiyorlar
- Konuşmasını bile bilmiyorlar

Öğrencilerin de kendi aralarında öğretmenlerinden yakındıkları görülür. Onlar da benzer yakınmaları dile getirirler

- Anlatmasını bilmiyorlar
- Bizi dinlemiyorlar
- Kullandığı sözcükleri bile anlamıyorum
- Böyle de ruhsuz ders anlatılmaz ki... (Küçükahmet, 2002)

Öğretmenlerin sözcükleri kullanma becerileri, sınıf yönetiminin yanı sıra öğrencilerin dersi anlamaları konusunda da önemli bir unsurdur.

2.1.6.2. Sözsüz İletişim

Sözsüz iletişim, farkında olarak ya da olmadan kullanılan ve insanları anlamada önemli mesajlar veren iletişim şeklidir. Sözsüz iletişimin, iletişimdeki gücü çok büyüktür. Bazen insanların sözlerinden çok, sözel olmayan yollarla verdikleri mesajları dikkate alırız.

Sözel iletişimin payı genel iletişim içinde yaklaşık %15 civarındadır. Bu durum, sınıf içi ve aile içi iletişim için de geçerlidir. İletişimin %85'i sözel olmayan iletişim olduğuna göre, sınıf yönetiminde kullanılması kaçınılmazdır (Ongan, 2006)

Sözsüz iletişim öğretmen kaynaklı ya da öğrenci kaynaklı olabilir. Öğretmen sözsüz iletişim yoluyla verdiği mesajların öğrenciyi olumsuz etkileyecek mesajlar olmasından kaçınılmalıdır. Aynı zamanda öğrencinin verdiği sözsüz mesajları da doğru okuyabilmelidir.

2.2. DİSİPLİN

2.2.1. Tanımı

TDK Eğitim Terimleri Sözlüğünde Disiplin: ‘Kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin tümü’ (1981) şeklinde tanımlanmıştır.

Disiplin, zihinsel yetenekleri veya ahlaki değerleri otoritelere veya kurallara itaat etmeyi, kötü davranışları düzeltmek için olan cezalandırma yöntemlerini düzelten, biçim veren ve değerleri mükemmelleştiren bir eğitimidir (Eggleton, 2001).

Disiplin, düzeni egemen kılmayı amaçlayan ve bir topluluğun üyeleri için ortak olan davranış kuralları toplamıdır (Türkeç, 1986).

Disiplin sözcüğünden eğitim süreci içinde çocuğa kazandırılması gereken kurallar ve yetişkinlerin bu konudaki yaklaşımlarının anlaşılması gereklidir (Fındıkçı, 1991).

Yılman, (1990) disiplini bireyin toplumsal çevreye uyum sağlayabilmesine yarayacak önlemlerin alınması ve bireylerin bunlara alıştırılması olarak tanımlamıştır.

Genel anlamda disiplin kavramı, bir amaçla bir araya gelmiş insan grubunun düzen içinde yaşamasını sağlamak için seçilip konulmuş kuralları, hükümleri ve bunlara uyulması için alınan önlemleri ifade eder (Sarıtış, 2000). Disiplin denilince daha çok sıkı / katı kurallara dayalı düzen anlaşılmakta ve akla ceza gelmektedir. Oysa disiplin, sadece ceza vermektten ibaret bir iş olmayıp; olumsuz davranışların ortaya çıkmasını önlemek için tutarlı ve kararlı davranışlarda bulunmaktır (Erdoğan, 2001).

2.2.2. Disiplin Modelleri

Okullardaki disiplin ihtiyacı küçümsenemez. Yöneticilerin ve öğretmenlerin öğrencileri disipline etmek için beyinlerini sürekli ve farklı tekniklere açık tutması gerekmektedir (Eggleton, 2001). Bunun için öğretmenlerin disiplin modelleri

hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Öğretmen sınıfının özelliklerine göre bu modellerden uygun olanlardan birini ya da birkaçını kullanması gerekir.

Sınıf yönetimi üzerine çok sayıda model önerilmiştir ve önerilmeye devam edilmektedir. Bazı modeller arasında benzerlikler olmakla birlikte bu modellerin her biri sınıf yönetimi ve öğrenci davranışlarının yönetimine ilişkin çeşitli çözüm yolları sunmaktadır. Ancak bir modelin her okul, sınıf, öğrenci ve öğretmen için geçerli olabileceğini savunmak oldukça güçtür. Başka bir deyişle bir model herhangi bir disiplin sorununa çözüm getirirken başka bir sorun için etkili olmayabilir (Aksoy, 2001).

Sınıf yönetiminin farklı disiplin modelleri ve metotları en basitinden en karmaşığına öğretmenler tarafından yürütülür ve farklı teoriler üzerine kurulur.

Disiplin modellerinden bazılarını aşağıdaki gibi açıklayabiliriz:

2.2.2.1.Canter Modeli (Güvengen Davranış Modeli)

Canter Modeli, kuralların öğretim yılı başında belirlendiğı ve bu kurallardan öğrencilerin, velilerin haberdar edilmesi ile uygulanmaya başlandığı disiplin modelidir. Bu modelde sebebi ne olursa olsun istenmeyen davranış kabul edilmez. Canter modelinde, kurallara uyulması durumunda öğrencilere çeşitli ödüller verilirken, kurallara uymayan öğrenciler cezalandırılır.

Bu model, bütün öğrencilere benzer biçimde davranma, aynı ölçütleri uygulama ve bütün öğrencilerden aynı başarıları bekleme düşüncesine dayanmaktadır (Çelik, 2003).

Araştırmalar, öğrencilere etkili eğitim sağlandığında, onların daha iyi davrandığını gösteriyor (Killion, 1996; Eggleton, 2001). Bu yöntemi kullanmanın bir sonucu olarak öğretmenler, öğrencileri yönlendirme, müdahale etme yerine, sakin bir biçimde öğretimsel etkinlikler ve gereksinimler üzerinde odaklanmalıdırlar (Celep,

2004). Dersleri başarılı bir şekilde işleyen öğretmenlerin sınıflarında, disiplin problemlerinin de sık görülmeyeceği düşünülür.

Canter, disiplini sıkı kontrol ve öğrencilere insanlık dışı davranma değil, insancıl öğrenme ortamı sağlayarak, psikolojik güvenlik ve yetenekleri genişletecek bir gereksinim olduğunu savunmaktadır (Pala, 2005).

Uyumsuz bir davranış görüldüğünde davranışın kaynağı önemli değildir. Böyle durumlarda davranışı uygun hale getirmek ve kuralları kabul ettirmek önemlidir (Tertemiz, 2004). Süreç odaklı değil sonuç odaklıdır. Önemli olan istenmeyen davranışın gösterilmemesini sağlamaktır.

Güvengen davranış modelinin dayandığı varsayımlar şunlardır (Edwards,1997; Celep, 2004):

- 1-Öğrenciler, kurala uymaya zorlanmalı,
- 2-Öğrencilerden uygun sınıf kurallarını belirleme ve izleme davranışı beklenilmemeli,
- 3-Cezalandırma öğrencilerin kötü davranıştan kaçınmasını, iyi sınıf davranışı üstlenmesini sağlamalı,
- 4-İyi davranış, olumlu özendirmelerle kuvvetlendirilmeli,
- 5-İyi bir sınıf yönetimi için aileler ve yöneticiler kuralları yerleştirmeye yardımcı olmalıdır.

Kurallardan ailenin haberdar edilmesi, kurallara uyulmasında öğretmene yardımcı olmaktadır. Öğrenci bir kurala uymadığı zaman ceza aldığı zaman veli cezanın sebebini bildiği için öğretmeni destekler. Yalnız öğretmen velileri haberdar etmediği bir kurala uymadığından dolayı öğrenciyi cezalandırırsa, veli bu konuda öğretmene eleştiride bulunabilir.

Cezaya yer vermesi, öğrencinin olumsuz davranışının sebebini önemsememesi, davranışların sebeplerinden dolayı davranışlara hoşgörülü yaklaşmaması bu modelin eleştirilebilecek yönleridir.

2.2.2.2. Glasser Modeli (Gerçeklik Terapisi)

Glasser'in yaklaşımında temel ilke istenmeyen davranış gösteren bir öğrencinin bunun sorumluluğunu üstlenmesidir. Bu modelde eğer öğrenci isterse aklı başında, mantıklı olabilir ve davranışlarını kontrol edebilir (Kutlu, 2006). Çocuklara kendi davranışlarını yargılama ve kendilerini değiştirme fırsatı verildiğinde, sorumlu davranmayı öğrenirler (Celep, 2004). Öğretmenin buradaki görevi, öğrencilerin ihtiyaçlarını gidermeleri açısından, öğrencilere rehberlik yapmaktır. Öğretmen, öğrencilerin iyi yöne yönelmeleri açısından rehber olmalıdır.

Glasser'e göre kurallar esastır ve öğrenci kurallara uymaya zorlanmalıdır (Burden,1995; Çelik, 2005). Öğrencilerin hatalı davranışları kabul edilmemelidir. Sınıfta sorunlar oluştuğunda öğrencilerle daire oturma düzeni ile soruna çözüm yolları aranır. Burada öğretmen arka planda kalmalı ve nadiren görüşlerini ortaya koymalıdır. Sınıf kuralları ve ödüller sınıfta oluşacak yeni durumlara göre geliştirilmelidir. Bu kurallar esnek ve öğrenci davranışlarını olumlu yönde etkilemelidir (Kaya, 2002).

Akılcı ödüller öğrencilerin olumlu davranışlarından sonra verilmelidir. Kötü davranışlar muaf tutulmalıdır. Öğrenciler sürekli sorumluluk kazanmaya ve doğru davranışı kabul etmeye zorlanmalıdır ki böylece takdir edebilme gücünü kazansınlar (Tertemiz, 2004). Sorumluluk bilincinin öğrencilerde oluşması, bu modelin ana hedefidir.

Bu kuramın öğrenci disiplinine yönelik önemli katkılarından bazıları şunlardır (Edwards,1997; Celep, 2004):

- 1-Öğrenci özerkliğini ve sorumluluğunu artırır,
- 2-Öğrenciye kendi davranışlarının olası bütün sonuçlarını görme olanağı sağlar,
- 3-Öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan disiplin sorunlarını çözmelerine yardım eder,
- 4-Öğrencilerin gereksinimlerini anlamalarına yardım eder ve bunları yasal olarak nasıl giderebilecekleri konusunda onlara bir bakış açısı kazandırır.

5-Öğretmene şiddetten kaçınma olanağı sağlar.

2.2.2.3. Kounin Modeli (Dalga Etkisi)

Kounin modeli grup yönetimini ve dalga etkisini vurgular. Bu modelde öğretmen bir öğrencinin olumsuz davranışlarını düzelttiğinde, bu durumun diğer öğrencileri de etkilediği düşüncesini de kabul etmektedir. Buna da dalga etkisi adı verilir (Doğru, 2005). Sınıfta öğretmenin öğrencilere eşit mesafede durması ve istikrarlı davranması gerekir. Böylece öğrenci öğretmenin arkadaşlarına karşı uyguladığı bir davranış değiştirme yöntemini kendisine de uygulayacağını fark eder.

Ayrıca öğretmen dalga etkisi yönteminde istenmedik davranışta bulunan öğrenciye sert fiziksel tehditlerde bulunmaktan, sınıfta bu durumun rahatsızlık ve korku oluşturacağı anlayışı ile kaçınmalıdır. Bunun için öğretmen sert tepkiden uzak olmalıdır (Doğru, 2005).

Kounin sınıf yönetimi ve disiplin kavramlarının birbirinden ayrı kavramlar olduğunu belirtmektedir. Sınıf yönetimi, düzenli bir sınıf ortamı sağlamak ve bunu koruyabilmek için öğretmenin uyguladığı stratejilerle ilgili bir kavramdır. Disiplin ise öğretmenin davranış problemleri karşısındaki tepkileri ile ilgilidir (Yüksel, 2004).

Önemli olan öğretmen davranış problemleri karşısındaki tepkilerinin etkili olması ve öğrenciyi olumlu etkilemesidir. Etkileyici öğretmenler, işlerin kontrolden çıkmasına izin vermez ve nadiren güç mücadelesine girerler ve çatışma yaşarlar (Eggleton, 2001).

Kounin'e (1996) göre öğretmen sınıfın her yerinde nelerin olup bittiğinden haberdar olmalı ve sınıf düzeninin bozulması halinde anında ve uygun tepki gösterme becerisine sahip olmalıdır. Öğretmen derslerde öğretime yönelik etkinliklerle ilgilenmeli ve öğrencilerin derse katılımına önem vermelidir (Kaya, 2002).

Öğretmen sınıfta istenen davranışları açık bir şekilde belirtmelidir. İstenen davranışları sık sık hatırlatmalıdır. Öğretmen ne kadar tutarlı olursa, bu modelin o kadar etkili olması beklenir. Eğer öğretmen tutarlı davranışlar sergilemezse, bir öğrencinin olumsuz davranışına tepki gösterirken başka bir öğrencinin aynı davranışını görmezden gelirse, bu sınıfta dalga etkisinin oluşması beklenmez.

2.2.2.4. Davranış Değişikliği Modeli

Davranış Değişikliği Modeli, Skinner'in davranışçı tezi üzerine temellendirilmiştir. Önemli olan davranışlarda istenen değişikliği sağlamaktır. Bunun için ödül ve cezanın kullanılmasını onaylar. İstenen davranışların pekiştiricilerle yapılma sıklığı artırılırken, istenmeyen davranışların yapılma sıklığını azaltmak için de ceza yöntemine başvurulur.

Davranışsal model üzerindeki eleştiriler birkaç nokta üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunlar, insancıl eğilime göre davranışçılar, çocuklara demokratik olmayan ve yönetme amaçlı bir biçimde yaklaşmaktadır. Çocukların ussal becerilerini geliştirmeden onların davranışlarını denetim altına almaya çalışmak, insancıl kurallara sahip olan bir toplumda kabul edilebilir değildir. Bilişsel açıdan da duyguların önüne geçerek zihinsel etkinlikleri en aza indirmek, sorun çözme becerilerini dışlamak, zihinsel gelişime zarar verecektir (Celep, 2004).

Davranışçı modele göre pekiştiriciler verilmeyen davranışın sönmesi beklenir. Bazen öğretmen farkında olmadan öğrenciye pekiştiriciler verir ve davranışın sıklığını artırır. Örneğin, öğretmen istenmeyen davranış karşısında öğrenciyi sınıf dışına gönderiyorsa ve öğrenci sınıf dışına gönderilmeyi istiyorsa, istenmeyen davranışın görülme sıklığı artar. Öte yandan öğretmen pekiştiriciler verdiğini düşünürken öğrenciyi cezalandırıyor olabilir. Örneğin öğrenci güzel bir yazı yazdığına, öğretmen yazıyı kalkıp tahtada sesli olarak okumasını isterse fakat öğrenci tahtada sesli okuma davranışından rahatsızlık duyuyorsa, güzel yazı yazma davranışında azalma görülecektir. Bu durum dikkate alınırsa, öğretmen ödül ve cezayı kullanmak

istediğinde öğrenciler üzerindeki etkinin bilincinde olmalıdır. Öğrenciler üzerinde doğuracağı etkiyi önceden tahmin edebilmelidir.

Ceza, istenmeyen davranışı azaltma etkisine sahip olabilir. Fakat cezanın davranışı bastırırken, eğitim hedeflerini zedeleyen yönleri göz ardı edilmemelidir (Pala, 2005). Ayrıca cezanın davranış üzerinde etkisinin geçici olduğunun dikkate alınarak ödül ve pekiştiricilere ağırlık verilmesini isterler (Kaya, 2002).

Davranış değiştirme modeli, öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler oluşturabileceğinden, sık uygulanması tavsiye edilmeyen bir modeldir.

2.2.2.5. Dreikurs Modeli (Ussal Sonuçlar Modeli)

Dreikurs Modeli, öğrencilerde öz disiplini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Öğrenci davranışının sorumluluğunu üstlenir. Davranışının sorumluluğunu üstlenmek, öğrencinin düşünerek davranmasını sağlar. Öğrenci davranışı gerçekleştirmeden önce sonuçları üzerine düşünür ve davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceğine karar verir.

Bu modelde öğrencilere, dünyanın gerçeklerinin öğretmenlerce gösterilmesi gereği vurgulanmıştır. Ancak bu yolla öğrenciler davranışlarından sorumlu olmayı öğrenirler. Örneğin; sınıfını temiz tutmak, çöpleri yere atmamak gibi (Tertemiz, 2004). Öğretmenin rolü çok önemlidir. Öğretmen davranışlar konusunda yol gösterici, sonuçlar konusunda da uygulamayı denetleyen kişi görevindedir.

Bu model öğrenciye durumları değerlendirmeyi, yaşayarak öğrenmeyi ve uygun tercihler yapmayı öğretir (Doğru, 2005). Yaparak ve yaşayarak öğrenme, öğrencinin okulu hayatın bir parçası olarak görmesine yardımcı olur. Öğrenci okulda, davranışlarının sonuçlarının sorumluluğunu almayı öğrenirse, hayatta da bunu uygulayabilir.

İstenmeyen davranışı düzeltmenin anahtarı hata yapan öğrenciyi tanımak ve derhal sorunu anlamaktır. Öğrenci akılcı sonuçlarla davranışlar hakkında bilgilendirilir ve istendik davranışlarda bulunmaları için öğrencilere yardım edilir (Tertemiz, 2004).

Dreikurs Modeli, öğrencilerin sorumlu bireyler olarak yetişmesini sağlar. Hayatın her alanında davranışlarının getirdiği sorumluluğu kabul eden insan, daha az hata yapar. Model, öğrencilerde öz denetim mekanizmasının gelişmesinde de yardımcı olur.

2.2.2.6. Ginott Modeli

Ginott Modeli, huzurlu bir sınıf ortamı oluşturmanın önemi üzerinde durur. Kuram, Kounin kuramına dayanmaktadır (Ginott, 1971; Celep, 2004). Bu modele göre disiplinin sağlanması için küçük adımlar ilkesine göre hareket edilmelidir. Yani küçük adımın birleşimi sonucunda hedeflenen duruma ulaşılması söz konusudur.

Öğretmen, öğrencilere iyi bir model olmalıdır. Öğretmenin kullandığı dile ve üsluba dikkat etmesi gerekir. Ginott, öğrenci istenmeyen bir davranış sergilediğinde öğrencilere “aptal”, “tembel”, “sorumsuz” gibi kelimeler kullanmak yerine, doğrudan davranış üzerine yoğunlaşarak durumla ilgili “ben mesajları” (ben hayal kırıklığına uğradım, ben kızgıyım gibi) göndermesi gerektiğini vurgulamaktadır (Pala, 2005).

Ginott Modeli, insancıl yaklaşıma uygun olarak geliştirilmiş bir disiplin modelidir. Bu modelde öğrencilerin kendini değerli hissetmesi sağlanır. Demokratik yaklaşımın rahatlıkla uygulanabileceği bir modeldir.

2.2.2.7. Öğretmen Etkililiği Eğitimi Modeli

Öğretmen Etkililiği Eğitimi Modeli, Thomas Gordon tarafından öğretmen öğrenci ilişkilerini iyi yönde kurmak amacıyla geliştirilmiştir.

Gordon, öğretmenlerin anlayışlı tavırlarıyla istenmeyen davranışların azalabileceğine inanır ve savunur (Tertemiz, 2004). Öğrencilere insancıl yaklaşıma göre yaklaşılması, sorunların önlenmesinde etkilidir.

Bu modele göre ceza istenmeyen davranışlar için uygun bir çözüm değildir (Tertemiz, 2000). Öğretmen ceza vermek yerine öğrencilerle iletişim yoluna gitmelidir. Öğrencilerin sorunlarını onları yargılamadan dinlemelidir. İçten ve açık bir iletişim kurmalıdır. Bu modelde etkin dinleme önemli bir iletişim aracıdır (Celep, 2004).

Modelde sorunun kaynağının kim olduğu önemlidir. Sorunun kaynağı kim olursa olsun, sorun öğretmen öğrenci iletişimi ile çözülür. Eğer sorun öğrencideyse Gordon öğretmenin o öğrenciyi bir danışman gibi dinlemesini önerir. Öğretmen öğrencinin sorununu bulup çözmesine yardımcı olmalıdır. Diğer taraftan sorun öğretmendeysse sorunu öğretmen ve öğrenciler karşılıklı olarak çözmelidir (Tertemiz, 2004).

Öğretmen Etkililiği Eğitimi Modeli, bireylerin okul yaşantısında geliştirdiği iletişim becerisini günlük yaşamda kullanmasına olanak verir. Öğrencilerde empati becerisini geliştirir. Bu sayede karşısındaki insanı daha iyi anlamasına yardımcı olur.

2.2.3. Disiplin Çeşitleri

Disiplin çeşitleri, Yapıcı Disiplin, Koruyucu Disiplin, Engelleyici Disiplin ve Düzeltici Disiplin olarak sınıflandırılabilir.

2.2.3.1. Yapıcı Disiplin

Yapıcı Disiplin, disiplin problemleri çıkmadan önce önlem almaya yöneliktir.

Disiplin problemlerinin çıkmaması için öğretmenin şunlara dikkat etmesi gerekir:

- 1-Disiplin “yapma”lardan çok “yap”lar üzerinde durmalıdır.
- 2-Sınıfta öğrencilerin boş kalmamasına dikkat edilmelidir.
- 3-Derslerde değişik metot ve teknikler uygulanmalıdır.

4-Öğrencilerin öğrenemediği ana konuların sebeplerine inilmelidir.

5-Öğrenci bir işi başarmaktan doğan zevki tatmalıdır (Binbaşıoğlu, 1995).

2.2.3.2. Koruyucu Disiplin

Koruyucu disiplin, sınıfta ortaya çıkabilecek olumsuzlukları olmadan önce engellemeyi amaçlayan disiplin anlayışıdır. Öğretmen öğrenciler arasındaki sorunları bilir ve bu sorunları giderir. Sınıfını tanır. Sınıfın bireysel amaçlara değil ortak amaçlara yönelmesini sağlamaya çalışır. Koruyucu disiplin, yapıcı disiplinin bir parçasıdır (Ünal ve Ada, 2000).

2.2.3.3. Engelleyici Disiplin

Engelleyici disiplin, istenmeyen davranışlar karşısında öğrencilerin korkmasını ya da çekinmesini sağlayarak disiplin kurmaya yönelik disiplin çeşididir. Sınıfta birçok yasak vardır. Öğrenciler önceden yasaklar konusunda uyarılır.

Engelleyici disiplinde öğretmenlerin sınıfta şu şekilde davranması beklenir:

- 1-Öğrencilerin adlarını öğrenmek ve onları adlarıyla çağırmak,
- 2-Birbirleriyle geçinebilecek öğrencileri birlikte oturtmak,
- 3-Çocukların gözlerine bakarak konuşmak,
- 4-Öğrencileri sürekli olarak gözlemek,
- 5-Dikkatleri dağılan öğrencilerle zaman zaman ilgilenmek, fakat dikkatsizliklerini ortaya koyacak biçimde soru sormamak,
- 6-Öğretim sırasında ciddi olmak ve öğrencileri bir iş üzerinde çalıştıracak bir sistem bulmak,
- 7-Sınıfın önünde öfkelenme ve korkma gibi duygusal davranışlarda bulunmamak,
- 8-Öğrencilerle bir büyük adam gibi ilgilenmek,
- 9-İlişkilerde ciddi olmak,
- 10-Küçük olayları büyütmemek,

Bu ve benzeri önlemler disiplin olaylarının ortaya çıkmasını büyük ölçüde önler (Binbaşıoğlu, 1995).

2.2.3.4. Düzeltici Disiplin

Düzeltici Disiplin, disiplin problemleri ortaya çıktıktan sonra uygulanan disiplin çeşididir. Disiplin problemlerinin büyümesini engellemek ya da bir daha ortaya çıkmasına engel olmak amacıyla uygulanır. Örneğin, arkadaşıyla kavga yapan bir öğrenciye bu davranışlarının yanlış olduğunu hatırlatmak, uyararak, özür dilemesini sağlamak eğer tekrar yaparsa cezalandırmak, bu disiplin çeşidine örnek olarak gösterilebilir (İlgar, 1996).

Bu yöntem bireyin toplum dışı eğilimleri düzeltilerek, düzen bozucu tepkilerin koruyucu tepkilerle yer değiştirmesi amaçlanmaktadır (Ünal ve Ada, 2000). Öğrencilerin davranışlarını istedik davranışlara dönüştürmek eğitim açısından önemli bir kazanımdır.

2.2.4. Disiplin Kuramları

Disiplin kuramları, İntikamcı Disiplin Kuramı, Cezalandırıcı Disiplin Kuramı, Korku Yoluyla Engelleyici Disiplin Kuramı, İyileştirici Disiplin Kuramı, Önleyici Disiplin Kuramı olarak sınıflandırılabilir.

2.2.4.1. İntikamcı Disiplin Kuramı

İlkel insanların gösterdiği davranış şeklidir. Okul için pek önemi yoktur. Fakat bazı öğretmenler disiplin sorunlarını şahsiyete döküp, bazı öğrencilerden intikam alırcasına hareket etmişlerdir (Ünal ve Ada, 2000).

Öğretmenlere yakışmayan ve öğretmenlerden uygulaması beklenmeyen disiplin kuramıdır.

2.2.4.2. Cezalandırıcı Disiplin Kuramı

Disiplinin ceza üzerine kurulduğu bir disiplin kuramıdır. İntikamcı disiplin kuramının geliştirilmiş şekli olmasına rağmen, disiplinin bu kuram üzerine kurulması öğrenci psikolojisini olumsuz yönde etkiler.

Yasaklar ve bunlara uyulmaması durumunda karşılaşılabilecek cezalar önceden belirlenmiştir (Sarıtaş, 2000). Cezanın bu derece baskın olduğu bir sınıf ortamının eğitimin kalitesini de büyük ölçüde düşüreceği söylenebilir.

2.2.4.3. Korku Yoluyla Engelleyici Disiplin Kuramı

Baskı yoluyla disiplinin sağlanmaya çalışıldığı disiplin kuramıdır. Çocuk istenmeyen bir davranış gösterdiğinde ceza alacağı korkusuyla, davranışı göstermez düşüncesi üzerine kurulmuştur. Böylece dıştan konan engel ve yasaklar yoluyla kişiler baskı altında tutulmak istenmiştir (Ünal ve Ada, 2000).

2.2.4.4. İyileştirici Disiplin Kuramı

İstenmeyen davranışın yol açabileceği sonuçları öğrenciye anlatarak, bilgilendirerek, ondan caydırmayı amaçlar (Sarıtaş, 2000). Kurallara uyma davranışı öğrencilere benimsetilmeye çalışılır.

2.2.4.5. Önleyici Disiplin Kuramı

Öğrencilerden çok, öğrenciyi olumsuz etkileyebilecek çevresel faktörleri kontrol altına almayı öneren disiplin kuramıdır. Öğrenciyi olumsuz etkileyen çevresel faktörlerin bulunmaması durumunda, istenmeyen davranışların da ortaya çıkmayacağı görüşünü savunur.

Önleyici disiplin anlayışının özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1-Disiplinin amacı korkutmak, sindirmek, cezalandırmak değil, iyileştirmek, güven kazanmak, yardım etmek, desteklemektir.

2-Her öğrencinin karakter ve kişiliği dikkate alınır.

- 3-Yasaklamaktan çok, teşvik etmeye, özendirmeye dayanır.
- 4-Öğrenci katılımına önem verilir.
- 5-Objektif, tarafsız ve adildir.
- 6-İşbirliğine dayanır.
- 7-Öncelikle öğrencilerdeki değişmelerle ilgilenir.
- 8-Sınıf çalışmasında bir sosyal bilinç arar (Sarıtış, 2000).

2.2.5. Disiplin Stilleri

Disiplin stilleri zorlayıcı, boş verici, uzlaşmacı, destekleyici ve görüşmeci disiplin stilleridir (Tomal, 1999).

Tomal bu disiplin stillerini şu şekilde açıklamıştır:

2.2.5.1. Zorlayıcı Disiplin Stili

Eğer bir öğretmen, zorlayıcılığın yüksek bir derecesine ve destekleyiciliğın düşük bir derecesine sahipse, öğretmenin stili zorlayıcı olarak adlandırılır. Bu öğretmen, koymuş olduğu kurallara öğrencilerin uymasını istemesiyle daha çok bir diktatöre benzer ve tartışmalara çok az izin verir. Bu stil çok emredici ve karardır.

2.2.5.2. Boşverici Disiplin Stili

Düşük ve düşük zorlayıcı niteliklere sahip öğretmenler olarak tanımlanır. Bu öğretmenler, sınıfta öğrencilerin uyumalarına izin verir, sınıfa gelmek istemeyen öğrencilerin problemleriyle ilgilenmez.

2.2.5.3. Uzlaşmacı Disiplin Stili

Zorlayıcı ve destekleyici özelliklerin ortasının bir derecesidir. Disiplin politikalarının yönetiminde kararsızdır. Net ya da sabit düşüncelere sahip değildir. Öğrencilerini disipline ederken daha çok karşılıklı fedakârlık anlayışı ile meşgul olur.

2.2.5.4. Destekleyici Disiplin Stili

Destekleyici disiplin stiline sahip öğretmenler, destekleyici özelliklerin yüksek, zorlayıcı stilin düşük özelliklerine sahiptir. Bu öğretmenler, öğrenci merkezli ve yakın ilişki geliştirir. Bir disiplin problemi hakkında öğrenci ile konuşmak için çaba harcar. Disiplin eylemlerinde çok hoşgörülüdür.

2.2.5.5. Görüşmeci Disiplin Stili

Görüşmeci disiplin stiline sahip öğretmenler, hem zorlayıcı hem de destekleyici özelliklerin her ikisinin yüksek bir derecesine sahiptir. Onlar, öğrencilerini disipline etmek için kazan-kazan yaklaşımını uygular. Empatinin ve iddialı olmanın bir dengesini gösterir (Tomal, 1999)

Uygulanan disiplin stili öğretmenin, kişilik özelliklerine, öğrenciye bakış açısına ve eğitim anlayışına göre şekillenir diyebiliriz.

2.2.6. Sınıf İçi Disiplin

Sınıf, öğretmenler ve öğrencilerin, belli eğitsel amaçlara ulaşabilmek için, sahip oldukları bilgi ve yaşantıları uygun bir düzenlenişle paylaştıkları, yapılandırılmış bir eğitim ortamıdır (Başar, 1999).

Öğretmenin disiplin anlayışı, öğrencilerin bireysel özellikleri, sınıfın eğitim faaliyetlerinin verimliliği gibi özelliklere göre sınıf tipi oluşur. Her öğrencinin nasıl bireysel özellikleri varsa her sınıfın da kendine has özellikleri vardır.

Okullarda genellikle dört tip sınıf görülür:

1-Kargaşalı ve gürültülü sınıf: Öğretmen sürekli öğrencileri denetlemeye çalışır ama başaramaz. Öğretmenin söyledikleri, hatta tehditleri işe yaramaz, ceza bile uzun süre etkili değildir.

2-Gürültülü ama olumlu sınıf: Öğretmen pek çok hikâyeler, filmler ve oyunlarla sınıfı eğlenceli bir yer haline getirmeye çalışır. Akademik çalışmalar çok az ve hoş bir şekilde verilir. Derslerle öndekiler ilgilenir, herkes istediği yere oturur ya da hiç oturmaz.

3-Sessiz ve çok disiplinli sınıf: Öğretmen pek çok kural koyar ve bunlara uyulup uyulmadığını kontrol eder. Suçlar hemen fark edilir ve uyarılır, gerekirse ceza da verilir. Öğretmen disiplinde başarılı görülür. Çünkü öğrenciler öğretmene itaat eder. Ama ortam kolay değildir, sorunlar yüzeyin altındadır. Öğretmen sınıftan çıkınca sınıf azar.

4-Kendi kendine çalışıyor görünen sınıf: Öğretmen zamanının çoğunu öğretime harcar, disiplin sorunlarıyla ilgilenmez. Bağımsız çalışma sırasında öğrenciler çok fazla yardım ihtiyacı duymadan çalışmalarını tamamlarlar. Sınıfta herkes birbiriyle konuşur ama uyum bozulmaz. Sesler rahatsız edici boyutlara ulaştığında öğretmenin basit, kısa bir uyarısı yeterli olur. Sınıfta olumlu ve samimi bir ortam vardır (Good, 1991).

Sınıftaki öğrencilerin kişisel özellikleri, okula ve derse yönelik tutumları, ders çalışma ve dinleme alışkanlıkları, ailelerinden getirdikleri kültürel birikim, öğrenciler arasındaki ilişkiler, sınıfın fiziksel koşulları ve öğretmen öğrenci etkileşimi bir bütün olarak sınıf ortamını oluşturur (Erden, 2000).

Sınıf disiplininin sağlanmasında öğretmenin yönetim becerilerinin önemi çok büyüktür. Etkili yönetilen sınıfta öğrencilerin görevle ilgili olma düzeyi yüksek, bozucu davranışların düzeyi düşük, öğretim zamanının amaçlar yönünde kullanılış düzeyi yüksektir (Başar, 1999).

Sınıf içi disiplin, eğitim öğretim hizmetlerinin niteliğini etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Disiplin sorunları yaşanmayan sınıflarda, öğretmen ve öğrenciler eğitimin hedeflerini gerçekleştirmeye yoğunlaşır. Disiplin sorunları yaşanan

sınıflarda ise sürekli olarak disiplin problemleriyle meşgul olunacağından eğitim öğretimi ister istemez ikinci plana itilir.

2.2.7. Disiplin Yöntemleri

Disiplin uygulamaları birçok faktöre göre farklılıklar gösterir. Genel hatlarıyla sınıflandırmak gerekirse geleneksel disiplin uygulamaları ve çağdaş disiplin uygulamaları diye 2 gruba ayırabiliriz.

2.2.7.1. Geleneksel Disiplin Yöntemleri

Geleneksel yapıdaki disiplin uygulamalarının temeli Skinner'ın davranışçı kuramına dayanır. Geleneksel yapıdaki disiplin yöntemleri kendi içerisinde üçe ayrılmaktadır.

2.2.7.1.1. İtaat

İtaat, öğretmenin öğrencilerinden beklentilerinin koşulsuz şartsız kabul edildiği yani öğrenciye sorgulama hakkı vermeyen disiplin uygulamasıdır. Öğretmen öğrencilerden beklentilerinin sebepleri ile ilgili öğrencilere açıklama yapma gereği duymaz. Öğretmen bir davranışın yapılmasını istiyorsa bu davranış sorgulanmadan gerçekleşecektir.

Öğretmen öğrenci için neyin doğru veya neyin yanlış olduğuna karar veren tek otorite kişidir. Bunun sonucu öğrenci doğru davranışın ne olması gerektiği ve niçin öyle olması gerektiği ile ilgili bir anlayış geliştirememiştir (Durukan, 2005). Bu tarz disiplinin uygulandığı sınıflarda öğrencilerin sorgulama becerilerinin gelişmesi beklenmez. Öğrenci öğretmene neden böyle tarzında bir soru yönelttiğinde, öğretmenden sen benim verdiğim kararları eleştiremezsin tarzında yanıtlar alır.

Sonuç olarak çocuk, kendisinin yaptığı yanlış veya olumsuz davranışların sınıftaki diğer üyeleri etkileyip etkilemediğini, eğer etkilediyse nasıl etkilediğini kavramaz. Daha önemlisi çocuk, gerçekten doğru davranışın ne olması gerektiği ve o davranışın niçin öyle olması gerektiği konusunda iyi bir davranış geliştirmez (Saban, 2002)

Bu disiplin uygulamasının hâkim olduğu sınıflarda korku duygusu hâkimdir. Öğrenciler öğretmenin istemediği bir davranışı sergilemekten çekinirler. Örneğin derste tuvalete gitmenin yasak olduğu bir sınıfta öğrenci ne sebeple olursa olsun tuvalete gidemez.

Fiziksel ihtiyaçların dahi engellendiği bu durumlarda öğrencide iç huzursuzluk oluşur. Öğrencilerin sosyal ve psikolojik ihtiyaçları karşılanmaz.

2.2.7.1.2. Ödül

Ödül, istenen bir davranış sergilediğinde davranışın yapılma sıklığını arttırmak için öğrenciye pekiştireç vermektir. Pekiştireç iki şekilde verilebilir. Birincisi öğrenciyi memnun edecek bir şeyle ödüllendirmektir. Örneğin defterine yıldız atmak bu tür pekiştirece örnektir. İkincisi ise öğrencinin istemediği bir uyarıcıyı ortadan kaldırmaktır. Örneğin teneffüse çıkma cezası almış bir öğrencinin istenen bir davranış sergilediğinde bu cezayı ortadan kaldırmak gibi. Bu pekiştireç bazı eğitimcilerle göre pekiştireç olarak kabul edilmemektedir. Çünkü ortamda olumsuz bir uyarıcının bulunması yanlıştır. Öğretmen böyle bir uyarıcının ortamda bulunmasına izin vermemelidir görüşü vardır.

Bu disiplin yöntemi, öğrenciyi motive etmekte ve kendine güveni sağlamaktadır. Ancak ödülün de bazı zararları bulunmaktadır. Bunlar insanı bazı şeylere bağımlı yapacağından kişinin kendi kendini motive etmesi zorlaştıracaktır. Kısaca öğretmen bu disiplin yöntemini çok iyi kullanamaz ise ödül araç olmaktan çıkıp öğrenci için amaca dönüşmesi söz konusu olabilir (Durukan, 2005).

Ödülün olumsuz yönlerinden biri ise, öğrencinin ödül almadığı zamanlarda davranışta sönme meydana gelmesidir. Öğrencinin davranışı gösterme sebebi ödüle ulaşmak ise öğretmen ödül vermeyi bırakınca öğrenci de istenen davranışı gerçekleştirmeyi bırakacaktır. Bu durum öğrenciyi gerçek hayattan uzaklaştırır. Çünkü hayatının her döneminde öğrenci yaptığı olumlu bir davranış ile ilgili ödül

bekleyebilir. Örneğin ödüle alışmış bir öğrenci evde ödevini yapmasına karşılık annesinden çikolata isteyebilir. Bunu kendi hakkıymış gibi görür.

2.2.7.1.3. Ceza

Ceza, öğrenci istenmeyen bir davranış sergilediğinde davranışın yapılma sıklığını azaltmak için verilir. Ödülün olduğu gibi, cezanın da iki türünden bahsedebiliriz. Birinci tip ceza öğrenci istenmeyen davranış sergilendiğinde, öğrenciye istemediği bir şeyin verilmesidir. Örneğin, yazısını güzel yazmayan bir öğrencinin defterine ağlayan surat atmak gibi. İkinci tür cezada ise öğrencinin sahip olduğu bir durumdan mahrum bırakılması söz konusudur. Örneğin beden eğitimi dersi olan öğrenciler, istenmeyen davranış sergilediklerinde beden eğitimi dersleri iptal olursa ikinci tip ceza uygulanmış olur.

Cezadaki en önemli ölçü, öğrencinin kişiliğini, psikolojisini, fizyolojisini bozacak türde olmamasıdır (Özsoy, 2002)

Cezanın öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerinden bazıları şunlardır:

- 1-Ceza, öğrencilerde kin, nefret ve saldırganlık gibi duyguların gelişmesine neden olabilir.
- 2-Ceza, öğrencilerde kaygı duygusunu geliştireceğinden öğrencilerin öğrenmesini güçleştirir.
- 3-Ceza, öğrenci ile öğretmen arasındaki sevgi ve saygıyı yok eder.
- 4-Ceza, öğrencinin olumlu kişilik gelişimini önler.
- 5-Ceza, öğrencinin öğretmene karşı gelmesine ortam hazırlar.
- 6-İstenmedik davranışı durdurmak için cezanın önlem olarak kullanıldığı sınıflarda, çoğu zaman öğrenciye verilen ceza sınıf ortamını olumsuz olarak etkiler (Yalçınkaya; Günbayı, 2006)

Bu disiplin yöntemlerine öğretmenlerin eğitim etkinliklerinde sık sık yer verdiğini görmekteyiz (Durukan, 2005). Aslında ceza öğrenci ile öğretmenin arasındaki olumlu ilişkileri de zedelemektedir (Durukan, 2005). Öğrenciler büyüyüp

öğretmenlerine olan bağımlılıkları azaldıkça öğretmenlerin onlar üzerindeki ödül ve ceza yöntemleri de eski gücünü yitirmeye başlar. İlerleyen sınıflarda öğrenci sorunlarının artma eğilimi göstermesinin bir nedeni de budur. Öğrencilerin cezadan korkma hissi azaldıkça öğretmenin otorite gücü de azalır (Özsoy, 2002)

Ceza, istenmeyen davranışların gösterilme sıklığını azaltsa da öğretmen sınıftan çıktığı zaman ya da öğrenci öğretmenin haberi olmayacağını düşündüğünde öğrenci bu davranışları tekrarlar. Ceza davranışın neden yanlış olduğunu öğretmediğinden uygulanması tavsiye edilmeyen disiplin yöntemidir.

2.2.7.2. Çağdaş Disiplin Yöntemleri

Çağdaş disiplin yöntemleri, demokratik disiplin yöntemleri ya da olumlu disiplin yöntemleri olarak da adlandırılabilir.

Öğretmen sınıfta ortamı oluşturma ve öğrencilere rehber olma gibi roller ile öğrencilerin etkinliklerde bulunmalarına destek olmalıdır (Saban, 2000).

Çağdaş disiplin yöntemlerinde öğretmenler, öğrencilere insancıl yaklaşım ile yaklaşır. Demokratik bir sınıf ortamı oluşturmayı amaçlar. Bunu sağlamak için öncelikle öğretmenlerin demokratik uygulamalar yapması beklenir.

Çağdaş disiplin yöntemlerine olumlu disiplin yöntemleri de denebilir. Gözden geçirilen olumlu disiplin modellerinde, kabul edilemez davranışları cezasız önlemek ve düzeltmek amacıyla, sorun olan davranıştan önce, davranış sırasında ve davranıştan sonra uygulanabilecek olumlu disiplin yöntemleri olarak, aşağıdaki ortak yöntemlerin önerildiği gözlenmektedir:

- 1-Kuralları Belirlemek
- 2-Örnek Olmak
- 3-Öğrencilerin İyi Alışkanlıklar Kazanmalarına Yardımcı Olmak
- 4-Takdir Etmek
- 5-Teşvik Etmek

- 6-Vücut Dili ve Gözardı
- 7-Nedeni Düşünmek
- 8-Ben Dili
- 9-Etkin Dinleme
- 10-Davranışın Sonucunu Açıklamak ve Zararlarını Fark Etmesini Sağlamak
- 11-Derste ve Ortamda Değişiklik Yapma
- 12-Sorun Çözme Becerisini Öğretmek
- 13-Öğrencinin Yaptığı Kötü Davranışın Sonuçlarını Düzeltmesini Sağlamak
- 14-Aile-Öğretmen-Öğrenci Toplantıları
- 15-Davranışının Sonucunu Yaşatmak (Kızılkaya, 2006)

Çağdaş disiplin yöntemlerini sorun olan davranışın ortaya çıkma zamanına göre gruplara ayırabiliriz.

2.2.7.2.1. Sorun Olan Davranıştan Önce Uygulanan Çağdaş Disiplin Yöntemleri

Kuralların Konulması: Kurallar demokratik bir şekilde öğrencilerle birlikte belirlenmelidir. Öğrenciler kuralların belirlenmesinde söz sahibi olurlarsa kurallara uymaya daha istekli olurlar.

Kurallar, insanlara konuldukları kurum tarafından nelerin kabul gördüğü, nelerin kabul görmediği ile ilgili bilgiler verir. Kurallar hayatımızın her alanında vardır. Okul öncesi dönemde oyunla tanışan çocuk bile, oyunda kuralların olduğunu ve bu kurallara uyulması gerektiğini bilir. Toplumsal yaşamın bir gereği olarak sınıflarda da kurallar olmak zorundadır. Sınıf kuralları, öğrenci davranışlarına yön vermek amacıyla belirlenmiş ilkelerden oluşur. Sınıfın kendine özgü karmaşık yapısı ve ilişki biçimi kural koymayı ve bu kuralları uygulamayı zorunlu kılmıştır. Kurallarla kendisinden beklenenleri ve beklenmeyenleri önceden iyi bilen öğrenci daha dikkatli davranmaya gayret eder (Sarıtaş, 2000).

Sınıf kurallarının belirlenip öğrencilere benimsetilmesi, sınıf yaşamının kolaylaştırılmasına yönelik öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin

düzenlenmesine yönelik etkinliklerdir (Demirtaş, 2005). Kurallar sayesinde öğrenciler sınıftaki herkesin eşit olduğunu fark eder. Çünkü kabul gören ya da görmeyen davranışlar sınıftaki herkes için aynıdır. Öğrenci, kurallara uymadığında bir yaptırımla karşılaşarsa bunun kendine yönelik bir davranış olmadığını, kurallara uymayan herkesin aynı yaptırımla karşılaşacağını bilir. Böylece sınıf içi iletişimin istenen şekilde olması için önemli bir adım atılmış olur.

Öğrencileri, istenmeyen davranıştan uzaklaştırmak, halen yapılan ancak kabullenilmeyen davranışlardan vazgeçirmek ve öğrencilere yönelik beklentilerin gerçekleşmesinde öğretmenin en büyük destekçisi sınıf kurallarıdır (Sarıtay, 2000).

Sınıf kurallarının olmasının gerekliliği herkes tarafından kabul edilir. Fakat, kurallar olmalıdır demek yetmez. Kuralların ne şekilde konması gerektiğini bilmek, sınıfta kurallar olmasını kabul etmek kadar önemlidir. Sınıf kurallarının belirlenmesine ilişkin bazı öneriler şunlardır (Göztok, 2000):

- 1-Okul kurallarını biliniz ve sınıf kurallarının okul kuralları ile tutarlı olmasına özen gösteriniz.
- 2-Sınıf kurallarının belirlenmesi sürecine öğrencileri de katınız.
- 3-Uygun davranışları belirleyip bu davranışları sınıf kurallarına, dönüştürünüz.
- 4-Önemli davranışlar üzerinde odaklanınız.
- 5-Kural sayısını 5-8 arasında tutunuz.
- 6-Kuralları olumlu şekilde belirtiniz.
- 7-Her kuralı basit ve kısa olarak belirtiniz.
- 8-Kuralların gözlenebilir davranışları hedeflemesini sağlayınız.
- 9-Uygulanabilecek kurallar belirleyiniz.
- 10-Farklı öğretim ortamları için farklı kurallar oluşturunuz. (Örneğin Büyük grup, küçük grup, laboratuvar çalışmaları, bağımsız çalışma için).
- 11-Öğrencinin kurallara uyması ve kuralları çiğnemesi durumunda oluşacak sonuçları belirleyiniz.

Kuralların belirlenmesi ve kurallara uyulmasının sağlanması birbirlerini takip eden süreçlerdir. Öğrencilerin kurallara uymalarının sağlanması için bazı öneriler şunlardır (Gözütok, 2000):

- 1-İlk derste kuralları tartışınız.
- 2-Kuralların nedenlerini tartışınız.
- 3-Her bir kuralla ilgili beklentileri belirleyiniz, örnek veriniz ve kuralların olumlu yönlerini vurgulayınız.
- 4-Kuralları ders konusuymuş gibi öğretiniz.
- 5-Kurallara uyulduğunda ve uyulmadığında yapılacakları öğrencilere anlatınız.
- 6-Hangi sınıf etkinliklerinde hangi kurallar olduğunu açıklayınız.
- 7-Kuralların yazılı olduğu bir kartonu sınıfta uygun bir yere asınız.
- 8-Sınıf disiplini politikanızın bir örneğini ana-babalara iletiniz.
- 9-Kurallara uyulurken pekiştirmeler yapınız.
- 10-Kuralları düzenli bir şekilde gözden geçiriniz.

Kurallar belirlendikten sonra öğrenci davranışlarının kurallara uyup uymadığı izlenmez ve doğru davranışlar pekiştirilmezse kurallar işlemez (Erden, 2003). Kuralları denetlemek başlangıçta öğretmen için zor bir görev olmakla beraber, düzenli denetlenirse öğrenciler bu kurallara uymayı alışkanlık haline getirirler.

Öğrencilerin İyi Alışkanlıklar Kazanmasına Yardımcı Olmak: Öğrencilerin davranışları konusunda ya da ders çalışma alışkanlıkları konusunda öğretmenin rehberliğine ihtiyacı olabilir. Örneğin öğrenci verimli ders öğrenci verimli ders çalışma yollarını bilmiyorsa, bu durum onu derslerden uzaklaştırabilir. Öğretmen öğrencinin bu sorununu anlayıp ona yardımcı olursa hem öğrencinin dersleri zevkle çalışmasını sağlar hem de ilerde doğabilecek disiplin problemlerini önler.

Örnek Olmak: Öğrenciler öğretmenin söylediğinden çok yaptığına dikkat ederler. Öğretmen öğrenciden beklediği davranışları öncelikle kendisi göstermelidir. Örneğin sigara içen bir öğretmenin sigaranın zararlarını anlatması çok etkili olmaz.

Takdir Etmek: Öğrenci istenen davranışlar sergilediğinde ya da derste beklenenin üzerinde başarı gösterdiğinde bunun öğretmen tarafından fark edilmesinden mutluluk duyar. Örneğin gösterdiği başarı karşısında öğretmenin kendisine gülümsediğini gören öğrenci takdir edildiğini fark eder.

Teşvik Etmek: Öğrencileri olumlu etkileyecek etkinliklere yönlendirmek, olası disiplin problemlerini önlemeyi sağlar. Öğretmen öğrencileri ders çalışmaya teşvik edebileceği gibi sosyal ve kültürel faaliyetlere de teşvik edebilirler. Örneğin öğretmen, basketbol sporuna ilgisini ve yeteneğini keşfettiği bir öğrenciyi bir spor kulübüne yazılmaya teşvik edebilir. Bu durumda öğrenci kendisini daha değerli hissedecektir. Olumsuz davranış gösterme eğilimi azalacaktır.

2.2.7.2.2. Sorun Olan Davranış Sırasında Uygulanan Çağdaş Disiplin Yöntemleri

Vücut Dili ve Gözardı: Öğretmenler bazen sınıf içinde çok önemsenmeyen disiplin problemleri ile karşılaşabilir. Bu durum sık tekrarlanmıyorsa ve disiplin sorununa neden olmuyorsa göz ardı edilebilir. Görmezden gelmenin sağladığı önemli avantajlardan bir tanesi o davranışı yapan bireyin, grup önünde zor duruma düşmesinin engellenmesidir. Birey yaptığı bir davranıştan dolayı haksız olduğunu kabul etse dahi, grup önünde zor duruma düştüğü zaman savunmaya geçer ve kendisini bu duruma düşüren kişiye bir kızgınlık duyar. Bu, öğrencinin gelecekteki yapacağı davranışlara yönelik olarak bir zemin hazırlayabilir (Öztürk, 2005). Görmezden gelme yolu sorunun küçük olduğu ve sık sık tekrarlanmadığı durumlarda kullanılabilir. Davranışın tekrarlandığı durumlarda öğretmen vücut dili ile gösterdiği davranışın yanlış olduğunu öğrenciye sezdirebilir.

Nedenini Düşünmek: Öğrenciler istenmeyen davranış gösterdiğinde öğrenciyi hemen yargılamak yanlıştır. Öğrencinin gösterdiği olumsuz davranışın altındaki nedenlerin öğrenilmesi gerekir. Davranışların sebebi öğrenildiğinde, davranışa sebep olan olumsuz durumlar ortadan kaldırılarak öğrencinin bu davranışı tekrarlaması önlenir.

Davranışın belirlenmesi, davranış, davrananlar ve ortam hakkında bilgi toplamayı gerektirir. Bu bilgiler çok kaynaklı ve gerçek olmalıdır. Durumla ilgili sorular, olasılıklar, değerlendirme ölçütlerinin seçimi, önceliklerin belirlenmesi, çözüm seçenekleri oluşturma, amaçlarla davranışı karşılaştırma, daha bozucu ve karmaşık davranışlarda yapılması gerekenleri gösterir (Başar, 1996).

Sorunu anlamak, istenmeyen davranışın çözümünde önemli bir adımdır. Öğretmen istenmeyen davranışlara, olayların doğurduğu sonuçlara göre geçici çözüm bulma yoluna giderse, sorunun tekrarlanması kaçınılmaz olur. Sorunu anlamak, sorunun doğduğu sebebi bulmayı sağlayacağından kalıcı çözüm yollarının üretilmesini kolaylaştırır.

Etkin Dinleme: Öğretmen, istenmeyen davranış sergileyen öğrenci ile birebir görüşerek onu anlama yoluna gidebilir. Öğretmen öğrenciyi yargılamadan, ona değer verdiğini belli ederek dinlerse öğrenci davranışının asıl sebebini öğretmene açıklayabilir. Bu durumda sorunların çözümü mümkün olabilir.

Beden Dili: Öğretmen öğrenci ile iletişim kurarken beden dilini de kontrol etmelidir. Örneğin sinirli tavırlarla öğrencinin yanına yaklaşan öğretmenden öğrenci korkar. Davranışının sebebini öğretmene açıklamaktan çekinir.

2.2.7.2.3. Sorun Olan Davranıştan Sonra Uygulanan Çağdaş Disiplin Yöntemleri

Davranışın Sonucunu Açıklamak ve Zararlarını Fark Etmesini Sağlamak: Öğrencinin yaptığı yanlış davranışın sonuçları öğrenciye açıklanarak, öğrencinin yaptığı yanlış davranışları tekrarlaması engellenebilir. Böyle durumlarda öğrencinin yaptığı yanlış davranışı fark etmesi hedeflenmelidir. Örneğin arkadaşına zarar veren bir öğrenciye, başka bir arkadaşın sana aynı zararı verseydi ne hissederdin tarzında öğrenciyi empati kurmaya yönlendiren sorularla hatalarını fark etmesi sağlanabilir.

Derste ve Ortamda Değişiklik Yapmak: Sorunun sebebi, dersin öğrencilerin ilgisini çekmemesi, sıkıcı hale gelmesi vs. olabilir. Öğrencilerin dikkat düzeyleri göz önüne alınarak, sorunu engellemek amacıyla farklı bir etkinliğe ya da farklı bir derse geçilebilir. Bu durumda sınıfta tekrar bir canlılık sağlanması, sorunun ikinci plana itilmesi, öğrencilerin sorun yerine derse odaklanması mümkün olabilir.

Sorun şiddetlenmiş, ders ikinci plana itilmiş, duygu mantığın yerine geçmişse, derse bir süre ara vermek gerekebilir (Tingstrom, 1990; Başar, 2005).

Öğretmen sınıfta eğitim ve öğretim görevini üstlenir. Yeri geldikçe derse ara verip öğrencilerin sorunlarıyla ilgilenmesi mesleğinin gereğidir.

Sorun Çözme Becerisini Öğretmek: Sorun çözme becerisi, öğrenciler için önemli bir kazanımdır. Sorun çözme becerisi gelişmiş bir öğrenci, bu beceriyi karşılaştığı her tür sorunda kullanabilir.

Bu yöntemde çocuklara üç temel sorun çözme becerisi kazandırılmaya çalışılmaktadır:

Birden fazla çözüm yolunu düşünme: Öğretmen, her sorunun birden fazla çözümü olduğunu çocuklara öğretmeli ve onları herhangi bir sorun karşısında birden fazla çözüm üretmeye özendirmelidir. Çocukların ürettikleri çözümlerin iyi ya da kötü olması önemli değildir; önemli olan çocukların düşünmüş olmalarıdır.

Her çözüm yolunun olası sonuçlarını dikkate alma: Özellikle küçük yaşlardaki çocuklar, herhangi bir sorun karşısında akıllarına gelen ilk çözümü sanki tek çözüm gibi algılamakta ve çözüm yoluna başvurmaktadırlar. Oysa akla gelen ilk çözüm, en uygun çözüm olmayabilir. Çocukların bunu algılayabilmesi için, “ böyle olunca sonuçta neler olabilir?”, “böyle yapınca o ne hisseder?” gibi sorular sorularak çözüm önerilerinin olası sonuçlarını düşünmeye teşvik edilir.

Hangi çözüm yolunun seçileceğine karar verme: Bu yöntemi uygularken dikkat edilmesi gereken nokta, öğrencinin düşünerek kendisinin çözüm önerilerini oluşturmasıdır. Öğretmen çocuklara çözüm önermemekte, sadece onların farklı çözümler düşünmelerini teşvik etmektedir. Ayrıca üretilen çözümlerden hangisinin

uygulanacağına yine öğrencilerin kendileri karar vermektedirler. Öğretmen sadece “bu iyi bir fikir mi ?” diye sorarak çocuğu bu çözüm üzerinde düşünmeye, özellikle de sonuçlarını göz önünde bulundurmayı özendirir. Uygun olmayan bir çözüm yolu için öğretmenin, “ bu iyi bir fikir mi?” sorusuna eğer çocuk “evet ” cevabı verirse o zaman öğretmen çocuğa “neden böyle düşündüğünü” sorar. Eğer çocuk uygun bir çözüm dile getirmişse, öğretmen “ o zaman git ve dene” diyerek öneride bulunur . Kısaca bu yöntemde öğrencinin aktif olması, düşünmesi ve düşüncelerini ifade etmesi çok önemlidir (Öğülmüş, 2004) .

Öğrencinin Yaptığı Kötü Davranışın Sonuçlarını Düzeltmesini Sağlamak: Öğrenci, istenmeyen bir davranışta bulunduğu, telafi etmesi mümkünse, öğretmen öğrencinin bu yanlış telafi etmesini sağlayabilir. Örneğin arkadaşının defterinin kabını yırtan bir öğrenciden, defteri yeni kaplıkla kaplaması istenebilir. Öğrenci, kendi çabasıyla hatasını telafi edeceğinden davranışı yapması önlenir. Öğrenci aynı davranışları yapmaya devam ederse farklı çözüm yolları üretilebilir. Çünkü bu yöntemde öğrenci yaptığı hatayı düzeltmesi gerektiğini bildiği halde hatalı davranmaya devam edebilir.

Aile-Öğrenci-Öğretmen Toplantıları: İstenmeyen davranışların büyük boyutlara ulaşması durumunda, aileyi durumdan haberdar etmek gerekir. Aileyi durumdan haberdar ederek hem davranışın evde de yapılıp yapılmadığı öğrenilir hem de aile ile birlikte daha etkili çözümler üretilebilir.

Sorunun büyüdüğü durumlarda okul yönetimi ve aileden yardım istenebilir. Devamsızlık, yalancılık, okuldan kaçma, sosyal uyum güçlükleri, saldırganlık gibi istenmeyen davranışların yönetiminde, öğretmenin kurumsal destekten yararlanması gerekir. Bu amaçla öğretmen gözlediği davranış sorunlarını raporlaştırarak, okul yönetimine iletmeli ve bu kanalla rehberlik servisini bilgilendirmelidir (Aydın, 1998).

Öğretmenin okul yönetimi ve veli ile işbirliği içinde hareket etmesi, öğrencinin sorunlu davranışlarının takip edilmesini kolaylaştırır. Aynı zamanda öğrenci üzerindeki sorumluluğun paylaşılmasına olanak verir.

Davranışın Sonucunu Yaşatmak: Bütün disiplin yöntemleri uygulandığı halde öğrenci olumsuz davranışı yapmaya devam ediyorsa, öğrenci davranışının sonucunu yaşamak zorunda bırakılır. İstenmeyen durumlara sebep olan davranışı yapması engellenir. Eğitimde cezaya başvurmak yerine, davranışın sonucu yöntemi kullanılarak sorun yaratan öğrenci davranışlarını düzeltmek daha doğru olacaktır (Kızılkaya, 2006).

2.2.7.3. Geleneksel ve Çağdaş Disiplin Yöntemlerinin Karşılaştırılması

Geleneksel disiplin uygulamaları davranışa yöneliktir. İstenen davranışın yapılması, istenmeyen davranışın ise yapılmaması disiplin konusundaki başarının ölçütüdür. Oysaki çağdaş disiplin uygulamaları davranışın altında yatan sebeple ilgilidir. Geleneksel disiplin uygulamaları davranışçı kurama dayanırken çağdaş disiplin uygulamaları insancıl kurama dayanır.

Çocuklarda arzu edilen davranış değişikliklerinin ve geliştirilmek istenen toplumsal ve evrensel niteliklerin klasik disiplin yöntemleri olan itaat, ceza ve ödül ile gerçekleştirebilmeleri güçtür ve hatta imkânsızdır. Öğretmenler, öğrencilerinden kendilerinin geliştirdikleri kurallara uymalarını ne kadar çok isterlerse, çocukların toplumsal ve evrensel ahlaki değerlere sahip bireyler olarak yetişmelerini ve kendilerini gerçekleştirmelerini de o ölçüde ertelerler ve zorlaştırırlar (Saban, 2002)

2.2.8. Sınıf Disiplinini Etkileyen Faktörler

Sınıf disiplinini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) ilköğretimde disiplin sorunlarının ortaya çıkmasına şu etmenlerin neden olduğunu belirtmektedir:

1-Ders materyalinin eksikliği.

- 2-Sosyal etkinliklerin eksikliği
- 3-Oyun ve kantin alanlarının yetersizliği
- 4-Okulun sosyal çevresinin yetersizliği (Göç olgusu, kültürel yapının zayıflığı vb)
- 5-Öğretmenin yetersizliği
- 6-Rehberlik hizmetlerinin yetersizliği.
- 7-Sınıfların kalabalıklığı
- 8-Öğretim programlarının yetersizliği

Sınıf disiplinini etkileyen, sınıf içindeki insan kaynaklı faktörler öğrenciden ve öğretmenden kaynaklanan faktörlerdir.

2.2.8.1. Sınıf Disiplinini Etkileyen Öğrenci Kaynaklı Faktörler

Her okulda nüfusun büyük bir çoğunluğunu oluşturan öğrencilerin arasında toplumun ve okulun onayladığı davranışları sergileyenlerin yanında istenmeyen davranışlarda bulunanlar da çıkabiliyor. Sınıf içerisinde gösterilen olumsuz davranışlar ne yazık ki sadece davranışı yapanı değil, diğer öğrencileri de olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Özcan, 2008).

İlköğretim çağlarında çocukların duygularında değişiklik olur. Bu çağda çocukta bağımsız olma eğilimi görülür. Geliştirdiği değer yargılarına aykırı durumlarda sinirlenir. Öğretmenin öğrencilere ayrıcalıklı davranması, söz istediğinde vermemesi, takdir edilmemesi gibi davranışlar onu üzer, hırçınlaştırır, uygun olmayan davranışlar göstermesine neden olur (Ünal ve Ada, 2000).

Öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarını, istenmeyen davranış olarak adlandırabilmek için dört temel ölçütümüz vardır (Korkmaz, 2002):

- Davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının öğrenmesini engellemesi,
- Davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının güvenliğini tehlikeye sokması,

- Davranışın, okulun araç ve gereçlerine ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar vermesi,
- Davranışın, öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini engellemesidir.

İstenmeyen davranışlar beş farklı gruba ayrılır. Bunlar, saldırı, ahlaka aykırılık, otoriteye karşı gelme, sınıf saygısızlıkları ve zamanı boşa geçirmedir. Bu davranışların bazıları kazara ortaya çıkabilirken, (örneğin öksürmek veya aksırmak), bazıları kasıtlıdır, (örneğin konuşma, yüksek sesli esneme, sınıfı terk etmek için erkenden ayağa kalkma gibi) (Seidman, 2005).

Meyers istenmeyen öğrenci davranışını gizli veya açık olmasına göre ayırır. Açık davranışlar daha net ve gözlemlenebilirdir ve öğrencilerin derste konuşmalarını, yemelerini veya gürültülü bir biçimde içmelerini içerir. Gizli davranışlar daha fazla edildir ve sınıfta uyumayı, sınıfa geç gelmeyi, sınıftan erken ayrılmayı veya genelde sıkılmış olmayı içerir (Seidman, 2005).

Öğrencilerden kaynaklanan disiplin problemlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1-Başkalarına bağırma,
- 2-Otururken sıraya vurma,
- 3-Komik olmaya çalışma,
- 4-Derste çevresini rahatsız etme,
- 5-Sınıfta söz almadan konuşma,
- 6-Sınıfta izinsiz dolaşma,
- 7-Başkalarının dikkatini dağıtma,
- 8-Derslere geç kalmama,
- 9-Öğretmen veya öğrencileri tehdit etme veya fiziksel saldırıda bulunma,
- 10-Sorulara ilgisiz cevap verme,
- 11-Sıklıkla hayaller kurma,
- 12-Çekingenlik,
- 13-Utangaçlık,
- 14-Yersiz kaygılar,
- 15-Mükemmel öğrenci olma arzusu,

- 16-Yardım talebinde bulunmama,
- 17-Öğretmene aşırı bağlılık,
- 18-Korku içinde olma,
- 19-Arkadaşları ile iletişim eksikliği,
- 20-Zayıf özgüven, çocuğun kendine ait olumlu duygularının olmayışı,
- 21-Zayıf öğrenme dürtüsü, yetersiz bilgi düzeyi,
- 22-Gelişim gecikmeleri, fiziksel ya da zihinsel özür,
- 23-Okuldan, öğretmenlerden, sınıfta konuşmaktan ve sınavlardan korkma,
- 24-Akranları tarafından reddedilmekten korktukları için öğrenmekten uzak durma, dersleri engelleme gibi davranışlarda bulunma etkili olmaktadır (Durukan, 2005).

Sınıfta bulunan öğrenciler farklı geçmiş yaşantılara, farklı kişilik yapılarına, farklı ilgi ve yeteneklere sahiptir. Bu durum sınıfta homojen olmayan bir yapı oluşturur.

Sınıfların genellikle homojen yapıya sahip olması beklenmez. Bu durumda öğretmenin, sınıfını iyi tanıması gerekir. Öğretmen uygulayacağı disiplin yöntemlerini sınıfın yapısına göre seçmelidir.

2.2.7.2. Sınıf Disiplinini Etkileyen Öğretmen Kaynaklı Faktörler

Sınıf disiplinini sağlamakta sorumluluğun en büyüğü öğretmene düşmektedir. Öğretmenin disiplin konusundaki yaklaşımı ve disiplin uygulamaları onun mesleki yeterliliği ile ilgilidir. Disiplin sorunlarına karşın öğretmenlerin takındıkları tutum ve davranışlar, öğretmenin sahip olduğu eğitim felsefesi ile öğrenme psikolojisi bilgisinin sınıfa yansımalarıdır (Korkmaz, 2002).

Cotton'a göre öğretmenlerin disiplin konusundaki bazı yanlış yaklaşımları şunlardır:

1-Belirsiz ve uygulanamayacak kurallar koymak: Konulan kural, açık, mantıklı ve uygulanabilir olmalıdır.

2-Öğretmenin kötü davranışları görmezden gelmesi: Öğretmenler, okul ve sınıf kurallarını yok saydıklarında, öğrencilerin hem hareketleri hem de davranışları olumsuz yönde etkilenmektedir.

3-Öğretmenlerin kötü davranışlara karşı tutarsız ve çifte standart şeklinde tepki göstermesi: Öğretmenler koydukları kuralları uygulamada tutarsız olduklarında ya da uygun olmayan reaksiyonlar gösterdiklerinde genellikle sınıf disiplini bozulur.

4-Verilen cezanın aşırı olması ve davranışı düzeltici etkiye sahip olmaması: Öğrenci davranışlarını negatif yönde etkileyen ceza tipleri arasında en yaygın olanları, aşırıya kaçan grup halinde verilen cezalardır.

5-Grup cezaları: Bu konuda yapılan yayınların hemen hemen tamamına yakını, grup halinde verilen cezaların disiplin üzerinde etkin olmadığını göstermiştir (Çetin, 2002).

Durukan (2005)'a göre öğretmenden kaynaklanan disiplin sorunlarını ayrıntılı olarak aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1-Öğrencilere bağırarak,

2-Öğrencilere emretmek, hükmetmek ve kontrol etmek,

3-Alay etmek, eleştirmek ve azarlamak,

4-Öğrencileri fiziksel olarak tehdit etmek,

5-Yanlışları için özür dilememek,

6-Bir önceki konuyu öğrenmemiş öğrencilere aldırmadan bir sonraki konuya geçmek,

7-Öğrencileri birbirleri ile kıyaslamak,

8-Bazı öğrencileri sevmemek, adil olmamak,

9-Derse hazırlıklı olmamak,

10-Dersleri monoton olarak yürütmek,

11-Kararsız olmak ve tutarsız tepkilerde bulunmak,

12-Öğretmen merkezli olarak etkinliklerin yürütülmesi,

13-Zayıf özgüven, başarısızlık korkusu, akademik başarıya veya onay almaya bağımlılık,

14-Mükemmeliyetçilik, katılık, değişime kapalı olma,

15-Mesleğini sevmeme, tükenmişlik,

16-Fiziksel sağlık bozukluğu ya da aile ortamından kaynaklanan problemleri,

17-Öğretmenlerin birbirlerine ve yöneticilerin öğretmenlere karşı onay ve takdir eksikliği,

18-Yargılayıcı yaklaşımlar, ulaşılamaz yönetici ve meslektaşlar.

Öğretmenlerden kaynaklanan disiplin sorunları öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler bırakır. Öğrencilerden kaynaklanan disiplin sorunlarını öğretmenin çözmesi mümkündür fakat öğretmenlerden kaynaklanan disiplin sorunları öğrenci tarafından çözülemez.

2.2.8. Disiplin Sorunları Karşısında Öğretmenlere Öneriler

Disiplin sorunları, eğitimde önemli yer tutar. Disiplin sorunları halledildiği zaman eğitim öğretimin niteliğinin artacağı bilinen bir gerçektir. Disiplin sorunları ile baş etmek birçok beceriyi aynı anda gerektirmektedir. Disiplin sorunları ile baş etmek için birçok uzman görüş bildirmiştir. Önemli olan öğretmenin kendi sınıfı için en uygun disiplin anlayışını belirleyebilmesi ve bunu uygulayabilmesidir.

Gürşimşek (1999)'a göre öğretmenlerin, sınıfta öğrencileri ile etkileşimlerinde etkili iletişim kurabilmelerine yardımcı olabilecek ilkeler şunlardır:

- Öğretmenler, öğrencilere karşı yargılayıcı mesajlar kullanmamalıdır.
- Öğretmenler, öğrencilerle olan ilişkilerinde empatiye yer vermelidirler.
- Öğretmenler, öğrencilere ad koymaktan veya onları çeşitli sıfatlarla etiketlemekten kaçınmalıdırlar.
- Öğretmenler, ödülü ve sözel övgüyü dikkatle kullanmalıdırlar.
- Öğretmenler, sınıftaki öğrenciler arasında işbirliğini özendirmelidirler.
- Öğretmenler, sınıfta meydana gelen çeşitli olaylar karşısındaki duygularını “sen-dili” mesajları yerine “ben-dili” mesajlarını kullanarak öğrencilere yansıtmalıdırlar.

Sınıfta disiplini sağlamak için öğretmenin öğrencilere güven duygusu kazandırması gerekir. Çünkü davranış problemi olan çocuklarda güvensizlik, tehdit edilmişlik ve korku hissi vardır. Öğrencilerin sınıfta güvenliğinin ve rahatın olduğunu hissetmeleri gerekmektedir. Kendine güvenen öğrenci sınıf disiplini bozacak hareket yapmayacaktır (Weston, 2000; Özdem, 2003).

Yiğit (2004)'e göre öğretmen disiplini sağlamak için şunlara dikkat etmelidir:

- Sınıf kurallarına uygun davranmayan öğrenciler için öğretmen, onların kurallara uyumunu sağlayacak bir gelişim planı hazırlamalıdır. Bu planda hangi davranışların sınıf kurallarına uygun olmadığı, sınıf kurallarına uyumun öğrenci gelişimi açısından yararları, öncelikler ve kurallara uyulmaması durumunda öğrencilerin karşılaşacakları yaptırımlar ayrıntılı olarak yer almalıdır.
- Sınıfta daha önceden oluşturulan ilke ve kurallara uygun olmayan davranışlar ortaya çıktığında öğretmen, hemen müdahale etmeli, sınıf kurallarının ve ilkelerinin çiğnenmesine izin vermemelidir.
- Öğretmen, davranış sorunları yaşayan öğrencilerin kendi kendilerini nasıl kontrol altına alabileceği konusunda kendilerine bilgi vermeli, başarılı olmaları için de onları sürekli desteklemelidir.
- Sorunlu öğrencilere, toplumun genel davranış kuralları, gelenek ve görenekleri, ahlaki değerleri öğretmeli, toplum içerisinde işbirliği ve yardımlaşmanın önemi kavratılmalıdır.
- Öğretmen, sınıfta davranış sorunları yaratan öğrencilerin oturması gereken yeri dikkatle seçmeli, sürekli denetlemelidir. Öğrencinin bulunduğu fiziksel konumun ve çevresindeki arkadaşlarının, onun davranışlarını yakından etkilediği bilinmelidir.
- Öğretmenin, her durumda öğrencilerin sorunlu davranışlarının nedenlerini bilmesi ve tespit etmesi olanaksızdır. Nedeni bilinmeyen davranış sorunları için, varsa okuldaki rehberlik servisi ile sürekli ilişki kurmalı ve yardım istemelidir.
- Öğrencilerde olumlu davranışlar geliştirmek için öğretmen, öğrencilerle sürekli işbirliği yapmalı ve iyi davranışlar kazanma konusunda onları teşvik etmelidir.
- Öğretmen, öğrencinin ailesi ile iletişim ve işbirliği içinde olmalıdır.

Swick (1991)'e göre öğrenciler sınıfta öğretmenleri tarafından oluşturmuş ortama uyarlar ve öğretmenlerinden yönlendirme beklerler. Bu yüzden öğretmen tutum ve

davranışları problem davranışın ortadan kaldırılmasında veya sürmesinde çok önemlidir. Öğretmenlerin kendi davranışları, öğrencilere sözde olarak önerdikleri davranışlardan önemlidir. Etkili sınıf disiplini davranışlarının öğretmen davranışları yoluyla örneklenmesi öğrenci davranış problemlerini engelleme ve çözümlemede kanıtlanmış bir yöntemdir. İnsanlar lider olan ya da toplumu yönlendiren kişi tarafından örneklenen davranışları edinmeye çalışırlar. Bu nedenle tutarsız öğretmen davranışları, yıkıcı hatta karmaşık öğrenci davranışlarına neden olacaktır (Boyras, 2007).

Öğretmenler disiplin konusunda kendisini geliştirmelidir. Bu konuda yeni yöntemleri takip etmeli ve öğrendikleri içerisinden kendi sınıfını olumlu etkileyecek olanları sınıfında mutlaka uygulamalıdır.

2.3. ÖĞRENCİLERİN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Her yaş düzeyindeki öğrencilerin aynı davranışlara aynı tepkileri vermesi beklenmez. Her dönemde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları farklıdır. Bu onların gelişim dönemlerinin verdiği özelliklerden kaynaklanır.

Öğretmenlerin, öğrencilerin yaş dönemine göre kişisel özelliklerini bilip, öğrencilere karşı davranışlarında bu özelliklere dikkat etmeleri gerekir. Öğrencilerin sorunlarını ve gereksinimlerini bilmeden öğrenmesini sağlamak da olanaksızdır (Başaran, 1993)

2.3.1. 7–11 Yaş Arası Öğrencilerin Gelişim Dönemi Özellikleri

İlköğretim 1. kademedeki öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimleri ile ilgili şu özelliklerinden bahsetmek mümkündür:

Gelişim Psikolojisinde 6-12 yaşları arasına “Orta Çocukluk” (Middle Childhood) çağları denir. Bu, ilk çocukluk dönemi ile ergenlik (adolescence) arasındaki bir dönemdir.

5-6 Yaş:

Bu dönem tam oyun dönemidir.

Çocuk başka çocuklarla ve oyuncaklarıyla oyun oynar.

Bazı basit oyunların kurallarını koyar.

Bazen oyunda hayalle gerçeği birbirine karıştırır.

Bedensel gelişmenin verdiği bir enerji ve kendine güven, sosyal davranışlarına da yansır.

Kendi kararlar verir, emreder, küfreder. Yetişkin davranışlarını taklit eder.

Başkalarının duygularına karşı duyarlıdır.

İçinde bulunduğu ailenin tepkilerine göre “iyi”, “kötü”, “doğru” gibi kavramlara göre davranmaya başlar.

Ahlaki gelişimin başlaması

Başkalarının duygu ve ihtiyaçlarını anlamaya başlama

7-8 Yaş:

Arkadaşlar son derece önemli olmaya başlar.

Kızlar kızlarla, oğlanlar oğlanlarla oynamaya başlar.

Çocuğun bir dostu, bir düşmanı olabilir.

Olaylara, başkalarının bakış açısından da bakabilir. Ancak bakışı gene de doğru-yanlış, siyah-beyaz, mükemmel-korkunç şeklindedir.

Yaptıklarını doğru ve mükemmel yapmaya özen gösterir.

Gruplarda, organize oyunlarda, çetelerde güvenlik arar.

Kendisinden daha küçük çocuklarla oynamayı sever.

Okul ödevlerini yapmadığında huzursuz olur.

Kurallar ve törenlerle ilgilenir.

9-11 Yaş:

Anne-baba ve diğer otoriteleri yanılabilir güçler olarak görmeye başlar.

Yapay diller, gizli kodlar, kendilerine ait kurallar ve törenler ortaya çıkar.

Bir grup veya kulübün üyesi olmaktan hoşlanır.

Yarışmalı sporlara ilgisi artar.

Yetişkin otoritesine karşı çıkma ve patlama durumları daha az ve hafif olmaya başlar (egitim.aku.edu.tr/gelisim.htm).

2.3.2. İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Gelişim Dönemi Özellikleri

İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin özelliklerini ayrı ve daha geniş kapsamlı incelersek, 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin benzer özellikler gösterdiğini görürüz. Bu yaş grubundaki öğrenciler, Piaget'in gelişim teorisine göre Somut İşlemler Döneminde olan öğrencilerdir.

Bu dönemdeki öğrenciler mantıksal düşünüşün temellerini atarlar. Bir önceki dönemle arasında hayli fark vardır. Somut işlem dönemindeki çocuk algıya dayalı değişimlere rağmen niceliğin değişmeden kaldığı fikrini kavrar. Yine bu dönemde işlemler ters olarak düşünülebilir. Bir önceki dönemle ayıran bir başka özellik de ayırt edilen sınıf ve sınıfsal içerme kavramının çocuk tarafından geliştirilmekte olmasıdır. Parça bütün ilişkisi de aynı anda düşünme yeteneğinin gelişmesiyle paralel gelişim gösterir. Diğer farklar ise; ilişkisel terimleri kullanma yeteneği gelişir, işlem öncesi dönemdeki çocuk ilişkisel ifadeler nesnelere mutlak nitelikleri olarak bakar (daha koyu ya da daha geniş gibi). Yine bu dönemdeki çocuğun nesnelere ağırlık, büyüklük veya niceliksel başka özelliklere göre sıralama yeteneği vardır. Piaget bu kavramsal yeteneğe 'serileme' demiştir. Son olarak da somut işlemler dönemindeki çocuk bir dizi eylemin soyut betimlemesinden de faydalanabilmektedir (Ongan, 2006)

İlköğretim 1. kademe, 1. kısım ve 2. kısım diye ayrılır. 1. kısımda 1., 2., 3. sınıf öğrencileri vardır. 2. kısımda ise 4. ve 5. sınıf öğrencileri vardır. Bu şekilde sınıflandırmada çocuğun gelişim dönemi özelliklerinin etkili olduğu söylenebilir.

5. sınıf öğrencileri ergenlik çağına girmek üzere olan öğrenciler olduklarından, öğretmenlerin bu konuda da öğrencilerine bilinçli yaklaşımları gerekir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerini tespit etmek amacıyla ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma mevcut durumu tespit etmeyi amaçladığından tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini 2009-2010 eğitim öğretim yılında İstanbul ilindeki ilköğretim okullarının 5. sınıf okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Örneklem grup ise İstanbul ili Bağcılar ilçesindeki İstiklal İlköğretim Okulu, Çekmeköy ilçesindeki Öğretmen Melahat Hüdayi Gürbüz İlköğretim Okulu, Kadıköy ilçesindeki Özel Çevre Koleji, Sultanbeyli ilçesindeki Anafartalar İlköğretim Okulu, Ümraniye ilçesindeki TEV Zahide Zehra Garring İlköğretim Okulu, Üsküdar ilçesindeki Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu ve Özel Biltek Koleji olmak üzere 4 devlet okulu ve 2 özel okuldaki 5. sınıf öğrencileridir. Örneklem gruptaki öğrenci sayısı 902'dir.

Örnekleme dâhil olan öğrencilerin cinsiyete, anne ve babalarının eğitim durumuna, ailelerinin gelir durumuna, öğrenim gördükleri sınıf mevcuduna, bir önceki dönem karne notuna, anne ve babalarının mesleğine, okul türüne ve okulun bulunduğu ilçeye göre dağılımı aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 3.1: Öğrencilerin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kız	427	47.4
Erkek	473	52.6
Toplam	900	100.0

Araştırmaya toplamda 902 öğrenci katılmıştır. İki öğrenci cinsiyet sorusuna cevap vermemiş olup kalanların, 427'si kız, 473'ü erkektir (Bkz. Tablo 3.1).

Tablo 3.2: Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumu

Ebeveyn	Eğitim Durumu	n	%
Anne	Okuryazar değil	97	11.2
	Okuryazar	25	2.9
	İlkokul	482	55.5
	Ortaokul	70	8.1
	Lise	109	12.6
	Üniversite	85	9.8
Toplam		868	100.0
Baba	Okuryazar değil	24	2.8
	Okuryazar	21	2.4
	İlkokul	437	50.3
	Ortaokul	132	15.2
	Lise	137	15.8
	Üniversite	118	13.6
Toplam		869	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin, yüzde 11.2'si okur yazar değil, yüzde 2.9'u okuryazar, yüzde 55.5'i ilkokul mezunu, yüzde 8.1'i ortaokul mezunu, yüzde 12.6'sı lise mezunu ve yüzde 9.8'i üniversite mezunudur. Öğrencilerin babalarının ise, yüzde 2.8'i okur yazar değil, yüzde 2.4'ü okuryazar, yüzde 50.3'ü ilkokul mezunu, yüzde 15.2'si ortaokul mezunu, yüzde 15.8'i lise mezunu ve yüzde 13.6'sı üniversite mezunudur (Bkz. Tablo 3.2).

Tablo 3.3: Öğrencilerin ailelerinin gelir durumu

Gelir	n	%
0-500	198	23.2
500-1000	258	30.3
1000-1500	220	25.8
1500-2500	62	7.3
2500-4000	34	4.0
4000 üzeri	80	9.4
Toplam	852	100.0

Öğrencilerin ailelerinin gelirine bakıldığında yüzde 23.2'sinin aylık gelirinin 500 TL'den az, yüzde 30.3'ünün 500-1000 TL arası, yüzde 25.8'inin 1000-1500 TL

arası, yüzde 7.3'ünün 1500-2500 TL arası, yüzde 4'ünün 2500-4000 TL arası, yüzde 9.4'ünün ise 4000 TL ve üzeri olduğu tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 3.3).

Tablo 3.4: Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfların mevcutları

Sınıf Mevcudu	n	%
1-15	32	3.6
16-25	88	9.8
26-35	362	40.4
36-45	125	13.9
46-55	235	26.2
56 üstü	55	6.1
Toplam	897	100.0

Araştırma yapılan öğrencilerden yüzde 3.6'sı 1-15, yüzde 9.8'i 16-25, yüzde 40.4'ü 26-35, yüzde 13.9'u 36-45, yüzde 26.2'si 46-55 ve yüzde 6.1'i 56 ve üzeri kişiden oluşan sınıflarda öğrenim görmektedir (Bkz. Tablo 3.4).

Tablo 3.5: Öğrencilerin bir önceki dönemdeki karne notları

Karne Notu	n	%
Zayıf	31	3,6
Geçer	51	5,9
Orta	186	21,4
İyi	328	37,7
Pekiyi	274	31,5
Toplam	870	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 3.6'sının önceki dönemdeki karne notu zayıf, yüzde 5.9'unun geçer, yüzde 21.4'ünün orta, yüzde 37.7'sinin iyi ve yüzde 31.5'inin pekiyidir (Bkz. Tablo 3.5).

Tablo 3.6: Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının meslek dağılımı

Ebeveyn	Meslekler	n	%
Anne	Çalışmıyor	727	80.9
	Düşük gelirli işçi	70	7.8
	Düşük gelirli serbest meslek	31	3.4
	Memur	28	3.1
	Yüksek gelirli memur	31	3.4
	Yüksek gelirli serbest meslek	12	1.3

Toplam		899	100.0
Baba	Çalışmıyor	18	2.0
	Düşük gelirli işçi	288	32.1
	Düşük gelirli serbest meslek	367	41.0
	Memur	43	4.8
	Yüksek gelirli memur	84	9.4
	Yüksek gelirli serbest meslek	83	9.3
	Emekli	13	1.5
Toplam		896	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 80.9'unun annesi çalışmamaktadır. Çalışan yüzde 19.1'lik bölümün, yüzde 7.8'i düşük gelirli işçi, yüzde 3.4'ü düşük gelirli serbest meslek, yüzde 3.1'i memur, yüzde 3.4'ü yüksek gelirli memur ve yüzde 1.3'ü yüksek gelirli serbest meslek sahibidir. Babaların ise yüzde 2'si çalışmamaktadır. Çalışanların, yüzde 32.1'i düşük gelirli işçi, yüzde 41'i düşük gelirli serbest meslek, yüzde 4.8'i memur, yüzde 9.4'ü yüksek gelirli memur, yüzde 9.3'ü yüksek gelirli serbest meslek sahibi olup yüzde 1.5'i ise emeklidir (Bkz. Tablo 3.6).

Tablo 3.7: Okul türü ve okulun bulunduğu ilçe

		n	%
Okul türü	Devlet	783	86.9
	Özel	118	13.1
Toplam		901	100.0
Okulun bulunduğu ilçe	Bağcılar	119	13.2
	Çekmeköy	101	11.2
	Kadıköy	84	9.3
	Sultanbeyli	170	18.8
	Ümraniye	228	25.3
	Üsküdar	200	22.2
Toplam		902	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 86.9'u devlet okulunda, yüzde 13.1'i ise özel okulda öğrenim görmektedir. Öğrencilerin, yüzde 13.2'si Bağcılar, yüzde 11.2'si Çekmeköy, yüzde 9.3'ü Kadıköy, yüzde 18.8'i Sultanbeyli, yüzde 25.3'ü Ümraniye ve yüzde 22.2'i Üsküdar'da bulunan okullarda öğrenim görmektedir (Bkz. Tablo 3.7).

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verilerinin toplanması için ‘Kişisel Bilgiler Formu’ ve araştırmacı tarafından uzman görüşleri alınarak oluşturulmuş ‘Öğretmenlerin Disiplin Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Formu’ kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu

Kişisel Bilgiler formunda öğrencilere; cinsiyetleri, annelerinin eğitim durumu, babalarının eğitim durumu, ailelerinin aylık ortalama geliri, sınıf mevcutları, geçen dönemki karne notları, annelerinin mesleği, babalarının mesleği, okul türleri, okullarının bulunduğu ilçeler konularında 10 tane kapalı uçlu soru sorulmuştur.

3.3.2. Öğretmenlerin Disiplin Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Formu

‘Öğretmenlerin Disiplin Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri Formu’ araştırmacı tarafından uzman görüşleri alınarak geliştirilmiş bir anket formudur. Formda 14 madde mevcuttur. Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum olmak üzere üçlü likert tipi ölçek kullanılmıştır. ‘Katılıyorum’ düzeyi, ifade edilen görüşün öğrencinin görüşüne tamamen uyduğunu; ‘Kararsızım’ düzeyi, ifade edilen görüşün öğrencinin görüşüne bazen uyduğunu; ‘Katılmıyorum’ düzeyi, ifade edilen görüşün öğrencinin görüşüne uygun olmadığını belirtmektedir.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Verilerin toplanması amacıyla veri toplama araçlarının bir örneği ile araçları uygulama isteğini belirten bir dilekçe Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü ile İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne sunulmuş ve gerekli onay ve izin alınmıştır.

Veri toplama araçlarının uygulaması 2010 yılı Haziran ayında araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı, bütün uygulamalarda öğrencilerin doldurduğu veri

toplama araçları ile ilgili açıklamalar yapmış ve öğrencilerin veri toplama araçlarını uygulamaları esnasında sınıfta bulunmuştur. Uygulama yapılan okullarda, bir okulda yapılan uygulama aynı gün içinde bitirilmiştir.

3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Veri toplama araçlarında elde edilen bilgilerin istatistiki analizi SPSS 16.0 istatistik programı aracılığıyla yapılmıştır. Verilerin analizinde ki-kare testi kullanılmıştır. Ayrıca değişkenlerin sıklık ve yüzde dağılımları verilmiştir.

“Öğretmenlerinin Sınıftaki Disiplin Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri” formunda yer alan 14 ifadeye verilen cevapların cinsiyete, anne-baba eğitim durumuna, ailenin gelirin, anne babanın çalışma durumuna, sınıf mevcuduna, geçme notuna, okulun bulunduğu ilçeye ve okul türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı ki-kare testi ile analiz edilmiştir. Tüm testlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Tablo 4.1:Öğrencilerin, öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin, öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	n	%	n	%	n	%
1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler.	151	16.8	206	22.9	543	60.3
2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler.	896	99.3	3	.3	3	.3
3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	195	21.7	190	21.1	514	57.2
4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.	372	41.3	211	23.4	317	35.2
5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler.	80	8.9	109	12.2	708	78.9
6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler.	247	27.9	202	22.8	437	49.3
7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler.	118	13.1	209	23.2	573	63.7
8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler.	167	18.6	176	19.6	556	61.8
9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.	278	31.0	243	27.1	377	42.0
10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler.	142	15.8	189	21.0	567	63.1
11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler.	714	79.7	88	9.8	94	10.5
12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikayetçi olabilirler.	290	32.4	277	30.9	329	36.7
13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.	739	82.3	92	10.2	67	7.5
14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler.	749	83.1	76	8.4	76	8.4

“Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler” ifadesine öğrencileri, yüzde 16.8’i katılıyorum, yüzde 22.9’u kararsızım ve yüzde 60.3’ü katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler” ifadesine öğrencileri, yüzde 99.3’ü katılıyorum, yüzde 0.3’ü kararsızım ve yüzde 0.3’ü katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler” ifadesine öğrencileri, yüzde 21.7’si katılıyorum, yüzde 21.1’i kararsızım ve yüzde 57.2’si katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler” ifadesine öğrencilerin, yüzde 41.3’ü katılıyorum, yüzde 23.4’ü kararsızım ve yüzde 35.2’si katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler ” ifadesine öğrencilerin, yüzde 8.9’u katılıyorum, yüzde 12.2’si kararsızım ve yüzde 78.9’u katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler” ifadesine öğrencilerin, yüzde 27.9’u katılıyorum, yüzde 22.8’i kararsızım ve yüzde 49.3’ü katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler” ifadesine öğrencilerin, yüzde 13.1’i katılıyorum, yüzde 23.2’si kararsızım ve yüzde 63.7’si katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler” ifadesine öğrencilerin, yüzde 18.6’sı katılıyorum, yüzde 19.6’sı kararsızım ve yüzde 61.8’i katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler” ifadesine öğrencilerin, yüzde 31’i katılıyorum, yüzde 27.1’i kararsızım ve yüzde 42’si katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler ” ifadesine öğrencilerin, yüzde 15.8’i katılıyorum, yüzde 21’i kararsızım ve yüzde 63.1’i katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler” ifadesine öğrencilerin, yüzde 79.7’si katılıyorum, yüzde 9.8’i kararsızım ve yüzde 10.5’i katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikayetçi olabilirler” ifadesine öğrencilerin, yüzde 32.4’ü katılıyorum, yüzde 30.9’u kararsızım ve yüzde 36.7’si katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ifadesine öğrencilerin, yüzde 82.3’ü katılıyorum, yüzde 10.2’si kararsızım ve yüzde 7.5’i katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

“İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler ” ifadesine öğrencilerin, yüzde 83.1’i katılıyorum, yüzde 8.4’ü kararsızım ve yüzde 8.4’ü katılmıyorum cevabını vermişlerdir (Bkz. Tablo 4.1.).

Tablo 4.2: Cinsiyete göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin. öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Cinsiyet	Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor		Anlamlılık
		n	%	n	%	n	%	
1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler.	Kız	53	12.5	110	25.9	262	61.6	X ² =12.576 p=.002
	Erkek	98	20.7	95	20.1	280	59.2	
Toplam		151	16.8	205	22.8	542	60.4	
13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.	Kız	368	86.6	32	7.5	25	5.9	X ² =10.503 p=.005
	Erkek	369	78.3	60	12.7	42	8.9	
Toplam		737	82.3	92	10.3	67	7.5	

Kız ve erkek öğrenciler arasında, “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ve “öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ifadesine kızlar daha çok katılmaktadır. “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler” ifadesine ise erkek öğrenciler daha fazla katılmaktadır (Bkz. Tablo 4.2.).

Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan öğrencilere davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler ifadesine kızların daha çok katılmasının sebebi, kızların ceza almak yerine konuşmayı tercih etmesinden kaynaklanıyor olabilir. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler ifadesine erkeklerin öğrencilerin daha fazla katılmasının sebebi, erkeklerin nota kızlara oranla daha fazla önem vermesinden kaynaklanıyor olabilir.

Kız ve erkek öğrenciler arasında, “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda,

öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler”, “10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından ise anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4.3: Anne eğitim durumuna göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin. öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Eğitim durumu	Kathorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Anlamlılık
		n	%	n	%	n	%	
3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	Okuryazar değil	28	28,9	23	23,7	46	47,4	$X^2=40.530$ $p=.000$
	Okuryazar	5	20,0	11	44,0	9	36,0	
	İlkokul	115	23,9	101	21,0	265	55,1	
	Ortaokul	13	18,6	17	24,3	40	57,1	
	Lise	22	20,4	23	21,3	63	58,3	
	Üniversite	5	6,0	8	9,5	71	84,5	
Toplam		188	21,7	183	21,2	494	57,1	
4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.	Okuryazar değil	34	35,4	19	19,8	43	44,8	$X^2=25.789$ $p=.004$
	Okuryazar	10	40,0	3	12,0	12	48,0	
	İlkokul	179	37,1	120	24,9	183	38,0	
	Ortaokul	29	41,4	17	24,3	24	34,3	
	Lise	53	48,6	25	22,9	31	28,4	
	Üniversite	50	59,5	18	21,4	16	19,0	
Toplam		355	41,0	202	23,3	309	35,7	
6.	Okuryazar	29	30,5	18	18,9	48	50,5	

Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler.	değil							
	Okuryazar	5	20,8	10	41,7	9	37,5	
	İlkokul	129	27,0	97	20,3	251	52,6	
	Ortaokul	19	27,9	14	20,6	35	51,5	
	Lise	26	25,0	31	29,8	47	45,2	
	Üniversite	29	34,5	27	32,1	28	33,3	
Toplam		237	27,8	197	23,1	418	49,1	
9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.	Okuryazar değil	25	26,0	30	31,2	41	42,7	$X^2=22.405$ $p=.013$
	Okuryazar	8	32,0	13	52,0	4	16,0	
	İlkokul	138	28,8	123	25,6	219	45,6	
	Ortaokul	22	31,4	15	21,4	33	47,1	
	Lise	35	32,4	32	29,6	41	38,0	
	Üniversite	37	43,5	21	24,7	27	31,8	
Toplam		265	30,7	234	27,1	365	42,2	
10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler.	Okuryazar değil	27	28,1	18	18,8	51	53,1	$X^2=20.605$ $p=.024$
	Okuryazar	6	24,0	2	8,0	17	68,0	
	İlkokul	65	13,5	103	21,5	312	65,0	
	Ortaokul	13	18,6	13	18,6	44	62,9	
	Lise	19	17,6	24	22,2	65	60,2	
	Üniversite	7	8,2	19	22,4	59	69,4	
Toplam		137	15,9	179	20,7	548	63,4	

Anne eğitim durumu, okuryazar değil, okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan öğrenciler arasında, “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler” ve “10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler” ifadesine en fazla annesi okuryazar olmayanlar katılırken, en az üniversite mezunları katılmaktadır. “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler” ifadesine en fazla annesi üniversite mezunu olanlar katılırken, en az annesi okuma yazma bilmeyenler katılmaktadır. “6.

Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler” ifadesi açısından öğrenciler arasında anlamlı fark görülmesine rağmen farkın kaynağı yüzde dağılımlarından net olarak anlaşılamamıştır. “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler” ifadesine en fazla annesi üniversite mezunu olanlar katılırken, en az annesi okuma yazma bilmeyenler katılmaktadır. “10. sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler” ifadesine en fazla annesi okuryazar olmayanlar katılırken, en az üniversite mezunları katılmaktadır (Bkz. Tablo 4.3.).

Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin disiplin anlayışlarının değiştiği gözlemlenmektedir. Öğretmen vurabilir, kızabilir gibi geleneksel disiplin uygulamalarına genellikle annesi okuryazar olmayanlar katılmakta; en az annesi üniversite mezunu olanlar katılmaktadır. Öte yandan yanlış davranışta bulunan öğrencinin sınıf dışına gönderilmesi ara verme olarak adlandırılan çağdaş bir disiplin uygulamasıdır. Buna da en çok annesi üniversite mezunu olanlar katılmaktadır. Bulgular, annenin eğitim durumunun, öğrencinin disiplin anlayışı üzerinde etki oluşturduğunu göstermektedir. Bu durum, annenin eğitim seviyesi arttıkça, çocuğuna daha çağdaş yöntemlerle disiplin uygulamasından, çocuğu ile daha sağlıklı iletişim kurmasından kaynaklanıyor olabilir.

Anne eğitim durumu, okuryazar değil, okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan öğrenciler arasında, “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler”, “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler”, “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda,

öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4.4: Baba eğitim durumuna göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin. öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Eğitim durumu	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Anlamlılık
		n	%	n	%	n	%	
2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler.	Okuryazar değil	24	100,0	0	,0	0	,0	$X^2=20.176$ $p=.028$
	Okuryazar	20	95,2	1	4,8	0	,0	
	İlkokul	435	99,5	1	,2	1	,2	
	Ortaokul	129	97,7	1	,8	2	1,5	
	Lise	137	100,0	0	,0	0	,0	
	Üniversite	118	100,0	0	,0	0	,0	
Toplam		863	99,3	3	,3	3	,3	
3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	Okuryazar değil	4	16,7	5	20,8	15	62,5	$X^2=41.596$ $p=.000$
	Okuryazar	5	23,8	8	38,1	8	38,1	
	İlkokul	119	27,4	85	19,5	231	53,1	
	Ortaokul	31	23,5	31	23,5	70	53,0	
	Lise	19	13,9	38	27,7	80	58,4	
	Üniversite	10	8,5	16	13,7	91	77,8	
Toplam		188	21,7	183	21,1	495	57,2	
4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.	Okuryazar değil	8	33,3	4	16,7	12	50,0	$X^2=20.735$ $p=.023$
	Okuryazar	7	33,3	3	14,3	11	52,4	
	İlkokul	173	39,7	91	20,9	172	39,4	
	Ortaokul	50	37,9	39	29,5	43	32,6	
	Lise	58	42,3	34	24,8	45	32,8	
	Üniversite	60	51,3	31	26,5	26	22,2	
Toplam		356	41,1	202	23,3	309	35,6	
6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler.	Okuryazar değil	6	26,1	1	4,3	16	69,6	$X^2=24.386$ $p=.007$
	Okuryazar	3	15,0	5	25,0	12	60,0	
	İlkokul	125	28,9	92	21,3	215	49,8	
	Ortaokul	30	23,6	23	18,1	74	58,3	
	Lise	39	29,1	37	27,6	58	43,3	

	Üniversite	36	30,8	39	33,3	42	35,9	
Toplam		239	28,0	197	23,1	417	48,9	
9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.	Okuryazar değil	3	12,5	6	25,0	15	62,5	X ² =28.064 p=.002
	Okuryazar	9	42,9	7	33,3	5	23,8	
	İlkokul	112	25,7	135	31,0	189	43,3	
	Ortaokul	39	30,0	29	22,3	62	47,7	
	Lise	55	40,4	27	19,9	54	39,7	
	Üniversite	47	39,8	30	25,4	41	34,7	
Toplam		265	30,6	234	27,1	366	42,3	
13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.	Okuryazar değil	18	75,0	2	8,3	4	16,7	X ² =19.642 p=.033
	Okuryazar	14	66,7	3	14,3	4	19,0	
	İlkokul	347	79,6	55	12,6	34	7,8	
	Ortaokul	112	86,2	8	6,2	10	7,7	
	Lise	118	86,8	11	8,1	7	5,1	
	Üniversite	106	89,8	7	5,9	5	4,2	
Toplam		715	82,7	86	9,9	64	7,4	

Baba eğitim durumu, okuryazar değil, okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan öğrenciler arasında, “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler” ve “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler” ifadesine öğrencilerin tamamına yakını olumlu bakarken sadece baba eğitim durumu okur-yazar, ilkokul ve ortaokul olan birkaç öğrenci olumsuz görüş belirtmiştir. Bu da gruplar arasında fark ortaya çıkarmıştır. “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler” ifadesine, en olumsuz bakanlar babası üniversite mezunu olanlardır. “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler” ifadesine en

olumsuz bakanlar babası okuryazar olmayan ve okuryazar olanlar iken en olumlu bakanlar babası üniversite mezunu olanlardır. “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler” ifadesine en olumsuz bakanlar babası okuryazar olmayan ve okuryazar olanlar iken en olumlu bakanlar babası üniversite mezunu olanlardır. “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler” ifadesine en olumsuz görüş babası okuryazar olmayanlardan gelmiştir. “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ifadesine öğrencilerin çoğu olumlu bakarken, en olumlu görüş babası üniversite mezunu olanlardan en olumsuz görüş ise babası okur-yazar olanlardan gelmiştir (Bkz. Tablo 4.4.).

Baba eğitim bilgilerine göre çocuğun disiplin uygulamalarına bakış açısı, anne eğitim bilgilerine göre bakış açısı ile paralellik göstermektedir. Babanın çocuğuna uyguladığı disiplin yöntemlerinin, babanın eğitim durumu ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Çocuğun da disiplin uygulamalarına bakış açısının, babadan etkilendiği sonucuna ulaşılabilir.

Anne eğitim durumu, okuryazar değil, okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olan öğrenciler arasında, “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler”, “10.sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4.5: Gelire göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin. öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Aylık Gelir	Katılıyor		Kararsızım		Katılmıyorum		Anlamlılık
		n	%	n	%	n	%	
3Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	0-500	61	30,8	35	17,7	102	51,5	$X^2=38.527$ p=.000
	500-1000	57	22,1	66	25,6	135	52,3	
	1000-1500	45	20,6	51	23,4	122	56,0	
	1500-2500	9	15,0	16	26,7	35	58,3	
	2500-4000	6	18,2	8	24,2	19	57,6	
	4000 üzeri	6	7,3	8	9,8	68	82,9	
Toplam		184	21,7	184	21,7	481	56,7	
4Yanlış davranışlarda bulduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.	0-500	69	34,8	51	25,8	78	39,4	$X^2=28.192$ p=.002
	500-1000	105	40,9	47	18,3	105	40,9	
	1000-1500	89	40,5	52	23,6	79	35,9	
	1500-2500	23	38,3	21	35,0	16	26,7	
	2500-4000	12	36,4	9	27,3	12	36,4	
	4000 üzeri	49	59,8	19	23,2	14	17,1	
Toplam		347	40,8	199	23,4	304	35,8	
5Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler.	0-500	28	14,2	25	12,7	144	73,1	$X^2=$ p=.
	500-1000	17	6,6	43	16,8	195	76,2	
	1000-1500	16	7,3	23	10,5	180	82,2	
	1500-2500	4	6,8	3	5,1	52	88,1	
	2500-4000	4	12,1	6	18,2	23	69,7	
	4000 üzeri	6	7,2	3	3,6	74	89,2	
Toplam		75	8,9	103	12,2	668	78,9	
6Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler.	0-500	53	27,3	38	19,6	103	53,1	$X^2=18.450$ p=.048
	500-1000	72	28,5	52	20,6	129	51,0	
	1000-1500	61	28,0	48	22,0	109	50,0	
	1500-2500	11	18,6	22	37,3	26	44,1	
	2500-4000	10	30,3	5	15,2	18	54,5	
	4000 üzeri	27	33,3	26	32,1	28	34,6	
Toplam		234	27,9	191	22,8	413	49,3	
11Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler.	0-500	133	67,9	28	14,3	35	17,9	$X^2=34.606$ p=.000
	500-1000	221	86,0	18	7,0	18	7,0	
	1000-1500	179	81,4	19	8,6	22	10,0	
	1500-2500	55	93,2	3	5,1	1	1,7	
	2500-4000	24	75,0	3	9,4	5	15,6	
	4000 üzeri	69	84,1	8	9,8	5	6,1	
Toplam		681	80,5	79	9,3	86	10,2	
12Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikayetçi	0-500	75	38,1	48	24,4	74	37,6	1.052 p=.02 1
	500-1000	74	29,0	83	32,5	98	38,4	
	1000-1500	68	31,1	65	29,7	86	39,3	

olabilirler.	1500-2500	24	40,0	13	21,7	23	38,3
	2500-4000	7	21,9	10	31,2	15	46,9
	4000 üzeri	25	30,1	38	45,8	20	24,1
Toplam		273	32,3	257	30,4	316	37,4

Ailesinin aylık geliri, 0-500 TL, 500-1000 TL, 1000-1500 TL, 1500-2500 TL, 2500-4000 TL ve 4000 TL üzeri olan öğrenciler arasında “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler” ifadesine gelir düzeyindeki artışa paralel olarak daha olumsuz görüş belirtilmiştir. “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler” ifadesine gelir düzeyindeki artışa paralel olarak daha olumlu görüş belirtilmiştir. “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler” ifadesine en olumlu görüşü ailesinin geliri 0-500 TL ve 2500-4000 TL olanlar, en olumsuz görüşü ise ailesinin geliri 1500-2500 TL ve 4000 üzeri TL olanlar belirtmişlerdir. “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler” ifadesine en olumlu görüş geliri ailesinin geliri 4000 ve üzeri TL olanlar, en olumsuz görüşü ise ailesinin geliri 1500-2500 TL olanlar vermişlerdir. “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler. İfadesine öğrencilerin çoğu olumlu yaklaşmaktadır. İçlerinde en olumsuz yaklaşanlar ailelerinin geliri 0-500 TL olanlardır. “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ifadesine en olumlu görüş belirten ailesinin geliri 1500-2500 TL olanlar olmuştur (Bkz. Tablo 4.5.).

Yukarıdaki bilgilere göre, gelir durumundaki artışa paralel olarak öğrencilerin çağdaş disiplin uygulamalarına eğilim gösterdikleri görülmektedir. Bu durum, maddi durumu iyi olan öğrencilerin çağdaş ortamlarda, maddi durumu düşük öğrencilerin

cezanın fazla kullanıldığı ortamlarda yetişmesinden ve eğitim görmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Ailesinin aylık geliri, 0-500 TL, 500-1000 TL, 1000-1500 TL, 1500-2500 TL, 2500-4000 TL ve 4000 TL üzeri olan öğrenciler arasında “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler”, “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler”, “10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler”, “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4.6: Sınıf mevcuduna göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin. öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Sınıf Mevcudu	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Anlamlılık
		N	%	n	%	n	%	
1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler.	1-15	5	15,6	4	12,5	23	71,9	$X^2=18.658$ $p=.045$
	16-25	18	20,5	22	25,0	48	54,5	
	26-35	75	20,7	80	22,1	207	57,2	
	36-45	16	12,8	34	27,2	75	60,0	
	46-55	32	13,7	47	20,1	155	66,2	
	56 üstü	4	7,3	18	32,7	33	60,0	
Toplam		150	16,7	205	22,9	541	60,4	
3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	1-15	4	12,9	3	9,7	24	77,4	$X^2=116.864$ $p=.000$
	16-25	1	1,1	5	5,7	82	93,2	
	26-35	95	26,3	97	26,9	169	46,8	
	36-45	16	12,9	17	13,7	91	73,4	
	46-55	72	30,6	63	26,8	100	42,6	

	56 üstü	7	12,7	3	5,5	45	81,8	
Toplam		195	21,8	188	21,0	511	57,2	
4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.	1-15	13	41,9	10	32,3	8	25,8	$X^2=63.921$ $p=.000$
	16-25	52	59,1	24	27,3	12	13,6	
	26-35	163	45,2	96	26,6	102	28,3	
	36-45	36	28,8	28	22,4	61	48,8	
	46-55	95	40,4	39	16,6	101	43,0	
	56 üstü	10	18,2	13	23,6	32	58,2	
Toplam		369	41,2	210	23,5	316	35,3	
5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler.	1-15	5	15,6	1	3,1	26	81,2	$X^2=32.884$ $p=.000$
	16-25	4	4,5	4	4,5	80	90,9	
	26-35	37	10,3	62	17,3	259	72,3	
	36-45	6	4,8	14	11,2	105	84,0	
	46-55	18	7,7	20	8,5	196	83,8	
	56 üstü	9	16,4	8	14,5	38	69,1	
Toplam		79	8,9	109	12,2	704	78,9	
6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler.	1-15	8	26,7	6	20,0	16	53,3	$X^2=38.579$ $p=.000$
	16-25	26	29,5	30	34,1	32	36,4	
	26-35	115	32,4	89	25,1	151	42,5	
	36-45	34	27,4	29	23,4	61	49,2	
	46-55	53	23,1	44	19,2	132	57,6	
	56 üstü	10	18,2	3	5,5	42	76,4	
Toplam		246	27,9	201	22,8	434	49,3	
7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler.	1-15	5	15,6	7	21,9	20	62,5	$X^2=19.790$ $p=.031$
	16-25	6	6,8	15	17,0	67	76,1	
	26-35	61	16,9	86	23,8	214	59,3	
	36-45	9	7,2	31	24,8	85	68,0	
	46-55	33	14,1	58	24,8	143	61,1	
	56 üstü	3	5,5	11	20,0	41	74,5	
Toplam		117	13,1	208	23,2	570	63,7	
12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikayetçi olabilirler.	1-15	9	28,1	11	34,4	12	37,5	$X^2=19.639$ $p=.033$
	16-25	22	25,3	40	46,0	25	28,7	
	26-35	128	35,8	102	28,5	128	35,8	
	36-45	45	36,0	37	29,6	43	34,4	
	46-55	70	29,9	62	26,5	102	43,6	
	56 üstü	14	25,5	22	40,0	19	34,5	
Toplam		288	32,3	274	30,8	329	36,9	

Sınıf mevcudu, 1-15, 16-25, 26-35, 36-45, 46-55 ve 56 üstü kişi olanlar arasında “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler”, “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek

cezalandırabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler”, ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler” ifadesine sınıf mevcudu az olanlar daha olumlu bakmaktadır. “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler” ifadesine sınıf mevcudu fazla olanlar daha olumlu bakmaktadır. “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler” ifadesine sınıf mevcudu az olanlar daha olumlu bakmaktadır. “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler” ifadesine en olumsuz cevabı kalabalık sınıflarda okuyan öğrenciler vermişlerdir. “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler” ifadesine en olumlu görüş sınıf mevcudu 26-35 arası olanlardan gelmiştir. “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ifadesine en olumlu görüş sınıf mevcudu 36-45 arası olanlardan gelmiştir (Bkz. Tablo 4.6.).

Yukarıdaki bilgilere göre, disiplin uygulamalarına bakış açılarının sınıf mevcuduna göre farklılık göstermekte olduğu, ancak bu farklılıkların yönünün belli olmadığı görülmektedir. Geleneksel disiplin uygulamalarının bazıları kalabalık sınıflar tarafından kabul görülürken bazıları sınıf mevcudu az olan öğrenciler tarafından kabul görmektedir. Aynı durum çağdaş disiplin uygulamaları için de geçerlidir. Buna göre disiplin uygulamalarına bakış açısının sınıf mevcudu ile ilgili olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Sınıf mevcudu, 1-15, 16-25, 26-35, 36-45, 46-55 ve 56 üstü kişi olanlar arasında “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler”, “10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında

yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler”, “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4.7: Geçme notuna göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin. öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Geçme Notu	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Anlamlılık
		n	%	n	%	n	%	
3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	Zayıf	7	22,6	6	19,4	18	58,1	$X^2=25.722$ $p=.001$
	Geçer	13	25,5	13	25,5	25	49,0	
	Orta	39	21,1	41	22,2	105	56,8	
	İyi	83	25,4	85	26,0	159	48,6	
	Pekiyi	45	16,5	41	15,0	187	68,5	
Toplam		187	21,6	186	21,5	494	57,0	
7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler.	Zayıf	9	29,0	13	41,9	9	29,0	$X^2=26.312$ $p=.001$
	Geçer	9	17,6	16	31,4	26	51,0	
	Orta	29	15,6	44	23,7	113	60,8	
	İyi	39	11,9	79	24,2	209	63,9	
	Pekiyi	29	10,6	53	19,3	192	70,1	
Toplam		115	13,2	205	23,6	549	63,2	
9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.	Zayıf	5	16,1	10	32,3	16	51,6	$X^2=21.759$ $p=.005$
	Geçer	15	30,0	10	20,0	25	50,0	
	Orta	46	24,9	65	35,1	74	40,0	
	İyi	95	29,1	97	29,7	135	41,3	
	Pekiyi	103	37,7	55	20,1	115	42,1	
Toplam		264	30,5	237	27,4	365	42,1	
10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük	Zayıf	10	33,3	4	13,3	16	53,3	$X^2=24.636$ $p=.002$
	Geçer	12	24,5	9	18,4	28	57,1	
	Orta	32	17,2	38	20,4	116	62,4	
	İyi	53	16,2	83	25,4	191	58,4	
	Pekiyi	33	12,0	42	15,3	199	72,6	

düşürücü cezalar verebilirler.								
Toplam		140	16,2	176	20,3	550	63,5	
11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler.	Zayıf	18	60,0	5	16,7	7	23,3	$X^2=22.405$ $p=.004$
	Geçer	40	78,4	6	11,8	5	9,8	
	Orta	144	77,4	18	9,7	24	12,9	
	İyi	250	77,2	32	9,9	42	13,0	
	Pekiyi	238	87,2	22	8,1	13	4,8	
Toplam		690	79,9	83	9,6	91	10,5	
13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.	Zayıf	19	63,3	6	20,0	5	16,7	$X^2=56.605$ $p=.000$
	Geçer	37	72,5	8	15,7	6	11,8	
	Orta	136	73,5	29	15,7	20	10,8	
	İyi	259	79,4	37	11,3	30	9,2	
	Pekiyi	262	95,6	9	3,3	3	1,1	
Toplam		713	82,3	89	10,3	64	7,4	
14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler.	Zayıf	21	67,7	4	12,9	6	19,4	$X^2=43.313$ $p=.000$
	Geçer	36	70,6	6	11,8	9	17,6	
	Orta	149	80,5	18	9,7	18	9,7	
	İyi	262	79,9	32	9,8	34	10,4	
	Pekiyi	258	94,2	13	4,7	3	1,1	
Toplam		726	83,5	73	8,4	70	8,1	

Önceki dönem geçme notu, zayıf, geçer, orta, iyi ve pekiyi olan öğrenciler arasında “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler”, “10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler”, “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle

davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler” ifadesine en olumsuz görüş geçme notu pekiyi olanlar tarafından verilmiştir. “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler” ifadesine geçme notu düşük olanlar yüksek olanlardan daha olumlu görüş belirtmişlerdir. ‘9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.’ ifadesine en fazla geçme notu yüksek olanlar katılmışlardır. ‘10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler.’ ifadesine en fazla geçme notu düşük olanlar katılmışlardır. ‘11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler.’, ‘13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.’. ‘14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler.’ ifadelerine en olumlu görüşü geçme notu yüksek olanlar belirtmişlerdir. (Bkz. Tablo 4.7.).

Tablo incelendiğinde geçme notu düşük öğrencilerin dayak gibi disiplin uygulamalarına olumlu bakarken, geçme notu yüksek öğrencilerin daha olumsuz baktıkları görülmektedir. Akademik başarı ile disiplin uygulamaları arasında yüksek bir ilişki gözlemlenmektedir. Akademik başarı arttıkça öğrencilerin çağdaş disiplin uygulamalarını benimsediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum akademik başarı yükseldikçe, öğrencilerin davranışlarının da istedik davranışlara yaklaşmasından ve daha az ceza almalarından kaynaklanabilir ya da akademik başarı yükseldikçe, öğrencilerin daha bilinçli olmalarından kaynaklanabilir.

Önceki dönem geçme notu, zayıf, geçer, orta, iyi ve pekiyi olan öğrenciler arasında “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler”, “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler

söyleyebilirler “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler” ve “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4.8: Anne mesleğine göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencileri n. öğretmenlerin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Meslek	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Anlamlılık
		n	%	n	%	n	%	
3. Sınıf disiplinini bozduğumuz da öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	Çalışmıyor	174	24,0	159	21,9	393	54,1	$X^2=27.560$ $p=.002$
	Düşük gelirli işçi	11	15,9	16	23,2	42	60,9	
	Düşük gelirli serbest meslek	6	19,4	7	22,6	18	58,1	
	Memur	1	3,6	4	14,3	23	82,1	
	Yüksek gelirli memur	1	3,3	3	10,0	26	86,7	
	Yüksek gelirli serbest meslek	2	16,7	0	,0	10	83,3	
Toplam		195	21,8	189	21,1	512	57,1	
8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler.	Çalışmıyor	141	19,5	126	17,4	457	63,1	$X^2=23.021$ $p=.011$
	Düşük gelirli işçi	13	18,6	23	32,9	34	48,6	
	Düşük gelirli serbest meslek	4	12,9	13	41,9	14	45,2	
	Memur	3	10,7	5	17,9	20	71,4	
	Yüksek gelirli memur	5	16,1	6	19,4	20	64,5	
	Yüksek gelirli serbest meslek	1	8,3	2	16,7	9	75,0	
Toplam		167	18,6	175	19,5	554	61,8	

Annelerinin çalışma durumu, çalışmıyor, düşük gelirli işçi, düşük gelirli serbest meslek, memur, yüksek gelirli memur ve yüksek gelirli serbest meslek olan öğrenciler arasında “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler” ifadelerine verdikleri cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler” ifadesine çalışmayan ve düşük gelirli annelerin çocukları daha fazla katılmışlardır. Aynı şekilde, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler” ifadesine de çalışmayan ve düşük gelirli annelerin çocukları daha fazla katılmışlardır (Bkz. Tablo 4.8.).

Düşük gelirli olan ya da çalışmayan annelerin çocuklarının cezayı daha fazla kabul etmesinin sebebi annenin evde cezaya fazlaca başvurmasından, çocuğu ceza ile eğitmeyi tercih etmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Annelerinin çalışma durumu, çalışmıyor, düşük gelirli işçi, düşük gelirli serbest meslek, memur, yüksek gelirli memur ve yüksek gelirli serbest meslek olan öğrenciler arasında “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler”, “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler”, “10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler”, “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda

bulduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05).

Tablo 4.9: Baba mesleğine göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencileri n. öğretmenlerin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Meslek	Katılıyorrum		Kararsızım		Katılmıyorum		Anlamlılık
		n	%	n	%	n	%	
3. Sınıf disiplinini bozduğumuz da öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	Çalışmıyor	7	38,9	5	27,8	6	33,3	$X^2=42.061$ p=.000
	Düşük gelirli işçi	79	27,4	67	23,3	14	49,3	
	Düşük gelirli serbest meslek	81	22,2	75	20,5	20	57,3	
	Memur	7	16,3	15	34,9	21	48,8	
	Yüksek gelirli memur	6	7,2	12	14,5	65	78,3	
	Yüksek gelirli serbest meslek	11	13,3	12	14,5	60	72,3	
	Emekli	3	23,1	2	15,4	8	61,5	
Toplam		194	21,7	188	21,1	511	57,2	
5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler.	Çalışmıyor	5	27,8	0	,0	13	72,2	$X^2=21.877$ p=.039
	Düşük gelirli işçi	22	7,7	41	14,4	22	77,9	
	Düşük gelirli serbest meslek	33	9,0	49	13,4	28	77,6	
	Memur	1	2,3	4	9,3	38	88,4	
	Yüksek gelirli memur	10	11,9	7	8,3	67	79,8	
	Yüksek gelirli serbest meslek	8	9,8	4	4,9	70	85,4	
	Emekli	1	7,7	3	23,1	9	69,2	
Toplam		80	9,0	108	12,1	703	78,9	

6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler.	Çalışmıyor	9	50,0	3	16,7	6	33,3	X ² =29,444 p=.003
	Düşük gelirli işçi	71	25,3	61	21,7	149	53,0	
	Düşük gelirli serbest meslek	98	27,1	72	19,9	192	53,0	
	Memur	13	31,0	13	31,0	16	38,1	
	Yüksek gelirli memur	32	38,6	21	25,3	30	36,1	
	Yüksek gelirli serbest meslek	17	21,0	27	33,3	37	45,7	
	Emekli	7	53,8	4	30,8	2	15,4	
Toplam	247	28,1	201	22,8	432	49,1		

Babalarının çalışma durumu, çalışmıyor, düşük gelirli işçi, düşük gelirli serbest meslek, memur, yüksek gelirli memur, yüksek gelirli serbest meslek ve emekli olan öğrenciler arasında “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler” ifadelerine verdikleri cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler” ifadesine çalışmayan, düşük gelirli ve emekli babaların çocukları daha fazla katılmışlardır. Aynı şekilde, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler” ifadelerine de çalışmayan, düşük gelirli ve emekli babaların çocukları daha fazla katılmışlardır (Bkz. Tablo 4.9.).

Olumsuz disiplin uygulamalarını babası çalışmayan ya da düşük gelirli çalışan öğrencilerin daha fazla kabul etmesi, evin geçiminden ağırlıklı olarak babanın sorumlu olmasından kaynaklanabilir. Bu verilere göre babanın gelir düzeyi, annenin gelir düzeyinden daha önemlidir. Babanın gelir düzeyi düştükçe, evde dayak gibi olumsuz disiplin uygulamalarının arttığı ve öğrencilerin bu uygulamaları kabullendiği düşünülebilir.

Babalarının çalışma durumu, çalışmıyor, düşük gelirli işçi, düşük gelirli serbest meslek, memur, yüksek gelirli memur, yüksek gelirli serbest meslek ve emekli olan

öğrenciler arasında “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler”, “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler”, “10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler”, “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4.10: Okula göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin. öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri	Okul	Katlıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Anlamlılık
		n	%	n	%	n	%	
3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	Devlet	191	24,5	183	23,4	407	52,1	$X^2=61.76$ $p=.000$
	Özel	4	3,4	7	6,0	106	90,6	
Toplam		195	21,7	190	21,2	513	57,1	
4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.	Devlet	306	39,1	179	22,9	297	38,0	$X^2=20.106$ $p=.000$
	Özel	65	55,6	32	27,4	20	17,1	
Toplam		371	41,3	211	23,5	317	35,3	
5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay	Devlet	72	9,3	103	13,2	602	77,4	$X^2=9.49$ $p=.023$
	Özel	8	6,8	5	4,2	105	89,0	

edebilirler.								
Toplam		80	8,9	108	12,1	707	78,9	
7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler.	Devlet	108	13,8	188	24,1	485	62,1	X ² =6.154 p=.046
	Özel	10	8,5	21	17,8	87	73,7	
Toplam		118	13,1	209	23,2	572	63,6	
9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.	Devlet	227	29,1	214	27,5	338	43,4	X ² =9.693 p=.008
	Özel	51	43,2	28	23,7	39	33,1	
Toplam		278	31,0	242	27,0	377	42,0	
12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler.	Devlet	259	33,3	225	28,9	294	37,8	X ² =10.262 p=.006
	Özel	31	26,5	51	43,6	35	29,9	
Toplam		290	32,4	276	30,8	329	36,8	
13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.	Devlet	632	81,0	87	11,2	61	7,8	X ² =6.816 p=.033
	Özel	106	90,6	5	4,3	6	5,1	
Toplam		738	82,3	92	10,3	67	7,5	

Devlet okulunda ve özel okulda okuyan öğrenciler arasında “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ve “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ifadelerine devlet okullarından okuyan öğrenciler daha fazla katılmaktadır. “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi

sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.”, “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.” İfadelerine ise özel okulda okuyan öğrenciler daha fazla katılmaktadır (Bkz. Tablo 4.10.).

Geleneksel disiplin uygulamalarına devlet okulunda öğrenim gören öğrenciler olumlu bakarken, çağdaş disiplin uygulamalarına özel okulda öğrenim gören öğrenciler daha olumlu bakmaktadır. Bu durum özel okuldaki öğretmenlerin daha fazla denetlenmesinden, kendini geliştirmek için daha fazla çabalamasından, öğretmenler arası rekabetin daha fazla olmasından, veli-öğretmen-idareci görüşmelerinin daha sık olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Devlet okulunda ve özel okulda okuyan öğrenciler arasında “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler”, “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler”, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler”, “10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4.11: Okulun bulunduğu ilçeye göre, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin görüşleri

Öğrencileri n. öğretmenlerin sınıftaki disiplin uygulamalarına ilişkin	ilçe	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Anlamlılık
		n	%	n	%	n	%	

2Öğretmenle rimiz bizim büyüklerimiz dir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabi lirler.	Bağcılar	11 3	95,0	3	2,5	3	2,5	X ² =39.743 p=.000
	Çekmeköy	10 1	100, 0	0	,0	0	,0	
	Kadıköy	84	100, 0	0	,0	0	,0	
	Sultanbeyli	17 0	100, 0	0	,0	0	,0	
	Ümraniye	22 8	100, 0	0	,0	0	,0	
	Üsküdar	20 0	100, 0	0	,0	0	,0	
Toplam		89 6	99,3	3	,3	3	,3	
3Sınıf disiplinini bozduğumuz da öğretmenleri miz bize vurabilirler.	Bağcılar	38	31,9	41	34,5	40	33,6	X ² =82.074 p=.000
	Çekmeköy	19	19,0	29	29,0	52	52,0	
	Kadıköy	1	1,2	5	6,0	78	92,9	
	Sultanbeyli	41	24,1	25	14,7	104	61,2	
	Ümraniye	45	19,8	52	22,9	130	57,3	
	Üsküdar	51	25,6	38	19,1	110	55,3	
Toplam		19 5	21,7	190	21,1	514	57,2	
4Yanlış davranışlarda bulduğum uzda, öğretmenleri miz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabi lirler.	Bağcılar	58	48,7	16	13,4	45	37,8	X ² =79.116 p=.000
	Çekmeköy	60	59,4	20	19,8	21	20,8	
	Kadıköy	51	60,7	22	26,2	11	13,1	
	Sultanbeyli	47	27,6	35	20,6	88	51,8	
	Ümraniye	88	38,6	49	21,5	91	39,9	
	Üsküdar	68	34,3	69	34,8	61	30,8	
Toplam		37 2	41,3	211	23,4	317	35,2	
5Öğretmenle rimiz bize kızdıklarında , bizle alay edebilirler.	Bağcılar	9	7,6	7	5,9	103	86,6	X ² =33.116 p=.000
	Çekmeköy	18	17,8	18	17,8	65	64,4	
	Kadıköy	4	4,8	4	4,8	76	90,5	
	Sultanbeyli	18	10,7	21	12,4	130	76,9	
	Ümraniye	16	7,1	38	16,9	171	76,0	
	Üsküdar	15	7,5	21	10,6	163	81,9	
Toplam		80	8,9	109	12,2	708	78,9	
6Öğretmenle rimiz bize tembel, yaramaz gibi	Bağcılar	23	19,5	23	19,5	72	61,0	X ² =45.5 05 p=.000
	Çekmeköy	29	29,0	22	22,0	49	49,0	
	Kadıköy	25	29,8	30	35,7	29	34,5	
	Sultanbeyli	40	24,2	24	14,5	101	61,2	

sözler söyleyebilirler.	Ümraniye	86	38,4	54	24,1	84	37,5	
	Üsküdar	44	22,6	49	25,1	102	52,3	
Toplam		247	27,9	202	22,8	437	49,3	
7Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler.	Bağcılar	8	6,8	33	28,0	77	65,3	$X^2=19.765$ $p=.032$
	Çekmeköy	17	17,0	20	20,0	63	63,0	
	Kadıköy	6	7,1	14	16,7	64	76,2	
	Sultanbeyli	28	16,5	35	20,6	107	62,9	
	Ümraniye	29	12,7	66	28,9	133	58,3	
	Üsküdar	30	15,0	41	20,5	129	64,5	
Toplam		118	13,1	209	23,2	573	63,7	
8Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler.	Bağcılar	17	14,3	20	16,8	82	68,9	$X^2=20.791$ $p=.023$
	Çekmeköy	15	14,9	27	26,7	59	58,4	
	Kadıköy	13	15,5	22	26,2	49	58,3	
	Sultanbeyli	30	17,8	28	16,6	111	65,7	
	Ümraniye	59	25,9	46	20,2	123	53,9	
	Üsküdar	33	16,7	33	16,7	132	66,7	
Toplam		167	18,6	176	19,6	556	61,8	
12Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikayetçi olabilirler.	Bağcılar	29	24,4	39	32,8	51	42,9	$X^2=30.256$ $p=.001$
	Çekmeköy	28	27,7	31	30,7	42	41,6	
	Kadıköy	21	25,3	40	48,2	22	26,5	
	Sultanbeyli	55	32,5	44	26,0	70	41,4	
	Ümraniye	90	39,6	73	32,2	64	28,2	
	Üsküdar	67	34,0	50	25,4	80	40,6	
Toplam		290	32,4	277	30,9	329	36,7	

Okudukları okul Bağcılar, Çekmeköy, Kadıköy, Sultanbeyli, Ümraniye ve Üsküdar olan öğrenciler arasında “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler”, “5. Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler”, “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler”, “7. Öğretmenlerimiz bizi

cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler”, “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). “2. Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler”, ifadesine sadece Bağcılar’da okuyan öğrencilerden altısı katılmadıklarını belirtmişlerdir. “3. Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler”, ifadesine en fazla katılanlar Bağcılar, Üsküdar ve Sultanbeyli’de okuyanlar en az katılanlar ise Kadıköy’de okuyanlardır. “4. Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler” ifadesine en fazla Kadıköy ve Çekmeköy’de okuyan öğrenciler en az katılanlar ise Sultanbeyli ve Üsküdar’da okuyan öğrencilerdir. “5. Öğretmenlerimiz bize kızıklarında, bizle alay edebilirler”, ifadesine en fazla Çekmeköy ve Sultanbeyli’de okuyan öğrenciler en az ise Kadıköy’de okuyan öğrenciler katılmaktadır. “6. Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler”, ifadesine en fazla Ümraniye de okuyan en az ise Bağcılar’da okuyan öğrenciler katılmaktadır. “7. Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler”, Çekmeköy ve Sultanbeyli de okuyanlar en az ise Bağcılar ve Kadıköy de okuyanlar katılmaktadır. “8. Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler”, ifadesine en fazla Ümraniye de okuyanlar katılmaktadır. “12. Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikâyetçi olabilirler” ifadesine en fazla Ümraniye de okuyanlar en az ise Bağcılar ve Kadıköy de okuyanlar katılmaktadır (Bkz. Tablo 4.11.).

Yukarıdaki bilgilere göre çağdaş disiplin uygulamalarına en olumlu bakan ilçenin Kadıköy olduğu görülmektedir. Diğer ilçeler arasında belirgin bir fark gözlemlenmemektedir. Bu durum Kadıköy’ün gelişmiş bir ilçe olmasından kaynaklanabilir. Örneklem gruptaki okulları buldukları ilçeleri tamamen yansıtmadığı da düşünülebilir. Araştırma sonucunda bütün ilçelerdeki öğrencilerin, ‘Öğretmenler bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler.’ maddesine yüksek oranda olumlu görüş belirttikleri gözlemlenmektedir. Bu durumun, ifadenin ilk cümlesindeki öğretmenler bizim

büyüklerimizdir kısmının büyüklere saygıyı hatırlatmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Okudukları okul Bağcılar, Çekmeköy, Kadıköy, Sultanbeyli, Ümraniye ve Üsküdar olan öğrenciler arasında “1. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler”, “9. Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler”, “10. Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler”, “11. Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler”, “13. Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler” ve “14. İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler” ifadelerine verilen cevaplar açısından anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin öğretmenlerinin disiplin uygulamalarına bakış açılarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, öğrencilerin bakış açılarının cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin gelir durumu, sınıf mevcudu, akademik başarı düzeyi, anne mesleği, baba mesleği, okul türü, öğrenim görülen ilçe faktörlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin cinsiyete göre genel olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Ancak ‘Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler’ ifadesine kız öğrenciler daha fazla katılmakta ve ‘Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler’ ifadesine erkek öğrenciler daha fazla katılmaktadır. Anlamlılık düzeyi .05’tir.

2. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri annenin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, anne eğitim durumuna göre farklılaştığı görülmüştür. ‘Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.’, ‘Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın

önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler.’ gibi ilkel disiplin uygulamalarına en fazla annesi okuryazar olmayan öğrenciler, en az annesi üniversite mezunu olan öğrenciler katılmaktadır. ‘Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.’ gibi daha çağdaş disiplin uygulamalarına en fazla annesi üniversite mezunu olanlar katılırken, en az annesi okuma yazma bilmeyenler katılmaktadır. Bu bulgulara göre annenin eğitim seviyesi arttıkça, öğrencinin çağdaş disiplin uygulamalarını benimsediği sonucuna ulaşılmıştır.

3. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, babanın eğitim durumuna göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. ‘Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.’ ifadelerine en fazla babası üniversite mezunu olanlar, en az babası okuryazar olmayanlar katılmışlardır. ‘Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.’ ifadesine en fazla babası okuryazar olmayanlar, en az babası üniversite mezunu olanlar katılmışlardır. Bu bulgulara göre babanın eğitim seviyesi arttıkça, öğrencinin çağdaş disiplin uygulamalarını benimsediği sonucuna ulaşılmıştır.

4. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri ailenin gelir durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, ailelerin gelir durumuna göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. ‘Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler.’ ifadelerine en fazla gelir düzeyi düşük olanlar, en az gelir düzeyi yüksek olanlar katılmışlardır. ‘Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.’ ifadesine en fazla gelir düzeyi yüksek olanlar, en az gelir düzeyi düşük olanlar katılmıştır. Bu bulgulara göre ailenin gelir düzeyi arttıkça, öğrencinin çağdaş disiplin uygulamalarını benimsediği sonucuna ulaşılmıştır.

5. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri sınıf mevcuduna göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, sınıf mevcuduna göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak yönü ile ilgili bir saptama yapılamamıştır. Geleneksel disiplin uygulamalarının bazıları sınıf mevcudu fazla sınıflar tarafından kabul görürken bazıları sınıf mevcudu az olan sınıflar tarafından kabul görmektedir. Aynı durum çağdaş disiplin uygulamaları için de geçerlidir. Buna göre disiplin uygulamalarına bakış açısının sınıf mevcudu ile ilgili olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

6. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri öğrencilerin akademik başarısına göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, öğrencilerin akademik başarısına göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. ‘Sınıf disiplinini bozduğumuzda

öğretmenlerimiz bize vurabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler.’, ‘Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler.’ ifadelerine en fazla akademik başarısı düşük olanlar, en az akademik başarısı yüksek olanlar katılmışlardır. ‘Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.’, ‘İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler.’ ifadelerine en fazla akademik başarısı yüksek olanlar, en az akademik başarısı düşük olanlar katılmışlardır. Bu bulgulara göre, öğrencinin akademik başarısı arttıkça, öğrencinin çağdaş disiplin uygulamalarını benimsediği sonucuna ulaşılmıştır.

7. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri annenin mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, annenin mesleğine göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. ‘Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.’, ‘Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler.’ ifadelerine en fazla annesi çalışmayanlar katılmışlardır. Bu bulgulara göre annesi çalışmayan öğrencilerin, cezayı daha fazla benimsediği sonucuna ulaşılmıştır.

8. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri babanın mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, babanın mesleğine göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. ‘Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler.’,

‘Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler.’ ifadelerine en fazla babası çalışmayan öğrenciler katılmışlardır. Bu bulgulara göre, babası çalışmayan öğrencilerin cezayı daha fazla benimsediği sonucuna ulaşılmıştır.

9. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri okul türüne (özel okul – devlet okulu) göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, okul türüne göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. ‘Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikayetçi olabilirler.’ ifadelerine en fazla devlet okulunda öğrenim gören öğrenciler katılmışlardır. ‘Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.’, ‘Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.’ ifadelerine en fazla özel okulda öğrenim gören öğrenciler katılmışlardır. Bu bulgulara göre, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin çağdaş disiplin uygulamalarının daha fazla benimsediği sonucuna ulaşılmıştır.

10. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri öğrenim gördükleri ilçeye göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırma sonucunda, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, öğrenim gördükleri ilçeye göre

değiştii bulgusuna ulaşılmıştır. Kadıköy ilçesinde öğrenim gören öğrencilerin çağdaş disiplin uygulamalarını daha fazla benimsediği, diğer ilçeler arasında çok fazla fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Kadıköy ilçesinin diğer ilçelere göre daha gelişmiş bir ilçe olmasından kaynaklanabileceği gibi, Kadıköy ilçesindeki örneklem okulun ilçenin tamamını yansıtmadığını da düşündürebilir.

5.2. TARTIşMA

Bu bölümde sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, aile gelir durumu, sınıf mevcudu, anne- baba mesleği, öğrencinin akademik başarısı, okulun bulunduğu ilçe ve okul türü değişkenleri arasındaki ilişkiler ve farklılıklar tartışılarak yorumlanmıştır.

Bu araştırmada sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin kız ve erkek öğrenciler arasında belirgin bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ongan (2006)'ın ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kendi davranışlarını algılamaları ile öğretmenlerinin davranışlarını algılamaları adlı tezinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha az ceza kullanıp, daha az fiziksel şiddet uyguladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Burç (2006)'un ilköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterlilikleri adlı tezinde öğretmenlerin sınıf yönetim yeterliliklerine göre öğrenci görüşlerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği belirtilmiştir. Yine Taflan (2007)'ın öğretmen görüşleri ve öğrenci algısıyla sınıf yönetim stratejilerinin değerlendirilmesi adlı tezinde öğrencilerdeki cinsiyet değişkeninin, sınıf yönetimi stratejilerini algılamaları bakımından bir farklılık yaratmadığı sonucuna varılmıştır. Buradan erkek öğrencilerin cezayı uygulamaya daha fazla eğilimli olduğu ancak öğretmenlerinin ceza uygulamalarına karşı kız öğrencilerle benzer görüşlerde oldukları düşünülebilir.

Ongan (2006)'ın aynı araştırmasında sosyo ekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler, öğretmenlerinin kendilerine daha az ceza verdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca babası üniversite mezunu olan öğrenciler, öğretmenlerini daha neşeli bulmuşlardır.

Öğretmenlerinin konuşmalarına da her zaman izin verdiğini belirtmişlerdir. Bu araştırmada ise anne ve babanın eğitim seviyesi ve ailenin gelir düzeyi arttıkça çağdaş disiplin uygulamalarını daha fazla benimsedikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulguları Ongan'ın araştırmasındaki bulgular ile örtüşmektedir. Araştırmanın bu bulgularının nedeni, ailelerin eğitim seviyesi ve gelir düzeyi arttıkça çocuklarına daha demokratik ve daha bilinçli davranmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmada sınıf mevcudu değişkenine göre öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak sınıf mevcudu arttıkça geleneksel disiplin uygulamalarını benimseme oranı artar gibi bir şey söylemek mümkün değildir. Çünkü bazı çağdaş disiplin uygulamaları sınıf mevcudu az olan sınıflarda, bazıları ise sınıf mevcudu fazla olan sınıflarda daha fazla benimsenmektedir. Yani yönü ile ilgili bir bulguya rastlanmamıştır. Taflan (2007)'in aynı araştırmasında, öğrencilerin sınıf mevcudlarına göre sınıf yönetimi stratejilerini algılama puanları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Taflan (2007)'nin bulguları ile bu araştırmanın bulguları örtüşmektedir. Sınıf mevcudunun öğrencilerin disiplin uygulamalarına bakış açısını çok fazla etkilememesi, öğretmen ve ailenin disiplin uygulamalarında temel öğeler olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmada annesi ya da babası çalışmayanların cezayı daha fazla benimsedikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyi düşük olan anne ya da babaların çalışma oranlarının da düşük olduğu düşünülürse, anne-baba eğitim düzeyi faktörleri ile bu faktörlerin paralellik göstermesinin sebebinin bu durum olduğu düşünülebilir.

Araştırmada öğrencinin akademik başarısı arttıkça, çağdaş disiplin uygulamalarını daha fazla benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Aydın (2002)'in ilköğretim okullarında sınıf disiplininin sağlanması adlı tezinde öğretmenler, genellikle başarısı yüksek olan öğrencilerin daha az sorunlu olduğu, başarısız öğrencilerin daha sorunlu olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre öğrencilerin akademik başarılarının artmasının davranışlarını da olumlu etkilediği düşünülebilir. Başarısı yüksek olan öğrencilerin

daha az disiplin sorununa neden olduğu, buna bağlı olarak da ceza gibi geleneksel disiplin yöntemlerinden daha fazla rahatsız oldukları söylenebilir.

Araştırmada özel okulda öğrenim gören öğrencilerin çağdaş disiplin uygulamalarını daha fazla benimsediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bila (2006)'nın özel ilköğretim okulu öğretmenleri ile devlet ilköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi yaklaşımlarının karşılaştırılması adlı tezinde özel okulda çalışan öğretmenlerin “derse hazırlık”, “motivasyon” ve “öğretmen, öğrenci, veli işbirliği” faktörü; devlet okulunda çalışan öğretmenlere kıyasla daha üst seviyede gerçekleşmiştir. Bu bulgulara göre özel okulda çalışan öğretmenlerin çağdaş disiplin uygulamalarını daha fazla uygulamalarından dolayı, özel okul öğrencilerinin çağdaş disiplin uygulamalarını daha fazla benimsedikleri düşünülebilir.

Araştırmada okulun bulunduğu ilçeye göre öğrenci görüşleri incelendiğinde, Kadıköy ilçesindeki öğrencilerin çağdaş disiplin uygulamalarını daha fazla benimsediği, diğer ilçeler arasında belirgin bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonucun, Kadıköy ilçesinin diğer ilçelere göre daha gelişmiş bir ilçe olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin, çağdaş disiplin uygulamalarını daha fazla benimsedikleri göz önünde bulundurulursa, Kadıköy ilçesindeki örneklem okulun özel okul olmasından kaynaklandığı da düşünülebilir.

5.3. ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak oluşturulan öneriler aşağıda sunulmuştur:

5.3.1. İlköğretim Okulu Öğretmenlerine (Özellikle 5. Sınıf Öğretmenlerine) Öneriler

Yapılan araştırma sonucu sınıf öğretmenlerine bazı önerilerde bulunmak mümkündür. Anket maddeleri ışığında elde edilen bulgular incelendiğinde, öğrencilerin akademik başarısı arttıkça demokratik disiplin uygulamalarını daha fazla

benimsedikleri bulgusu elde edilmiştir. Eğitimin önemli hedeflerinden olan akademik başarının öğrencilerin disiplin anlayışı gibi duyuşsal özelliklerini de etkilediği görülmektedir. Buna göre öğretmenlere, öğrencilerin akademik başarılarını arttırmaya dönük faaliyetlere ağırlık vermeleri önerilebilir.

5.3.2. İlköğretim Okulu Yöneticilerine Öneriler

Yapılan araştırma sonucu okul yöneticilerine bazı önerilerde bulunmak mümkündür. Anket maddeleri ışığında elde edilen bulgular incelendiğinde, anne ve babaların eğitim seviyeleri arttıkça demokratik disiplin uygulamalarını daha fazla benimsedikleri bulgusu elde edilmiştir. Anne ve babaların örgün eğitime devam etmesinin sağlanması mümkün değildir. Ancak disiplin uygulamaları konusunda ailelere seminerler düzenlemek mümkündür. Uygun fiziki şartları bulunan okullarda velilere disiplin uygulamaları ile ilgili eğitimler düzenlemeleri, okul yöneticilerine önerilebilir.

5.3.3. MEB Yöneticilerine Öneriler

Yapılan araştırma sonucu MEB yöneticilerine bazı önerilerde bulunmak mümkündür. Anket maddeleri ışığında elde edilen bulgular incelendiğinde, anne ve babaların eğitim seviyeleri arttıkça demokratik disiplin uygulamalarını daha fazla benimsedikleri bulgusu elde edilmiştir. Yetişkin eğitime dönük halk eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, demokratik disiplin uygulamalarının benimsenmesine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, yetişkinlere çocuk psikolojisi ve etkili anne babalık konularında eğitimler verilmesini sağlamak, MEB yöneticilerine önerilebilir.

Araştırma bulguları incelendiğinde, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilere göre, demokratik disiplin uygulamalarını daha çok benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu duruma sebep olan birçok faktör vardır. Öğretmenlerin özel okullarda daha fazla hizmet içi eğitim alması, sınıf içi faaliyetler konusunda daha fazla denetlenmesi bu faktörler içerisinde düşünülebilir. Bu nedenle

MEB yöneticilerine, öğretmenlere sınıf yönetimi konusunda hizmet içi eğitimler düzenlenmesi, öğretmenlerin sınıf içi disiplin uygulamalarıyla ilgili daha fazla denetimler yapılması önerilebilir.

5.3.4. Konu İle İlgili Araştırma Yapmayı Düşünenlere Öneriler

Konu ile ilgili araştırma yapanlara aşağıdaki önerilerde bulunmak mümkündür:

1. Yapılan araştırma sonucunda, öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, ailelerin gelir durumu, sınıf mevcudu, akademik başarı, anne-baba mesleği, okul türü, okulun bulunduğu ilçe faktörlerine göre farklılaşmaların bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu konuda araştırma yapacak araştırmacılara, bu faktörlerin değiştirilmesi ya da geliştirilmesi önerilebilir. Bu araştırmanın anket formunda 14 madde bulunmaktadır. Bu konuda araştırma yapacak araştırmacılara anket maddelerinin sayısını ve niteliğini değiştirmeleri önerilebilir. Bu durumda ortaya çıkacak sonuçlar incelenebilir.

2. Araştırmanın tamamı İstanbul ilinde öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Farklı illerde ya da farklı sınıf seviyelerinde araştırma sonuçlarının değişmesi mümkündür. Araştırmacılara, İstanbul dışında ve ilköğretim 2. kademe öğrencileri üzerinde uygulamalar yapmaları önerilebilir.

3. Araştırma nicel bir araştırmadır. Araştırmacılara, aynı konuda daha az sayıda öğrenciyle nitel araştırma yapmaları önerilebilir. Anket maddeleri açık uçlu sorular haline getirilerek, öğrencilerle birebir görüşmeler esnasında sorular yöneltirse, konu ile ilgili daha derin bilgilere ulaşmak mümkün olabilir.

4. Araştırma, öğretmenlerin disiplin uygulamaları ile ilgili öğrenci görüşleri konusunda yapılmıştır. Öğrenciler üzerinde yapılmış bir araştırmadır. Araştırmacılara, araştırmanın öğrenciler ve öğretmenler üzerinde yapılması önerilebilir. İlk olarak öğretmenlere sınıf içi disiplin uygulamaları ile ilgili soruların

yöneltildiği, daha sonra öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrencilerin görüşlerinin alındığı bir araştırma, konuyu farklı yönlerden incelemeyi sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, N. (2001). *Sınıf İçi Kurallar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akyol, H. (2004). *Olumlu Öğrenmeye Uygun Bir Ortam Oluşturma*. L. Küçükahmet. içinde Ankara: Nobel.
- Aydın, A. (1998). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alfa.
- Aydın, B. (2001). *İlköğretim Okullarında Sınıf Disiplininin Sağlanması*. Doktora Düzeyinde Tez, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, O. (1993). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Psikolojik İhtiyaçları ile Öğretmen Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başar, H. (1996). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Başar, H. (1999). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: MEB.
- Başar, H. (2005). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı.
- Başaran, İ. E. (1998). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Yargıcı.
- Bila, M. (2006). *Özel İlköğretim Okulu Öğretmenleri ile Devlet İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Yaklaşımlarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Bilen, M. (1996). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Aydan web Tesisleri.
- Binbaşıoğlu, C. (1995). *Okullarda Eğitim Sorunları*. Ankara: Eğitimder.
- Boyras, A. (2007). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Aday Öğretmenlerin Karşılaştıkları Disiplin Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Boz, İ. (2002). *Sınıf Yönetme Sanatı*. İstanbul: Zambak.

- Burç, D. (2006). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Sınıf Yönetim Yeterlilikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyükalın, F. S. (2004). İletişim. S. S. Özdemir içinde, *Sınıf Yönetimi* (s. 185-226). Ankara: Asil.
- Celep, C. (2004). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*. Ankara: Anı.
- Çelik, V. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel.
- Çelik, V. (2005). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel.
- Çetin, Y. (2002). *İlköğretim Birinci Aşama Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Disiplin Problemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya, A., & vd. (1999). *Müfredat Laboratuvar Okullar Modelleri*. Ankara: M. E. Basımevi.
- Demiray, K. (1980). *Temel Türkçe Sözlük*. İstanbul: İnkılap.
- Demirtaş, H. (2005). Sınıf Yönetiminin Temelleri. H. Kıran. içinde, *Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı.
- Doğru, Ç. T. (2005). *Okul-Öğretmen-Aile İşbirliğinin Sınıf Yönetimine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durukan, H. (2005). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Lisans.
- Efil, İ. (2002). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel.
- Eggleton, T. (2001). Discipline in the Schools. *Educational Resources Information Center (ERIC)* .
- Erden, M. (2003). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alkım.
- Erdoğan, İ. (2001). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Sistem.

- Ergün, M. (tarih yok). <http://www.egitim.aku.edu.tr/gelisim02.ppt>. Ocak 2, 2011 tarihinde www.gelisim.aku.edu.tr. adresinden alındı
- Ertuğrul, H. (2000). *Öğretmenin Başarı Kılavuzu*. İstanbul: Nesil.
- Fındıkçı, İ. (1991). Öğretmenlerin Disiplin Konusundaki Tutumları. *Eğitimde Nitelik Geliştirme Eğitimde Arayışlar Sempozyumu Bildiri Metinleri*. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Good, T. (1991). *Looking In Classrooms*. New York: Addison Wesley.
- Gözütok, F. D. (2000). *Öğretmenliği Geliştiriyorum*. Ankara: Siyasal.
- Güçlü, N. (2000). *Öğretmen Davranışları*. Ankara: Milli Eğitim Dergisi, 147.
- Gündüz, H. B. (2004). Eğitim Okul ve Sınıf Yönetimi. Ş. Erçetin, & Ç. Özdemir. içinde Ankara: Asil.
- Gürşimşek, I. (1999). Etkili Sınıf Yönetimi İçin İletişim Becerileri. *Eğitim ve Bilim Dergisi* , Sayı:112.
- Hoşgörür, V. (2006). İletişim. Z. Kaya içinde, *Sınıf Yönetimi* (s. 149-179). Ankara: Pegem Akademi.
- Ilgar, L. (1996). *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta.
- Karip, E. (2003). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, Z. (2002). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kızılkaya, E. (2006). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Olumlu Disiplin Yöntemlerini Öğrenme İhtiyacı*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, İ. (2002). İstenmeyen Davranışların Önlenmesi. z. Kaya içinde, *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Kutlu, E. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Sınıf Yönetiminde Davranış Düzenleme Sürecinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükahmet, L. (1976). *Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel.
- Küçükahmet, L. (2002). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel.
- Oğuzkan, F. (1985). *Orta Dereceli Okullarda Öğretim*. Ankara: Gül.
- Ongan, N. S. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kendi Davranışlarını Algılamaları ile Öğretmenlerinin Davranışlarını Algılamaları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öğülmüş, S. (2004). *Ben Sorun Çözebilirim*. İstanbul: Ebabil.
- Ök, M., Göde, O., & Alkan, V. (2005). İlköğretimde Öğretmen-Öğrenci Etkileşimine Sınıf Yönetimi Kurallarının Etkisi.
- Özdem, E. (2003). *İlköğretimin Birinci Kademesindeki Öğretmenlerin Sınıf Disiplinine İlişkin Görüşleri ve Uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsoy, O. (2002). *Etkin Öğretmen, Etkin Öğrenci, Etkin Eğitim*. İstanbul: Hayat.
- Öztürk, B. (2005). Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi. E. Karip içinde, *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pala, A. (2005). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemeye Dönük Disiplin Modelleri. *Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi* , 173-176.
- Saban, A. (2002). *Öğrenme Öğretme Süreci*. İstanbul: Nobel.
- Sarıtaş, M. (2000). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel.
- Seidman, A. (2005). *Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışı, Reading Improvement*.

- Sönmez, V. (1994). *Sevgi Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Taflan, A. (2007). *Öğretmen Görüşleri ve Öğrenci Algısıyla Sınıf Yönetimi Stratejilerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TDK. (1981). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Tertemiz, N. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel.
- Tertemiz, N. (2004). *Sınıf Yönetimi ve Disiplin*. Ankara: Nobel.
- Terzi, A. R. (2002). Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları. *Milli Eğitim Dergisi* , 155-156.
- Tezcan, M. (1988). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Bilim.
- Tomal, D. R. (1999). *Discipline by Negotiation*. Technomic Publishing Company.
- Tosun, Ü. (2002). *Onurlu Disiplin*. İstanbul: Beyaz.
- Türkeç, A. (1986). *Orta Dereceli Okullardaki Öğrencilerde Görülen Disiplinsiz Davranışlar ve Bunlara Uygulanan Yaptırımlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türnüklü, A., Zoraloğlu, Y., & Gemici, Y. (2001). İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (s. 417-441).
- Ünal, S., & Ada, S. (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Döner Sermaye İşletmesi Matbaa Birimi.
- Yapıcı, M. (2007). *Öğretmen Tutumları ve Yansımaları*. Şubat 1, 2011 tarihinde www.alternatifegitimderneği.org.tr adresinden alındı
- Yiğit, B. (2004). Education in Information Society and Teacher's Changing Roles. 2 *nd. International Balkan Education Congress*.
- Yılman, M. (1990). *Orta Öğretimde Öğrenci Suçluluğu ve Disiplin Kurallarının Çalışması*. İzmir: Eğitim Araştırmaları Reform Matbaa.

Yüksel, G. (2004). *Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama*. Ankara: Nobel.

EKLER

EK-1: ANKET

<p>Değerli Öğrenciler, Bu anket ‘Sınıfta İstenmeyen Davranışlara Karşı Öğretmenlerin Disiplin Uygulamalarıyla İlgili İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi’ konulu yüksek lisans tezinin bilgi toplama aracı olarak geliştirilmiştir. Elde edilen bilgiler bilimsel amaca uygun olarak ve topluca değerlendirilecektir. Bu nedenle ankete adınızı yazmanıza gerek yoktur. Araştırmanın geçerliği açısından lütfen bütün soruları okuyunuz ve her soruyu cevaplayınız. Size en doğru olan seçeneği işaretleyiniz. Cevaplamanızı parantez içine (X) işareti koyarak yapınız. Açık uçlu soruların cevaplarını karşılarındaki boşluğa yazınız. Katılımınız için teşekkür ederiz. Hazırlayan: Başak İNCE Danışman: Prof. Dr. Sefer ADA</p>

BÖLÜM 1

Kişisel Bilgiler Formu

- 1. Cinsiyetiniz:** Kız Erkek
- 2. Annenizin Eğitim Durumu:** .....
- 3. Babanızın Eğitim Durumu:** .....
- 4. Ailenizin Ortalama Aylık Geliri:** 0 – 500 TL 500 – 1000 TL
 1000 TL – 1500 TL 1500 TL – 2500 TL
 2500 TL – 4000 TL 4000 TL ve üstü
- 5. Sınıf Mevcudunuz: :** 1 – 15 kişi 16 kişi – 25 kişi
 26 kişi – 35 kişi 36 kişi – 45 kişi
 46 kişi – 55 kişi 56 kişi ve üstü
- 6. Geçen Dönemki Karne Notu Ortalamanız:** 1- Zayıf 2- Geçer
 3- Orta 4- İyi 5- Pekiyi
- 7. Annenizin Mesleği:** .....
- 8. Babanızın Mesleği:** .....
- 9. Okulunuz Türü:** Devlet Okulu Özel Okul
- 10. Okulunuzun Bulunduğu İlçe:** .....

BÖLÜM 2

ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ FORMU

Aşağıda öğretmenlerin davranışlarına ilişkin öğrencilerin görüşlerini içeren bazı ifadeler vardır. Lütfen ifadeleri dikkatlice okuyunuz. Size en uygun şekilde cevaplayınız. Bu ifadelerde ‘doğru’ ya da ‘yanlış’ cevap yoktur. Çünkü doğrular kişilere göre değişir.

Anket sayfasının sol tarafında öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşleri, sağ tarafında ise bu görüşlere öğrencilerin katılma düzeyleri yer almaktadır. ‘Katılıyorum’ düzeyi, ifade edilen görüşün sizin görüşünüze tamamen uyduğunu; ‘Kararsızım’ düzeyi, ifade edilen görüşün sizin görüşünüze bazen uyduğunu; ‘Katılmıyorum’ düzeyi, ifade edilen görüşün size uygun olmadığını belirtmektedir. Size hangisi uygunsa onu işaretleyiniz. Teşekkür ederiz.

ÖĞRETMENLERİNİZİN SINIFTAKİ DİSİPLİN UYGULAMALARIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİZ NELERDİR?

		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için bize düşük not verebilirler.	( )	( )	( )
2	Öğretmenlerimiz bizim büyüklerimizdir. Bizi bağırarak ve azarlayarak cezalandırabilirler.	( )	( )	( )
3	Sınıf disiplinini bozduğumuzda öğretmenlerimiz bize vurabilirler.	( )	( )	( )
4	Yanlış davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz bizi sınıf dışına göndererek cezalandırabilirler.	( )	( )	( )
5	Öğretmenlerimiz bize kızdıklarında, bizle alay edebilirler.	( )	( )	( )
6	Öğretmenlerimiz bize tembel, yaramaz gibi sözler söyleyebilirler.	( )	( )	( )
7	Öğretmenlerimiz bizi cezalandırmak için, bizi üzecek eleştirilerde bulunabilirler.	( )	( )	( )
8	Birkaç öğrenci sınıf disiplinini bozduğunda, öğretmenlerimiz bütün sınıfı cezalandırabilirler.	( )	( )	( )
9	Öğretmenlerimiz bir arkadaşımıza kızdıklarında, onu bütün sınıfın katıldığı bir etkinliğin dışında bırakabilirler.	( )	( )	( )
10	Sınıf disiplinini bozduğumuzda, öğretmenlerimiz bize bütün sınıfın önünde küçük düşürücü cezalar verebilirler.	( )	( )	( )
11	Öğretmenlerimiz disiplini sağlamak için, bizi ders dışında yanlarına çağırıp özel olarak konuşabilirler.	( )	( )	( )
12	Öğretmenlerimiz bizi okul idaresine götürüp şikayetçi olabilirler.	( )	( )	( )
13	Öğretmenlerimiz istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarımıza, davranışlarının neden yanlış olduğunu açıklayabilirler.	( )	( )	( )
14	İstenmeyen davranışlarda bulunduğumuzda, öğretmenlerimiz neden böyle davrandığımızı sorabilirler.	( )	( )	( )

EK-2: ANKETİ UYGULADIĞIM OKULLAR

1.) İstiklal İlköğretim Okulu	Bağcılar
2.) Öğretmen Melahat Hüdai Gürbüz İlköğretim Okulu	Çekmeköy
3.) Özel Çevre Koleji	Kadıköy
4.) Anafartalar İlköğretim Okulu	Sultanbeyli
5.) T.E.V. Zahide Zehra Garring İlköğretim Okulu	Ümraniye
6.) Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu	Üsküdar
7.) Özel Biltek Koleji	Üsküdar